

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta. Lailla siirrettäisiin oikeusministeriön vankeinhoito-osastolle kuuluvat vankeinhoitolaitoksen operatiiviseen johtoon, vankeusrangaistusten täytäntöönpanoon ja vankeinhoitolaitoksen hallintoon liittyvät tehtävät pääosin ministeriöltä keskushallintotasolle. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävät yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanotehtävät siirrettäisiin viranomaisorganisaatiolle ja nykyinen julkisoikeudellinen Kriminaalihuoltoyhdistys lakkaisi. Esitys sisältää myös ehdotuksen uudeksi laiksi Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta, joka korvaisi nykyisen vankeinhoidon koulutuskeskuksesta annetun lain. Vankeinhoidon koulutuskeskus antaisi koulutusta koko rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmän henkilöstölle.

Esitys liittyy oikeusministeriön hallinnonalan kriminaalipoliittisten tehtävien ja rangaistusten täytäntöönpanotehtävien uudelleen organisointiin. Ehdotetussa laissa säädettäisiin rangaistusten täytäntöönpanon hallinnon organisaatiosta sekä viranomaisten tehtävistä. Kyse olisi vapauteen kohdistuvien rikosoikeudellisten seuraamusten eli vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon sekä tutkintavankeuden toimeenpanon hallinnosta. Näitä tehtäviä varten perustettaisiin oikeusministeriön alaisuuteen uusi yhteinen keskushallintoviranomainen, vapausseuraamusvirasto.

Vapausseuraamusvirasto muodostuisi yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen operatiivisesta keskusjohdosta

sekä yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen yhteisiä valtakunnallisia täytäntöönpano- ja hallintotehtäviä hoitavasta henkilöstöstä. Virasto johtaisi ja valvoisi yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeuden toimeenpanoa oikeusministeriön kanssa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Yhdyskuntaseuraamuskeskus huolehtisi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. Vankeinhoitolaitos huolehtisi vankeusrangaistusten ja sakon muuntorangaistusten täytäntöönpanosta sekä tutkintavankeuden toimeenpanosta. Yhdyskuntaseuraamuskeskukseen kuuluisi alueyksiköitä ja vankeinhoitolaitokseen rangaistuslaitoksia sekä sairaalayksiköitä.

Henkilöstöä koskevilla siirtymäsäännöksillä turvattaisiin Kriminaalihuoltoyhdistyksestä valtion viranomaisen palvelukseen siirtyvän henkilöstön palvelussuhteen jatkuminen ja palvelussuhde-etuksien säilyminen.

Samassa yhteydessä muutettaisiin eräitä rangaistusten täytäntöönpanon sisältöä koskevia lakeja, joissa on säännöksiä muun muassa rangaistusten täytäntöönpanotehtäviä hoitavien viranomaisten toimivaltuuksista. Muualla lainsäädännössä olevat viranomaisten nimet muutettaisiin rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavan lain mukaisiksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2001 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	5
2.1. Vankeinhoitolaitoksen hallinto.....	5
2.1.1. Vankeinhoidon keskushallinnon kehitys	5
2.1.2. Vankeinhoidon hallintoa koskevat säännökset ja keskushallinnon organisaatio 7	
2.2. Vankeinhoitoalan koulutus	8
2.3. Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano ja muu kriminaalihuolto	9
2.3.1. Kriminaalihuollon kehitys	9
2.3.2. Kriminaalihuoltoyhdistyksen tehtävät.....	10
2.3.3. Kriminaalihuoltoyhdistyksen asema ja organisaatio.....	13
2.3.4. Kriminaalihuollon rahoitus	14
2.4. Rangaistusten täytäntöönpanon hallinto muissa Pohjoismaissa	14
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	15
3.1. Tavoitteet	15
3.2. Keskeiset ehdotukset.....	16
4. Esityksen vaikutukset	17
4.1. Taloudelliset vaikutukset	17
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	17
5. Asian valmistelu	18
5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto	18
5.2. Lausunnot.....	20
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	22
1. Lakiehdotusten perustelut.....	22
1.1. Laki rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta	22
1.2. Laki Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta	27
1.3. Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	30
1.4. Laki yhdyskuntapalvelusta	31
1.5. Laki nuorisorangaistuksen kokeilemisestä	32
1.6. Laki nuorista rikosentekijöistä.....	33
1.7. Laki tutkintavankeudesta	33
1.8. Rikosrekisterilaki.....	33
1.9. Laki Suomen ja muiden Pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta	34
2. Voimaantulo	34

LAKIEHDOTUKSET	35
rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta	35
Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta.....	38
rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	40
yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta.....	46
nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta	48
nuorista rikoksentekijöistä annetun lain muuttamisesta	50
tutkintavankeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	51
rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta	52
Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminasta rikosasioissa annet- tujen tuomioiden täytäntöönpanosta annetun lain 24 ja 27 §:n muuttamisesta ...	53
LIITE	54
RINNAKKAISTEKSTIT	54
rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	54
yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta.....	66
nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta	70
nuorista rikoksentekijöistä annetun lain muuttamisesta	73
tutkintavankeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	74
rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta	75
Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminasta rikosasioissa annet- tujen tuomioiden täytäntöönpanosta annetun lain 24 ja 27 §:n muuttamisesta ...	76

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Oikeusministeriön organisaatiouudistusta koskevat suunnitelmat perustuvat ennen muuta keskushallinnon kehittämiseen liittyvässä valmistelutyössä tehtyihin linjauksiin. Toisaalta on sekä toimintaympäristön että tehtävien sisällön muutosten vuoksi tarpeen toteuttaa uudelleenjärjestelyjä, joilla parannetaan ministeriön ja sen hallinnonalaan kuuluvien viranomaisten edellytyksiä entistä tuloksellisempaan kriminaalipolitiikkaan.

Hallinnon kehittämistä koskevissa viimeaikaisissa selvityksissä on todettu tarve selkeyttää ministeriöiden roolia suhteessa muuhun hallintoon. Ministeriöiden tehtävissä tulee korostua hallituksen esikuntana toimiminen, alaisen hallinnon ohjaustehtävät (strateginen ohjaus) sekä kansainvälinen yhteistyö. Ministeriöiden tulisi keskittyä yhteiskunnan kehitystä ennakoiden pitkäjänteisen toimintapolitiikan kehittämiseen. Ministeriöissä nykyisin hoidettavat päivittäiseen toiminnan ohjaukseen liittyvät tehtävät sekä tukipalvelutehtävät olisi organisoitava pääsääntöisesti ministeriön alaisiin yksiköihin. Ministeriöiden rooliin liittyvät kehittämistavoitteet on määritelty muun muassa valtioneuvoston 16 päivänä huhtikuuta 1998 tekemässä hallintopolitiikan linjoja koskevassa periaatepäätöksessä. Myös oikeusministeriössä on viime vuosina selvitetty toimenpiteitä ministeriön roolin ja toiminnan kehittämiseksi näiden yleisten tavoitteiden mukaisesti.

Kriminaalipolitiikan alueella oikeusministeriön toiminnan painopiste on 1980- ja 1990-luvulla ollut hallinnonalalle kuuluvien täytäntöönpanotehtävien hoidon ohella rikoslain (39/1889) uudistamisessa ja vapaudessa toimeenpantavien seuraamusten (yhdykskuntaseuraamukset) kehittämisessä ehdottomien vankeusrangaistusten vaihtoehtona. Rikollisuustilanteessa viime vuosina tapahtuneiden muutosten ja rikollisen toiminnan kansainvälistyminen vuoksi on kriminaalipolitiikan painopistettä tarvetta siirtää rikoksentorjuntaan, rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuuden parantamiseen sekä eri viranomais-

ja muiden tahojen entistä tiiviimpään kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Vaikka poliisin tietoon tulleiden rikosten kokonaismäärässä ei ole 1990-luvulla tapahtunut olennaista muutosta, on erityisesti huumausaine- ja siihen liittyvä muu rikollisuus lisääntynyt nopeasti. Toinen merkittävä kehityspiirre on rikollisen toiminnan muuttuminen entistä organisoidummaksi.

Tehtyjen selvitysten mukaan todennäköisyys joutua rikoksen uhriksi ei ole Suomessa kasvanut. Rikollisuudessa tapahtuneiden laadullisten muutosten, törkeiden rikosten saaman laajan julkisuuden ynnä muiden vastaavien syiden vuoksi entistä suurempi osa kansalaisista kokee kuitenkin turvallisuutensa heikentyneen. Myös rikosten uhrien aseman parantaminen koetaan tärkeäksi.

Hallitus hyväksyi 4 päivänä maaliskuuta 1999 kansallisen rikoksentorjuntaohjelman, jossa painotetaan nimenomaan paikallistason toimenpiteitä ja yhteistyötä rikosten ehkäisyssä. Valtion viranomaisten ja kuntien toimenpiteiden lisäksi kriminaalipolitiikassa tarvitaan yhä enemmän myös kansalaisjärjestöjen ja elinkeinoelämän tukea.

Rikollisuustilanteen ja vankeusrangaistukseen tuomittujen henkilöiden rikostaustan muuttuminen vaikuttaa monin tavoin vankeinhoitolaitoksen toimintaan. Vankiloissa tämä näkyy muun muassa huumausaineiden käyttöön liittyvinä ongelmina sekä vankien välisenä fyysisenä ja henkisenä väkivaltana sekä henkilökuntaan kohdistuvan väkivallan uhkana. Toiminnan keskeiseksi kehittämis-kohteeksi on asetettu nimenomaan päihdeiden entistä tehokkaampi torjunta sekä päihdevierotuksen ja -kuntoutuksen kehittäminen. Oikeusministeriö vahvisti vuoden 1999 alussa vankeinhoidolle erityisen päihdestrategian. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu vankeinhoiton vaikuttavuuden parantaminen. Sen vuoksi vankiloissa on viime vuosina otettu käyttöön uusia työmuotoja, joilla muissa maissa saatujen kokemusten perusteella voidaan vähentää rikosten uusimisriskiä.

Toiminnan vaikuttavuuden parantaminen edellyttää resurssien uudelleen kohdentamis-

ta ja tehokkaampaa käyttöä. Vankeinhoidon kehittämisvaihtoehtojen ja aiempien suunnitelmien arvioimiseksi tehdään oikeusministeriön toimeksiannosta vuoden 2000 aikana ulkopuolinen asiantuntijaselvitys vankeinhoitolaitoksen rakenteiden kehittämisestä. Lisäksi valtioneuvosto asetti syyskuussa 1999 komitean valmistelemaan rangaistusten täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Vankeinhoidon keskushallinnon tehtävät painottuvat aiempaa enemmän muutosten läpivientiin sekä toiminnan tehokkuuden, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen.

Julkisoikeudellisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen toiminta on 1990-luvulla tapahtuneiden muutosten seurauksena keskittynyt ennen muuta yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoon. Tähän on vaikuttanut nimenomaan yhdyskuntapalvelun käyttöönotto lyhyehköjen ehdottomien vankeusrangaistusten vaihtoehtona. Muita yhdyskuntaseuraamuksia ovat nykyisin ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta, ehdollaisesti vapautuneiden valvonta ja tietyillä kokeilualueilla käytössä oleva nuorisorangaistus. Keskeisenä kehittämistavoitteena, joka on sisällytetty myös nykyisen hallituksen ohjelmaan, on ehdollaisesti vapautuneiden valvonnan tehostaminen ja sisällön kehittäminen niin, että pystyttäisiin vähentämään entistä tehokkaammin uusintarikollisuutta.

Kriminaalihuoltoyhdistykselle kuuluvien tehtävien siirtäminen valtion hoidettavaksi on ollut esillä melkein yhdistyksen koko toiminta-ajan. Maaliskuun 1 päivänä 2000 voimaan tulleen perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtäviin kuuluu yksityisten oikeussubjektien aseman ja heidän oikeusturvansa kannalta merkittäviä päätöksiä. Esimerkkinä voidaan mainita yhdyskuntapalvelua koskevan palvelusuunnitelman vahvistaminen siten, että sen rikkominen voi johtaa palvelun keskeyttämiseen ja rangais-

tuksen suorittamiseen vankilassa. Vireillä olevat suunnitelmat ehdollaisesti vapautuneiden valvonnan kehittämisestä ja yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittäminen toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi saattavat merkitä nykyistään pitemmälle menevää puuttumista yksittäisten henkilöiden oikeusasemaan.

Vankiloissa rangaistustaan suorittavat ovat useimmiten aikaisemmin suorittaneet jotakin yhdyskuntaseuraamusta. Toisaalta valtaosalle ehdollisesti rangaistuista nuorista valvotavista ei myöhemmin tuomita ehdotonta vankeusrangaistusta. Kriminaalihuoltoyhdistyksen ja vankiloiden asiakaskunta on kuitenkin siinä määrin yhteistä, että nämä täytäntöönpanomuodot on tarkoituksenmukaista saattaa yhteisen strategisen johdon alaiseksi. Se helpottaisi tietojen vaihtamista sekä resurssien joustavaa kohdentamista ja yhteiskäyttöä.

Yhdyskuntaseuraamusten varsinaisten toimeenpanotehtävien lisäksi Kriminaalihuoltoyhdistyksen toimintaan on perinteisesti kuulunut muun muassa asiakaskunnan asumiseen ja työllistämiseen liittyvien tukipalvelujen järjestämistehtäviä sekä kokeilutoimintaa.

Tehtävien luonne vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millainen organisaatiomalli sekä ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä on tarkoituksenmukaisin. Sekä kotimaiset että ulkomaiset kokemukset osoittavat, että kansalaisjärjestöjen ja muiden vastaavien tahojen panos kriminaalihuoltotyössä ja uusien työmuotojen kehittämisessä voi täydentää merkittävästi viranomaistoimintaa.

2. Nykytila

2.1. Vankeinhoitolaitoksen hallinto

2.1.1. Vankeinhoidon keskushallinnon kehitys

Suomen vankilahallinnosta huolehtivat 1880-luvun alkuun asti läänien kuvernöörit sekä heidän määräämänsä vankiloiden päällysmiehet tai vahtimestarit. Varsinaista järjestettyä keskushallintoa ei ollut, joskin senaatti antoi vankiloiden toimintaa ja niiden henkilökuntaa koskevia yleisiä säännöksiä. Rangaistusten täytäntöönpanoa koskevien

uudistusten yhteydessä järjestettiin myös vankeinhoidon hallinto uudelleen perustamalla vuonna 1881 vankiloiden hallintoa ohjaamaan erillinen virasto, vankeinhoitohallitus. Viraston tehtävänä oli pitää huolta siitä, että ”vankihuoneita ja ojennuslaitoksia” ylläpidetään voimassa olevien lakien ja asetusten mukaan sekä vanginkuljetusta asianmukaisesti hoidetaan. Vankeinhoitohallituksen tuli valvoa myös kaupunkien ja käräjäkuntien vankihuoneita. Keskusviraston perustamisen jälkeenkin vankeinhoitoa koskevat yleismääräykset annettiin senaatin nimissä. Lisäksi läänien kuvernööreille jäi edelleenkin vankilahallintoa koskevia tehtäviä.

Vankeinhoitohallitus toimi aluksi senaatin talousosaston siviilitoimituskunnan alaisena, mistä se siirrettiin kamaritoimituskunnan ja sittemmin (vuodesta 1892 lukien) oikeustoimituskunnan alaisuuteen. Vuodesta 1918 lähtien virasto toimi oikeusministeriön alaisena.

Suomen itsenäistyttyä vankeinhoidon keskushallinto järjestettiin uudelleen. Vankeinhoitohallitus lakkautettiin vuoden 1923 alusta ja sen tehtävät siirrettiin oikeusministeriöön, johon perustettiin vankeinhoitoasiainosasto. Sen osastopäällikkönä toimiva esittelijäneuvos toimi vankeinhoitolaitoksen ylijohtajana. Vankeinhoitohallituksen lakkauttamisesta ja sen tehtävien siirtämisestä oikeusministeriölle tällöin annettu lain (314/1922) mukaan vankeinhoitoasiainosasto käsitteli asiat, jotka liittyivät vankeinhoitolaitokseen ja vanginkuljetukseen sekä rangaistusten täytäntöönpanoon. Vankeinhoitoasiainosaston tehtävistä, päätäntävällästä sekä laitosten hallinnosta säädettiin tarkemmin vuonna 1925 vankeinhoitolaitoksesta annetussa asetuksessa (112/1925). Asetuksen mukaan vankeinhoidon ylin johto ja valvonta kuuluivat oikeusministerille. Vankeinhoitolaitoksen ylijohtajan ja asetuksessa mainittujen vankeinhoitoasiainosaston virkamiesten tehtävänä oli lähinnä johtaa ja valvoa vankeinhoitolaitoksen toimintaa sen mukaan kuin laissa ja asetuksissa tarkemmin säädettiin. Asetuksessa oli myös varsin yksityiskohtaiset määräykset vankilahallinnon ja siihen kuuluvien virkamiesten tehtävistä.

Vankeinhoitoasiainosasto muutettiin vuonna 1933 oikeusministeriöstä annetulla asetuksella (38/1933) oikeusministeriön van-

keinhoito-osastoksi. Jo muutaman vuoden kuluttua keskushallintoa järjestettiin uudelleen antamalla uusi asetus vankeinhoitolaitoksesta (316/1936). Vuoden 1937 alusta voimaan tulleen asetuksen mukaan vankeinhoitoa ohjasi ja valvoi oikeusministeriön osastona toimiva vankeinhoitovirasto. Asetukseen sisältyvillä säännöksillä laajennettiin vankeinhoitolaitoksen ylijohtajan päätösvaltaa. Lisäksi aiempaan asetukseen sisältynyt säännös ministerin pidätysoikeudesta vankeinhoitolaitosta koskevissa päätöksissä jätettiin pois tästä asetuksesta. Vaikka vankeinhoitovirasto toimi edelleenkin ministeriön osastona, se muuttui entistä keskusvirastotyyppisemmäksi yksiköksi, jonka päälliköllä oli varsin laaja itsenäinen toimivalta.

Sodan jälkeen asetettu vankeinhoidon uudistuskomitea katsoi mietinnössään (komiteamietintö 6:1946) vuoden 1936 asetuksen johtaneen vankeinhoitolaitoksen ja sen ylijohtajan liian itsenäiseen asemaan. Komitea ehdottikin paluuta ennen tätä asetusta vallinneeseen tilanteeseen. Vuonna 1950 vankeinhoitolaitoksesta annetulla uudella asetuksella (86/1950) vankeinhoitovirasto lakkautettiin ja sen tilalle perustettiin oikeusministeriöön uudelleen vankeinhoito-osasto. Asetuksella ei muutettu sanottavasti vankeinhoito-osaston toimivaltaa eikä vankeinhoitolaitoksen ylijohtajan päätösvaltaa koskevia säännöksiä. Siihen sisältyi kuitenkin joitakin täsmennyksiä, joilla tavallaan korostettiin vankeinhoitolaitoksen ja sen keskushallinnon yhteyttä oikeusministeriöön ja ministeriin. Vuonna 1954 toteutetulla asetusmuutoksella täsmennettiin vankeinhoitolaitoksen ylijohtajan toimivaltaa edelleen.

Vankeinhoidon keskushallinnon päätöksenteoa muutettiin tietyiltä osin 1970-luvun alussa eräiden asioiden ratkaisemisesta oikeusministeriön istunnossa annetulla lailla (324/1970). Oikeusministeriön istunnossa ratkaistaviksi tulivat asiat, jotka koskivat ehdonalaiseen vapauteen päästämistä, koeajan pidentämistä, ehdonalaisen vapauden menettämistä sekä valvontaan asettamista ja valvonnan lakkauttamista siltä osin kuin tehtävät eivät kuuluneet vankiloiden johtokunnille. Lisäksi oikeusministeriön istunnossa tulivat käsiteltäviksi tietyt avolaitosrikkouksia koskevat seuraamukset.

Rangaistusten täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin varsin perusteellisesti 1970-luvulla, missä yhteydessä vuonna 1975 toteutetulla asetuksen muutoksella määriteltiin oikeusministerin ja vankeinhoitolaitoksen ylijohtajan toimivalta osittain uudelleen. Vankeinhoitolaitoksen ylijohtajalle jäi yleinen toimivalta oikeusministeriön päätettäväksi säädetyissä rangaistuksen täytäntöönpanoa, vankeinhoitolaitosta ja vanginkuljetusta koskevissa asioissa. Asetuksessa mainittujen oikeusministerin ratkaistavaksi kuuluvien asioiden lisäksi ministerille annettiin kuitenkin oikeus yksittäistapauksessa pittää päätösvalta vankeinhoito-osaston virkamiehen ratkaistavassa asiassa.

Vuonna 1986 vankeinhoitolaitoksesta annetulla asetuksella (134/1986) ja siihen myöhemmin tehdyillä lukuisilla muutoksilla on toimivaltaa siirretty vankeinhoito-osastosta rangaistuslaitoksille. Lisäksi ministerille aiemmin kuulunut ratkaisuvallasta tietyissä yksittäisiä vankeja koskevissa asioissa on siirretty vankeinhoitolaitoksen ylijohtajalle. Ministerin pidätysoikeus yksittäisessä vankeinhoito-osaston virkamiehen ratkaistavassa asiassa on kuitenkin säilytetty. Asetuksessa ei enää säädetä yksityiskohtaisesti virkamiesten tehtävistä.

2.1.2. *Vankeinhoidon hallintoa koskevat säännökset ja keskushallinnon organisaatio*

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (39/1889; jäljempänä RTL) 2 §:n mukaan rangaistuslaitoksia ovat vankilat, avolaitokset ja nuorisovankilat. Rangaistuslaitoksista ja niiden nimistä säädetään asetuksella. Vankeinhoitolaitoksen hallintoa ja organisaatiota koskevat säännökset sisältyvät pääosin vankeinhoitolaitoksesta annettuun asetukseen. Vankeinhoitolaitoksen hallinnosta ja organisaatiosta ei ole rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain eräitä säännöksiä lukuun ottamatta laintasoisia säännöksiä. Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu merkittävää julkisen vallan käyttöä. Hallitus antoi toukokuussa 2000 eduskunnalle esityksen laiksi rangaistusten täytäntöön-

panosta annetun lain muuttamisesta (HE 35/2000 vp). Esitykseen sisältyy myös vankeinhoitolaitoksen organisaatiota ja hallintoa koskeva asetuksenantovaltuus. Lakiesityksen mukaan vankeinhoitolaitoksen organisaatiosta ja hallinnosta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Vankeinhoitolaitoksesta annetun asetuksen mukaan vankeinhoitolaitosta johtaa oikeusministeriö, jossa vankeinhoitoa varten on vankeinhoito-osasto, jonka päällikkönä toimii vankeinhoitolaitoksen ylijohtaja. Vankeinhoito-osaston tehtävänä on johtaa, valvoa ja kehittää vankeinhoitoa sekä vankeinhoito-osaston alaisten laitosten toimintaa. Hallinnonalan ohjausta varten vankeinhoitolaitos voi jakautua alueisiin, joita vankeinhoitolaitoksen ylijohtajan alaisuudessa johtavat tehtävään erikseen määrätyt virkamiehet. Oikeusministeriö päättää aluejaon perusteet ja sen, mihin alueeseen mikin vankila kuuluu.

Asetuksen nojalla vankilat on vuoden 1999 alusta lukien jaettu kolmeen vankeinhoito-alueeseen. Aluejako on laitoksesta kehitettävästä, vankien sijoittamista sekä laitosten työnjakoa ja yhteistoimintaa koskevan suunnittelun pohjana. Alueellista ohjausta varten ei ole perustettu erillisiä hallintoyksiköitä.

Vankeinhoitolaitoksen toiminnan erityisluonteen vuoksi on vankeinhoitolaitoksesta annetussa asetuksessa säännös, jonka mukaan vankeinhoitolaitoksen ylijohtaja on kaikkien laitoksen henkilökuntaan kuuluvien esimies ja hänellä on oikeus yksittäistapauksessa antaa vankeinhoitolaitoksen toimintaa koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Asetuksen mukaan oikeusministerillä on ratkaisuvallasta vankeinhoitolaitosta koskevissa periaatteellisesti tärkeissä tai kauaskantoisissa asioissa sekä asioissa, joista on hankittava valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan lausunto. Muita ministerin ratkaistavia asioita ovat rangaistuslaitoksen määrääminen avolaitokseksi, vankien laitoksiin sijoittamista koskevat yleisohjeet, vankien palkkauksen, työ- ja käyttörahojen sekä vangeilta perittävien ruoka- ja ylläpitokorvausten perusteet samoin kuin päätösvalan siirtäminen laitoksen johtajille silloin, kun se lain tai asetuksen mukaan on mahdollista.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston toiminta painottuu vankeinhoitolaitoksen toiminnan suunnitteluun, johtamiseen ja valvontaan. Lisäksi osastossa käsitellään varsin runsaasti myös yksittäisiä virkamiehiä tai vankeja koskevia asioita, vaikka 1980- ja 1990-luvulla toimivaltaa niissä on siirretty entistä enemmän laitoksille. Virkanimitysasioissa osaston toimivaltaan kuuluu vankiloiden johtoon kuuluvien virkamiesten lisäksi myös esimiestehtävissä toimivan vartiohenkilökunnan, kuten ylivartijoiden nimittäminen. Ministeriötasolla vankeinhoito-osastossa käsiteltävät vankiasiat koskevat muun muassa rangaistusten täytäntöönpanon lykkäämistä, täytäntöönpanon siirtoa Pohjoismaiden välillä, vankien sijoittamista avolaitokseen, poistumisluvan myöntämistä vangeille tiettyissä tapauksissa ja vankien kanteluja. Pääosassa avolaitoksiin sijoittamista ja poistumisluvan myöntämistä koskevista asioissa ratkaisuvallta on vankilan johtajalla. Samoin suurimmassa osassa rangaistuksen täytäntöönpanon lykkäyshakemuksista päätösvalta kuuluu kihlakuntien täytäntöönpanoviranomaisille. Vankeinhoito-osasto huolehtii niin sanottuna ylitäytäntöönpanijana siitä, että lainvoimaiset vankeus-, yhdyskuntapalvelu- ja nuorisorangaistustuomiot tulevat asianmukaisesti ja viipymättä täytäntöön pantavaksi. Viime vuosina on täytäntöön pantavaksi lähetetty vuosittain yli 12 000 tuomiota, joista noin 8 000 on vankeusrangaistuksia ja noin 4000 yhdyskuntapalvelutuomiota.

Toiminnan laillisuuden ja vankien yhdenvertaisen kohtelun sekä turvallisuuden varmistamiseksi ministeriötasolla käsitellään keskitetysti monia muitakin rangaistuslaitosten päivittäiseen toimintaan liittyviä asioita. Tältä osin oikeusministeriön ja nimenomaan sen vankeinhoito-osaston toiminta poikkeaa huomattavasti useimpien ministeriöiden toiminnasta.

Rangaistuslaitosten toimialaa ja tehtäviä koskevat säännökset sisältyvät pääosin vankeinhoitolaitoksesta annetun asetuksen 2 lukuun. Asetuksen 12 §:n mukaan laitoshallinnon tehtävänä on panna täytäntöön vankeusrangaistukset sekä sakon muuntorangaistukset. Lisäksi sen tulee huolehtia tutkintavankeuden ja eräiden muiden samassa asetuksessa mainittujen seuraamusten ja tehtävien

toimeenpanosta sekä vankien kuljetuksesta siltä osin kuin se kuuluu vankeinhoitolaitokselle. Laitoshallinnon tehtävänä on myös edistää vankien suoriutumismahdollisuuksia ja vapautteen valmistamista sekä sijoittumista yhteiskuntaan. Samoin sen tulee hallita hoidossaan olevaa laitosta sekä ohjata ja kehittää laitoksen toimintaa. Eräänä laitoshallinnon tehtävänä on valvoa, että vankilassa noudatetaan tarkoituksenmukaista vankeinhoitoa, järjestystä sekä hyvää taloutta ja että vangit saavat nauttia laillisia oikeuksiaan.

Vuoden 1999 lopussa vankeinhoitolaitoksen palveluksessa työskenteli 2 560 päätoimista henkilöä.

2.2. Vankeinhoitoalan koulutus

Vankeinhoidon koulutuskeskus vastaa tutkintoon johtavasta vankeinhoidon perus- ja jatkokoulutuksesta sekä huolehtii huomattavalla osin myös henkilöstön täydennyskoulutuksen järjestämisestä. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen toiminnasta säädetään vankeinhoidon koulutuskeskuksesta annetussa laissa (63/1976) sekä asetuksessa (735/1990).

Koulutuksen yleisenä tavoitteena on valmiuksien luominen vuorovaikutteiseen ja monipuoliseen vankeinhoitoon. Keskeinen lähtökohta on koulutuksen tarve vankiloissa. Koulutuksen sisällölliset tavoitteet määräytyvät vankeinhoidon tavoitteista ja toimintaperiaatteista.

Vankeinhoidon perustutkinto on laajuudeltaan 54 opintoviikkoa. Tutkinto antaa pätevyyden vankien valvonta- ja ohjaustehtäviin. Vuoden 1999 aikana vankeinhoidon perustutkinnon suoritti 38 opiskelijaa. Lähivuosina uuden henkilöstön tarve lisääntyy, koska eläkkeelle siirtyvien virkamiesten määrä kasvaa. Perustutkintoa suorittamaan otettujen opiskelijoiden määrää lisättiin vuonna 1999 alkaneilla kursseilla siten, että koulutukseen otettiin 58 uutta opiskelijaa. Vuoden 1999 alusta lukien uudistettiin perustutkinnon opiskelijavalintaa. Valinnat tapahtuvat entistä perusteellisemman ja monipuolisemman menettelyn perusteella. Pääsyaatuksiin lisättiin muun muassa hyvä fyysinen kunto, joka todetaan valintakokeissa kuntotestillä. Opis-

kelijavalinnat valmistelee oikeusministeriön kolmeksi vuodeksi asettama valintalautakunta, jossa on oikeusministeriön vankeinhoito-osaston, vankeinhoidon koulutuskeskuksen ja vankiloiden edustus. Valintalautakunta ohjaa valintamenettelyä ja tekee vankeinhoito-osastolle esityksen koulutukseen valittavista henkilöistä.

Vankeinhoitoalan pätevyitysmiskoulutuksen tarkoituksena on antaa yleinen pätevyys vartijan tehtäviin joko vankeinhoitolaitoksen muista tehtävistä taikka muulta hallinnonalalta vankeinhoitolaitoksen valvontatehtäviin siirtyville henkilöille. Pätevyitysmiskoulutus tuottaa perustutkintoa vastaavan pätevyyden vartijan virkoihin. Vuonna 1999 pätevyitysmiskoulutuksesta valmistui seitsemän henkilöä.

Vankeinhoitotutkinto antaa ammatillisen koulutuksen vankeinhoitoalan esimiestehtäviin. Vuonna 1999 vankeinhoitotutkinnon suoritti 15 opiskelijaa.

Vuonna 1999 vankeinhoidon koulutuskeskus järjesti 158 täydennyskoulutustilaisuutta, joihin osallistui noin 4 000 henkilöä. Viime vuosina ovat lisääntyneet erityisesti vankien toimintoihin sekä henkilöstö- ja taloushallintoon ja tietotekniikkaan liittyvä täydennyskoulutus.

Vankeinhoidon koulutuskeskuksen yhteydessä toimii vankeinhoitolaitoksen kirjasto, joka tarjoaa kotimaisena erikoiskirjastona palveluja erityisesti vankeinhoidon, kriminaalipolitiikan ja kriminologian aloilta.

Vankeinhoidon koulutuskeskuksen toimintamenot olivat vuonna 1999 runsaat 14 miljoonaa markkaa. Koulutuskeskuksen päätoimisen henkilökunnan määrä oli mainittuna vuotena 24.

2.3. Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano ja muu kriminaalihuolto

2.3.1. Kriminaalihuollon kehitys

Kriminaalihuoltotyö alkoi 1800-luvun lopulla yksityisenä, uskonnolliselta pohjalta lähtevänä hyväntekeväisyystoimintana. Vuonna 1870 perustettiin Suomen Vankeusyhdistys, joka keskittyi aluksi lähinnä vankilassa olevien valistus-, opetus- ja työtoimintaan sekä sielunhoitoon. Työ ulottui myös

vankilasta vapautuneiden sosiaaliseen auttamiseen erityisesti asunnon ja työpaikan hankkimisessa. Yhdistyksen toimintaan sisällytettiin 1920-luvulta lähtien vapaaehtoiselta pohjalta myös rangaistusjärjestelmään liittyviä valvonta- ja esitutkintatehtäviä (nykyinen henkilötutkinta), joista tuli myöhemmin lakisääteisiä. Vuonna 1966 Vankeusyhdistyksen nimi muutettiin Kriminaalihuolto r.y.:ksi.

Yksityinen kriminaalihuoltotyö organisoitiin 1970-luvulla uudelleen. Kriminaalihuoltotyön valtionavusta annettu laki (31/1975) ja sitä täydentävä asetus (134/1975) tulivat voimaan vuonna 1975. Samassa yhteydessä perustettiin julkisoikeudellinen Kriminaalihuoltoyhdistys (KHY), johon Kriminaalihuolto ry sulautettiin. Yhdistyksen järjestysmuodosta säädettiin Kriminaalihuolto-yhdistyksestä annetulla asetuksella (135/1975).

Edellä mainitut vuodelta 1975 olevat säännökset kumottiin vuoden 1997 alussa voimaan tulleella kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetulla lailla (1035/1996) ja sen nojalla Kriminaalihuoltoyhdistyksestä annetulla asetuksella (1241/1996). Uudessa laissa kriminaalihuoltotyö ja erät sen peruskäsitteet määriteltiin ensimmäistä kertaa lain tasolla. Samalla kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta koskevat säännökset saatettiin vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Menoperusteinen valtion-apujärjestelmä korvattiin laskennallisella korvausjärjestelmällä ja tulosbudjetoinnilla.

Yhdistyksen perustamisen yhteydessä 1970-luvulla pitkän aikavälin tavoitteeksi asetettiin kriminaalihuoltotyön yhdistäminen osaksi sosiaalipalvelujärjestelmää. Sitten erityisesti rikoslainsäädännön kehittymisen ja uusien rangaistusmuotojen käyttöönoton johdosta kriminaalihuoltotyö on painottunut seuraamusjärjestelmään liittyviin tehtäviin. Kriminaalihuoltoyhdistyksen tehtävät seuraamusjärjestelmän toimeenpanossa ovat 1990-luvulla merkittävästi lisääntyneet. Tähän on vaikuttanut varsinkin yhdyskuntapalvelurangaistuksen käyttöönotto.

Vuonna 1992 vahvistetun Kriminaalihuoltoyhdistyksen toiminta-ajatuksen mukaan yhdistyksen tavoitteena on uusintarikollisuutta sekä rikollisuutta aiheuttavan syrjäytymisen ehkäiseminen ja vähentäminen. Toiminnassaan yhdistys toteuttaa oikeuden-

mukaisuutta ja inhimillisyyttä sekä edistää turvallisuutta yhteiskunnassa.

Vuonna 1998 Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja vankeinhoitolaitokselle hyväksyttiin yhteinen periaateohjelma ja lähiajan toimintalinjat. Kummankin organisaation yhteisenä tavoitteena on osana rikosoikeudellista seuraamusjärjestelmää huolehtia yhteiskunnan turvallisuudesta pitämällä yllä laillista ja turvallista seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää sekä myötävaikuttaa uusintarikollisuuden vähentämiseen ja rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen.

2.3.2. *Kriminaalihuoltoyhdistyksen tehtävät*

Yleistä. Kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain 1 §:n mukaan kriminaalihuollolla tarkoitetaan yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoa ja muuta vapaudessa toimeenpantaviin seuraamuksiin liittyvää toimintaa.

Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävät on määritelty lain 2 §:ssä. Kyseisen pykälän mukaan yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävillä tarkoitetaan

- ehdollisesti rangaistujen nuorten rikosentekijäin valvontaa ja henkilötutkintaa,
- nuorisorangaistuksen ja yhdyskuntapalvelun toimeenpanoa,
- ehdonalaisesti vapautuneiden valvontaa, sekä
- edellä mainittuihin seuraamuksiin liittyviä valmistelevia toimenpiteitä ja lausuntoja.

Muulla vapaudessa toimeenpantaviin seuraamuksiin liittyvällä toiminnalla tarkoitetaan kokeilu- ja kehittämistoimintaa sekä tiedotus-, ohjaus- ja neuvontatehtäviä.

Yhdistyksen tehtävät voidaan jakaa rangaistusjärjestelmään liittyviin ja sosiaalipalvelujärjestelmää täydentäviin tehtäviin. Painopiste yhdistyksen tehtävissä on asteittain siirtynyt sosiaalipalveluluonteisista tehtävistä yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtäviin. Tällä hetkellä suurin Kriminaalihuoltoyhdistykselle kuuluva tehtäväkokonaisuus on yhdyskuntapalvelurangaistukseen liittyvät tehtävät. Helmikuussa 2000 oikeusministeriö asetti toimikunnan selvittämään rikosten seuraamusjärjestelmän ja yhteiskunnan tukijärjestelmien yhteensovittamista.

Ehdollisesti rangaistujen nuorten rikosentekijöiden valvonta ja henkilötutkinta. Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta ja nuoria rikosentekijöitä koskeva henkilötutkinta perustuvat nuorista rikosentekijöistä annettuun lakiin (262/1940) ja asetukseen (1001/1942) sekä niitä täydentävään oikeusministeriön päätökseen (310/1943).

Valvontaan määräämisestä päättää tuomioistuimien. Valvonnan tarkoituksena on estää tuomittua tekemästä uutta rikosta ja tukea häntä hänen pyrkiessään elämään nuhteettomasti. Nuorista rikosentekijöistä annetun asetuksen 3 §:n 2 momentin mukaan oikeusministeriön on määrättävä ehdollisesti rangaistun nuoren valvojaksi siihen sopivaksi katsomansa henkilö tai huoltoyhdistys taikka annettava valvonnan järjestäminen asianomaisen sosiaaliviranomaisen tehtäväksi.

Ehdollisesti rangaistujen nuorten määrä on vähentynyt asteittain. Vuoden 1999 aikana ehdollisesti rangaistuja nuoria rikosentekijöitä oli valvonnassa yhteensä 2 588. Kriminaalihuoltoyhdistyksen ja sosiaaliviranomaisen välinen työnjako on järjestetty siten, että yhdistys huolehtii 18 vuotta täyttäneiden ja sosiaaliviranomaiset alle 18-vuotiaiden valvonnasta ja henkilötutkintojen tekemisestä.

Henkilötutkinnasta säädetään nuorista rikosentekijöistä annetussa asetuksessa. Henkilötutkinta tehdään 15–20 -vuotiaista rikoksesta epäillyistä. Tutkinnassa selvitetään nuoren elämänvaiheisiin ja elinoloihin liittyviä asioita, jotka mahdollisesti ovat vaikuttaneet hänen joutumiseensa rikoksesta epäillyksi.

Viime vuonna Kriminaalihuoltoyhdistys laati noin 2 400 henkilötutkintaa.

Vuonna 1999 henkilötutkintoihin ja ehdollisesti tuomittujen nuorten valvontaan käytettiin 15 % Kriminaalihuoltoyhdistyksen alue toimistojen henkilökunnan työpanoksesta.

Nuorisorangaistus. Nuorisorangaistus perustuu vuonna 1996 nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annettuun lakiin (1058/1996) ja sitä täydentävään asetukseen (1066/1996). Kokeilulainsäädännön voimassaoloa on marraskuussa 1999 jatkettu vuoden 2001 loppuun. Kokeilussa on mukana seitsemän käräjäoikeuspiiriä.

Nuorisorangaistukseen voidaan tuomita al-

le 18-vuotiaana rikoksen tehnyt nuori, jos sakkorangaistus ei rikoksen vakavuuden vuoksi ole riittävä seuraamus eivätkä painavat syyt vaadi ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemista. Nuorisorangaistus voidaan tuomita jo varhaisessa vaiheessa ja vaikka tekijää ei olisi tuomittu ehdolliseen rangaistukseen. Nuorisorangaistus koostuu 10–60 tunnin mittaisesta nuorisopalvelusta ja 4–12 kuukauden pituisesta valvonnasta. Nuorisopalvelu käsittää valvonnan alaisena tehtävää säännöllistä, palkatonta työtä sekä ohjauksen alaisena suoritettavia sosiaalista toimintakykyä edistäviä tehtäviä.

Nuorisorangaistuksen toimeenpanosta huolehtii Kriminaalihuoltoyhdistys. Yhdistyksen tehtäviin kuuluvat muun muassa nuorisopalvelun toimeenpanosuunnitelman vahvistaminen, valvonnasta huolehtiminen ja nuorisopalvelun valvonta.

Nuorisorangaistuskokeilu ei ole saavuttanut arvioitua laajuutta. Vuonna 1999 annettujen nuorisorangaistustuomioiden määrä oli vain 49. Toimeenpanossa oli vuoden aikana 94 tuomiota. Vuonna 1999 nuorisorangaistuskokeiluun käytettiin 3 % Kriminaalihuoltoyhdistyksen aluetoimistojen henkilökunnan työpanoksesta.

Yhdyskuntapalvelun toimeenpano. Yhdyskuntapalvelu perustuu yhdyskuntapalvelusta annettuun lakiin (1055/1996) ja sitä täydentävään yhdyskuntapalvelusta annettuun asetukseen (1259/1990) ja yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta annettuun asetukseen (1260/1990). Yhdyskuntapalveluseuraamus on ollut kokeiluluonteisena käytössä vuoden 1991 alusta lähtien. Koko maan laajuiseksi kokeilu ulotettiin vuonna 1994. Kokeilumuotoisena järjestelmä oli voimassa vuoden 1996 loppuun saakka, jonka jälkeen kokeilu vakinaistettiin.

Yhdyskuntapalveluun tuomitaan enintään kahdeksan kuukauden pituisen ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta, jollei ehdottomien vankeusrangaistusten, aiempien yhdyskuntapalvelurangaistusten tai muiden painavien syiden ole katsottava olevan esteenä yhdyskuntapalveluun tuomitsemiselle. Yhdyskuntapalvelu käsittää vähintään 20 ja enintään 200 tuntia valvonnan alaisena tehtävää säännöllistä palkatonta työtä. Yhdyskunta-

palvelupaikkana voi olla julkisyhteisö tai julkisoikeudellinen yhdistys taikka muu voittoa tavoittelematon yhteisö ja säätiö. Palvelupaikat hyväksyy Kriminaalihuoltoyhdistys. Yhdyskuntapalveluun voi sisältyä myös viiden tunnin pituinen päihdehuollon jakso.

Yhdyskuntapalvelu suoritetaan Kriminaalihuoltoyhdistyksen vahvistaman palvelusuunnitelman mukaisesti. Yhdyskuntapalvelun toimeenpanosta vastaa Kriminaalihuoltoyhdistys. Toimeenpanotehtäviin kuuluvat muun muassa palvelusuunnitelman vahvistaminen ja palvelusuunnitelman noudattamisen valvonta.

Yhdyskuntapalveluun liittyvää henkilötutkintaan verrattavaa työtä on rikoksesta epäillyistä tehtävä soveltuvuusselvitys. Yhdyskuntapalvelusta annetun asetuksen 2 §:n mukaan virallisen syyttäjän on päätettyään nostaa syytteen sellaisesta rikoksesta, josta voidaan tuomita yhdyskuntapalvelua, hankittava yhdyskuntapalvelun toimeenpanosta vastaavalta Kriminaalihuoltoyhdistyksen aluetoimistolta selvitys rikoksesta epäillyn soveltuvuudesta yhdyskuntapalveluun. Viime vuonna Kriminaalihuoltoyhdistys teki 6 606 soveltuvuusselvitystä.

Vuonna 1999 toimeenpantavaksi tuli 3 851 yhdyskuntapalvelurangaistusta. Yhdyskuntapalvelun toimeenpanoon käytettiin vuonna 1999 keskimäärin 65 % Kriminaalihuoltoyhdistyksen aluetoimistojen henkilökunnan työajasta.

Ehdonalaisesti vapautuneiden valvonta. Ehdonalaisesti vapautuneiden valvonta perustuu RTL 2 luvun säännöksiin ja ehdonalaisesti vapautetun vangin valvonnasta annettuun asetukseen (279/1931).

RTL 2 luvun 14 §:n 1 momentin mukaan ehdonalaan vapautuneen päästetty on koeaikanaan valvonnan alainen, jollei oikeusministeriö tai sen antamien ohjeiden mukaan vankilan johtokunta koeajan lyhyiden tai muun erityisen syyn takia toisin päättä. Valvonnan tarkoituksena on estää ehdonalaan vapautuneen päästettyä tekemästä uutta rikosta ja tukea valvottavaa tämän pyrkiessä elämään nuhteettomasti. Pykälän 2 momentin mukaan valvojaksi voidaan määrätä sopivaksi katsottu henkilö tai huoltoyhdistys. Jollei sellaista valvojaa ole määrätty, toimii valvo-

jana poliisipiirin päällikkö. RTL 2 luvun 17 §:n 2 momentin mukaan koeaika on jäännös-rangaistuksen pituinen, kuitenkin vähintään kolme kuukautta ja enintään kolme vuotta. Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston määräyksen nro 2/011/00/4.2.2000 mukaan valvontaan määrätään pääsääntöisesti ne ehdonalaiseen vapauteen päästettävät, joiden jäännösrangaistus on pitempi kuin 1 vuosi 6 kuukautta. Vuonna 1999 määrättiin valvontaan 877 ehdonalaisesti vapautunutta, mikä on 23 % kaikista ehdonalaiseen vapauteen päästetyistä.

Aikaisemmin suurimman osan valvontatehtävistä hoiti poliisi. Valvontatehtävien hoito on 1990-luvulla keskitetty asteittain kokonaan Kriminaalihuoltoyhdistykselle. Vuodesta 1992 alkaen kaikki vapautuneet on määrätty Kriminaalihuoltoyhdistyksen valvontaan. Noin 16 % valvontatyöstä hoidetaan yksityishenkilöiden avulla. Yksityishenkilöt toimivat valvojina erityisesti paikkakunnilla, joilla ei ole Kriminaalihuoltoyhdistyksen aluetoimistoa. Yksityisvalvojat toimivat Kriminaalihuoltoyhdistyksen yhteyshenkilöiden ohjauksessa.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen vankilatyö liittyy ensisijaisesti ehdonalaiseen vapauteen päästettävien vankien valvonnan järjestämiseen ja valmisteluun. Lisäksi Kriminaalihuoltoyhdistyksen edustajat tapaavat aikaisemmin valvonnassa olleita asiakkaitaan näiden vankilassaolon aikana. Vankilakäyntien yhteydessä yhdistyksen edustajat tapaavat myös niitä vankeja, joita ei vapauttamisen yhteydessä määrätä valvontaan. Vuonna 1999 aluetoimistojen työntekijät tekivät 1 150 vankilakäyntiä, joiden aikana tavattiin henkilökohtaisesti 2 000 vankia. Vankeja tavattiin myös ryhmissä.

Ehdonalaisesti vapautuneiden valvontaan vankilatyö mukaan lukien käytettiin vuonna 1999 noin 17 % Kriminaalihuoltoyhdistyksen aluetoimistojen henkilökunnan työpanoksesta.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen muut tehtävät. Kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaisesti yhdistykselle kuuluu varsinaisten yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoon liittyvien tehtävien lisäksi myös kokeilu- ja kehittämistoimintaa sekä tiedotus-, ohjaus- ja

neuvontatehtäviä. Yhdistys voi Kriminaalihuoltoyhdistyksestä annetun asetuksen 2 §:n mukaan ottaa hoitaakseen myös muita hyväksytyyn toimintasuunnitelman mukaisia kriminaalihuoltoon kuuluvia tehtäviä sekä muita yhdistyksen tarkoituksen toteutumista edistäviä tehtäviä.

Kokeilu- ja kehittämistoiminnassa painopiste on viime vuosina ollut yhdyskuntaseuraamusten sisältöjen kehittämisessä. Eriytyisesti on keskitytty ehdonalaisesti vapautuneiden valvontatyöhön, saman asiakaskunnan kanssa työskentelevien viranomaisten työnojoon ja yhteistyömallien kehittämiseen, kriminaalihuoltotyön laadun arvioinnin kehittämistyöhön sekä nuorten rikoksentekeijöiden kanssa tehtävään työhön.

Kehittämistoimintaa on toteutettu erilaisissa projekteissa. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi ehdonalaisesti vapautettujen valvontaa koskevat projektit, jossa on kehitetty muun muassa vankiloiden ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen toimipaikkojen yhteistyötä. Valvontasuunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet ja sisältö pyritään kytkemään vankilassa tehtyihin toimenpiteisiin, vankien kuntoutussuunnitelmiin ja rangaistusten hyväksikäyttöä koskeviin suunnitelmiin.

Käynnissä on myös Euroopan sosiaalirahaston tavoiteohjelmaan "Yksilölliset palvelukonaisuudet syrjäytyville" kuuluva Valti-projekti sekä ammatillisen koulutuksen hankkimiseen oppisopimusteitse ja työelämään siirtymiseen liittyvä Employment-yhteisöaloitteisiin lukeutuva Kisälli-projekti.

Uusintarikollisuuden vähentämiseen tähtäävän, myös vankiloissa käytössä olevan Cognitive Skills Training -työskentelyohjelman käyttöä on laajennettu seitsemään aluetoimistoon. Pohjois-Suomen aluetoimistot olivat mukana kolmivuotisessa työelämään siirtymisen edistämiseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen ja uusimisriskin vähentämiseen tähtäävässä eri viranomaisten välisessä NEP 2000 Employment Integra -yhteistyöprojektissa, jossa mukana oli myös alueen vankiloita.

Lisäksi on toteutettu nuoren valvontaohjelmiin liittyviä projekteja sekä kriminaalihuollon arviointi- ja vaikuttavuustutkimus osana Kansallisen työelämän kehittämisohjelmaa. Tampereen aluetoimisto kehittää li-

säksi ”puolimatkantalo”-tukiasumista.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen asumispalvelut on muutettu asuntoyksiköistä omaehtoisen asumisen mahdollistavaan tukiasumiseen. Yhdistyksen omat asumispalvelut ovat tällä hetkellä vähäisiä. Vuonna 1999 yhdistyksen tukiasunnoissa asui 128 asukasta.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen muuta asiakastyötä varten on Tampereen toimintakeskus, jonka toiminta-ajatuksena on uusintarikollisuuden vähentäminen ja syrjäytymiskehityksen katkaiseminen sekä poikkihallinnollisen yhteistyön ja moniammatilliseen osaamiseen perustuvien kuntoutumis- ja koulutuskokonaisuuksien kehittäminen. Toimintakeskus tarjoaa asumispalveluita, toimintaja työkyvyn selvityksiä, ohjaavaa koulutusta, yksilöohjausta sekä koulutusta ja työllistämistä.

Valvontatyön kehittämiseen liittyviä leirejä järjestetään Kajaanissa sijaitsevassa Sopen-tuvan leirikeskuksessa

2.3.3. *Kriminaalihuoltoyhdistyksen asema ja organisaatio*

Kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n mukaan Kriminaalihuoltoyhdistyksen toimintaa johtaa ja valvoo oikeusministeriö. Käytännössä näistä tehtävistä huolehtii ministeriön vankeinhoitosasto. Ministeriö vastaa kriminaalihuoltotyötä koskevasta norminannosta, budjetoinnista, tarkastustoiminnasta ja toiminnan kehittämisestä. Kriminaalihuoltotyöhön myönnettävää korvausta tai avustusta koskeva osa valtion talousarviosta valmistellaan osana oikeusministeriön talousarviota. Vankeinhoitosasto käy yhdistyksen kanssa tulosneuvottelut ja tarkastaa kriminaalihuollon toteutumista sekä siihen myönnetyn valtion korvauksen ja avustuksen käyttöä. Vankeinhoito-osasto toimii myös yhdyskuntaseuraamusten yllätyöntöönpanijana.

Perussäännökset Kriminaalihuoltoyhdistyksen organisaatiosta sisältyvät Kriminaalihuoltoyhdistyksestä annettuun asetukseen. Asetuksen 1 §:n mukaan yhdistyksen kotipaikkana on Helsinki ja toimialueena koko maa. Yhdistyksellä on keskustoimisto ja aluetoimistoja sekä muita toimintayksiköitä.

Keskustoimisto huolehtii yhdistyksen yleisestä hallinnosta. Aluetoimistoja on 21 ja niiden alaisina toimii 11 paikallistoimistoa. Aluetoimistojen johdolla työskentelee lisäksi sivutoimisia asiamiehiä, joita oli vuoden 1999 lopussa Ahvenanmaalla sekä yhdeksällä muulla paikkakunnalla.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen muodostavat yhteisöjäsenet, joita ovat kunnat tai kuntayhtymät, lähialoilla toimivat aatteelliset ja ammatilliset yhdistykset, liitot, muut yhteisöt tai säätiöt. Jäseniä oli vuonna 1999 yhteensä 36, joista kuntajäseniä 28 ja muita yhteisöjäseniä kahdeksan. Viimeksi mainittuja ovat esimerkiksi A-klinikkasäätiö, Lastensuojelun Keskusliitto ry, Sosiaali- ja terveysturvan Keskusliitto ry ja Suomen Mielenterveysseura ry.

Yhdistyksen toimielimiä ovat yhdistyksen kokous, johtokunta ja toiminnanjohtaja. Yhdistyksen korkein päättävä elin on yhdistyksen kokous, joka muun muassa päättää tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille sekä lausunnon antamisesta oikeusministeriölle johtokunnan tekemästä toimintasuunnitelmasta ja talousarviosta sekä valitsee neljä johtokunnan jäsentä ja näiden varajäsenet sekä tilintarkastajan ja tämän varamiehen.

Johtokunta edustaa yhdistystä sekä ohjaa ja valvoo sen toimintaa. Johtokunnan tehtävänä on muun muassa laatia vuotuinen toimintasuunnitelma, tehdä talousarvioesitys oikeusministeriölle, panna täytäntöön yhdistyksen kokouksen päätökset, huolehtia yhdistyksen toiminnan kehittämisestä ja valvoa yhdistyksen etuja ja oikeutta sekä huolehtia yhdistyksen talouden ja varojen hoidosta.

Johtokuntaan kuuluvat puheenjohtaja ja kahdeksan jäsentä. Toimikausi on kolme kalenterivuotta. Johtokunnan puheenjohtajan ja viisi muuta jäsentä määrää valtioneuvosto. Yhdistyksen kokous valitsee johtokuntaan kaksi ja yhdistyksen henkilöstö yhden jäsenen.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen toiminnanjohtaja johtaa ja kehittää yhdistyksen toimintaa, vastaa yhdistyksen sitoumusten ja sopimusten täyttämistä sekä valmistelee johtokunnassa käsiteltävät asiat ja panee täytäntöön sen päätökset.

Kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain 4 §:n mukaan yhdistys

voi asettamallaan ehdoilla antaa yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoon liittyviä tehtäviä myös muille yhteisöille tai säätiöille ja myös yksityisille henkilöille. Vastuu tehtävistä säilyy kuitenkin Kriminaalihuoltoyhdistyksellä. Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonnoista yksityisvalvojat huolehtivat lähes puolesta ja ehdonalaaisesti vapautettujen valvonnoista 16 %:sta.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen valtionapupalkkaisen henkilöstön määrä oli vuoden 1999 lopussa 311, joista vakinaisia oli 231 ja määräaikaisia 80. Lisäksi yhdistyksellä oli erillisiä projekteja varten runsaat 40 henkilöä. Henkilöstön määrä on lisääntynyt 1990-luvun loppupuolella yhdyskuntapalvelun laajenemisen myötä. Valvojapalkkiota maksettiin vuonna 1999 488 yksityisvalvojalle.

2.3.4. *Kriminaalihuollon rahoitus*

Kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain 5 §:n mukaan oikeusministeriö sopii Kriminaalihuoltoyhdistyksen kanssa vuosittain valtion talousarvion rajoissa yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävien hoidosta maksettavasta korvauksesta. Korvauksen perusteina ovat tehtävien laajuus ja laatu sekä palvelujen saatavuus. Tehtävistä saadut muut tulot vähentävät korvausta. Lain 6 §:n mukaan oikeusministeriö voi valtion talousarvion rajoissa myöntää yhteisölle tai säätiölle harkinnanvaraista avustusta muuhun vapaudessa toimeenpantaviin seuraamuksiin liittyvään toimintaan. Käytännössä valtaosa valtion talousarviossa tähän tarkoitukseen osoitetuista varoista on myönnetty Kriminaalihuoltoyhdistykselle.

Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta aiheutuneet Kriminaalihuoltoyhdistyksen menot olivat vuoden 1999 tilinpäätöksen mukaan noin 62 miljoonaa markkaa. Ne rahoitettiin pääosin valtion kyseisten tehtävien hoidosta suorittamalla korvauksella. Yhdistyksen muilla tuloilla rahoitettiin mainituista menoista noin 1,8 miljoonaa markkaa. Nämä tulot kertyivät lähinnä sairausvakuutuskorvauksista, käyttöomaisuuden myyntituloista ja satunnaisista tuloista.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen hoitamista muista kriminaalihuoltotehtävistä aiheutuneet

menot olivat vuonna 1999 noin seitsemän miljoonaa markkaa. Pääosa menoista aiheutui yhdistyksen Tampereen toimintakeskuksen järjestämästä koulutuksesta sekä muusta vankilasta vapautuneiden yhteiskuntaan sijoittumista edistävistä toiminnoista. Edellä mainituista Kriminaalihuoltoyhdistyksen muiden kriminaalihuoltotehtävien kuluista katettiin lähes puolet valtion avustuksella ja loppuosa yhdistyksen oman toiminnan tuotoilla, joista merkittävimpänä eränä olivat työtoiminnan tulot.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeista aiheutuneet menot olivat vuonna 1998 hieman yli miljoonaa markkaa ja ne rahoitettiin kokonaan oikeusministeriön myöntämien avustusvaroin.

Edellä mainitun pääosin oikeusministeriön myöntämällä korvauksilla ja avustuksilla rahoitetun toiminnan lisäksi Kriminaalihuoltoyhdistyksellä on ollut kokonaan muilla tuloilla rahoitettavaa toimintaa. Sitä rahoitetaan muun muassa vuokratuloilla, jotka olivat vuonna 1999 noin 3,2 miljoonaa markkaa.

Yhdistyksen Tampereen toimintakeskuksessa on vuodesta 1996 lähtien ollut käynnissä kaksi osittain Euroopan sosiaalirahaston avustuksella rahoitettua kokeilu- ja kehittämishanketta, jotka päättyvät vuoden 2000 lopulla.

Valtion yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta maksamien korvausten ja muuhun toimintaan myöntämien avustusten osuus Kriminaalihuoltoyhdistyksen menoista on ollut 1990-luvun lopulla 80–85 %. Yhdistyksen oman toiminnan tulojen osuus on ollut vastaavasti 12–13 % sekä EU-rahoituksen osuus 4–6 %.

Valtion vuoden 2000 talousarviossa on kriminaalihuollon korvauksiin ja avustuksiin myönnetty yhteensä 68,8 miljoonaa markkaa. Tästä summasta on yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta Kriminaalihuoltoyhdistykselle suoritettavan korvauksen osuus 62,2 miljoonaa markkaa.

2.4. **Rangaistusten täytäntöönpanon hallinto muissa Pohjoismaissa**

Ruotsissa on laitoksissa tapahtuvan vapausrangaistusten täytäntöönpanon ja vapaudessa täytäntöönpanon seurauksien hallinto

yhdistetty valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Keskushallinnosta vastaavana viranomaisena toimii Kriminaalihuoltohallitus (Kriminalvårdsstyrelsen). Kriminaalihuollon (kriminalvård) organisaatio on jaettu viiteen alueeseen, joilla on oma väliportaanhallinto. Varsinaisesta toiminnasta vastaavat paikallisviranomaiset, jotka muodostuvat laitoksista ja avoimien yksiköistä (frivårds-kontor). Ruotsissa yksityiset yhdistykset aloittivat vapaudessa tehtävän kriminaalihuoltotyön 1800-luvun puolivälissä. Toiminta valtiollistettiin vuonna 1942, jolloin siihen sisällytettiin avoseuraamusten täytäntöönpano. Kriminaalihuoltotyöhön kuuluu muun muassa ehdonalaista vapautettujen valvontaa, suojeluvalvontaa, sopimushoitoa, yhdyskuntapalvelua ja vankilatyötä. Vapaudessa tapahtuvaan kriminaalihuoltoon ei sisälly juurikaan erityispalvelujen tuottamista asiakkaille. Ne pyritään mahdollisuuksien mukaan hankkimaan yhteiskunnan normaalipalveluita käyttäen.

Norjassa vankilalaitosta ja vapaudessa tapahtuvaa kriminaalihuoltoa (friomsorgen) johtaa oikeus- ja poliisiministeriö, jossa näitä tehtävälajeita varten on kriminaalihuolto-osasto. Osaston toimiessa vankiloiden keskushallintoviranomaisena siitä käytetään tavallisesti nimitystä vankilahallitus (Fengselsstyret). Norjassa on vireillä rangaistusten täytäntöönpanon hallintoa koskeva kehittämissuunnitelma, johon sisältyy aluehallinnon järjestäminen. Myös Norjassa vapaudessa tapahtuvaa kriminaalihuoltotyötä teki aikaisemmin yksityinen järjestö. Vuonna 1980 toiminta siirrettiin valtion tehtäväksi oikeus- ja poliisiministeriön alaiseksi. Kriminaalihuoltotehtäviä ovat henkilötutkinta, ehdollisesti tuomittujen ja ehdonalaista vapautuneiden valvonta, sosiaaliset tehtävät vankiloissa, yhdyskuntapalvelu, kriminaalihuollon asuntoloihin sijoitettujen rangaistusta suorittavien valvonta sekä muut tehtävät, jotka ovat yhteydessä rikoksentekeijöiden ja heidän perheidensä valvontaan sekä uusien rikosten ehkäisyyn.

Tanskassa sekä vankeinhoitoa että vapaudessa tapahtuvaa rikosoikeudellisten seuraamusten toimeenpanoa johtaa oikeusministeriö. Keskushallintotehtäviä hoitaa ministeriöön kuuluva kriminaalihuoltovirasto (Direk-

toratet for Kriminalforsorgen), jolla on itäisempi asema kuin ministeriön osastoilla. Rangaistuslaitokset ja muut kriminaalihuollon yksiköt ovat suoraan ministeriön alaisia. Tanskassakin oli aiemmin kriminaalihuoltotyötä tekevä yksityinen yhdistys, jonka toiminta rahoitettiin valtion varoista. Vuonna 1973 tehtävät siirrettiin valtiolle. Vapaudessa toimeenpantavia seuraamuksia ja kriminaalihuoltoa koskevia tehtäviä ovat henkilötutkinta, ehdollisesti tuomittujen ja ehdonalaista vapautuneiden valvonta, eräiden muiden ryhmien valvonta sekä yhdyskuntapalvelu.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Oikeusministeriön hallinnonalan kriminaalipoliittisten tehtävien uudelleenjärjestelyjen yleisenä tavoitteena on luoda entistä paremmat edellytykset kriminaalipoliittisen päätöksenteon valmistelulle, viranomaisten ja muiden tahojen yhteistyölle sekä kyseisen tehtävälajin johtamiselle ja kehittämiselle niin, että toiminnan vaikuttavuutta voidaan parantaa. Uudelleenjärjestelyissä otetaan lisäksi huomioon meneillään olevan valtion keskushallinnon uudistustyön päämäärät ja tavoitteet. Tässä tarkoituksessa vahvistetaan kriminaalipoliittista päätöksentekoa kokoamalla siihen kuuluvat tehtävät ministeriötasolla yhteen yksikköön. Ministeriön mahdollisuuksia hallinnonalan johtamiseen ja pitkäjänteiseen suunnitteluun parannettaisiin siirtämällä vankeusrangaistusten ja täytäntöönpanon välittömään johtamiseen liittyvät tehtävät hallinto- ja tukipalvelutehtävien ministeriöstä sen alaiselle virastolle.

Rangaistusten täytäntöönpanon hallinnon uudistamisen keskeiset tavoitteet ovat:

1) merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävänä tehtäväkokonaisuutena yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanotehtävät siirretään valtion viranomaistehtäväksi ja liitetään osaksi muuta rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmää;

2) sellaisten järjestelyjen toteuttaminen, jotka edistävät resurssien joustavaa kohdentamista, viranomaisten yhteistyötä sekä ran-

gaistusten täytäntöönpanoon liittyvien hallinto- ja tukipalvelutehtävien mahdollisimman taloudellista järjestämistä;

3) keskushallinnon järjestäminen niin, että siitä vastaava virasto voi toiminnassaan keskittyä toiminnan johtamiseen ministeriön kanssa sovittavien toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ynnä muita vastaavia seikkoja koskevien tulostavoitteiden mukaisesti sekä toisaalta tarvittavien toiminnallisten muutosten toteuttamiseen;

4) tarkoituksenmukaisena pidettävästä tehtävien keskittämisestä huolimatta vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvien erilaisten toimintamuotojen ja muiden erojen huomioon ottaminen hallinnollisissa järjestelyissä;

5) edellytysten luominen keskushallinnon ja paikallisten toimintayksiköiden tarkoituksenmukaiselle työnjaolle pitäen tavoitteena keskushallinnon asteittaista keventämistä; sekä

6) tuomittujen yhteiskuntaan sijoittumista edistävien tukipalvelujen hankkiminen mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla kehittämällä yhteistyötä muiden tahojen kanssa.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksen mukaan vankeusrangaistusten ja sakan muuntorangeistusten täytäntöönpanosta sekä tutkintavankeuden toimeenpanosta vastaisi nykyiseen tapaan vankeinhoitolaitos, johon kuuluisivat vankilat ja sairaalayksiköt.

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta ja siihen liittyvistä valmistelevista toimenpiteistä, joista nykyisin huolehtii Kriminaali- huoltoyhdistys, vastaisi 1 päivänä elokuuta 2001 perustettava yhdyskuntaseuraamuskeskus. Yhdyskuntaseuraamuskeskukseen kuuluisi nykyiseen tapaan alueyksiköitä. Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtäviin kuuluisi myös kyseisiin seuraamuksiin välittömästi liittyvien tukipalvelujen järjestäminen sekä kehittämistoiminta. Kriminaali- huoltoyhdistyksen lakisääteisiä tehtäviä täydentävälle toiminnalle, joka käsittää erityisesti vankilasta vapautuvien yhteiskuntaan sijoittumista edistäviä tukitoimia, turvattaisiin toiminnan jatkamismahdollisuus esimerkiksi säätiö- tai

yhdistysmuotoisena. Voimassa oleva lain- säädäntö mahdollistaa yhdistyksellä olevan omaisuuden osittaisen siirtämisen sellaiselle yhteisölle, jonka toiminnan tavoitteet ovat lähellä Kriminaali- huoltoyhdistyksen päämääriä. Kriminaali- huoltoyhdistyksen omaisuus siirtyisi yhdistyksen toiminnan päättyessä pääosin valtiolle.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen keskushallintotehtäviä hoitaisi vapausseuraamusvirasto. Huomattava osa virastolle tulevista tehtävistä kuuluu nykyisin oikeusministeriölle, jossa niitä varten on vankeinhoito-osasto. Vapausseuraamusviraston perustamisen yhteydessä vankeinhoito-osasto lakkautettaisiin. Ministeriölle jäävistä yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvistä ohjaus- ynnä muista tehtävistä vastaisi 1 päivänä elokuuta 2001 perustettava kriminaalipoliittinen osasto. Osastolle kuuluisi lisäksi yleistä kriminaalipoliittikkaa, rikos- sentorjuntaa ja rikosvastuun toteutumista koskevia tehtäviä. Ministeriön organisatiomuutoksiin liittyvät asetukset on tarkoitus antaa vuoden 2001 alussa.

Oikeusministeriön alainen vapausseuraamusvirasto johtaisi ja valvoisi yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeuden toimeenpanoa. Lisäksi sille kuuluisivat yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen yhteiset hallintotehtävät ja vankeinhoito-osastolle nykyisinkin kuuluva vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten keskitetty täytäntöönpano sekä täytäntöönpanon ohjaus ja valvonta. Viraston tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston alaisena nykyisin toimivan vankeinhoidon koulutuskeskuksen tehtäväaluetta laajennettaisiin vankeinhoidon perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtäviin liittyvään koulutukseen.

Uudistuksen jälkeen koulutuskeskus toimisi edelleen oikeusministeriön alaisena. Koulutuskeskuksen tehtävistä ja organisaatiosta sekä opiskelijavalinnasta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston ja oikeusministeriön asetuksella.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Oikeusministeriön hallinnonalan kriminaalipoliittisia tehtäviä koskevat uudelleenjärjestelyt on suunniteltu toteutettaviksi valtioneuvoston hyväksymien vuosien 2001—2004 menokehysten puitteissa. Oikeusministeriöön elokuun 1 päivänä 2001 perustettavan kriminaalipoliittisen osaston toimintamenot olisivat vuositasolla noin 10,5 miljoonaa markkaa ja vuonna 2001 noin 6 miljoonaa markkaa. Kriminaalipoliittisen osaston henkilöstömäärä tulisi olemaan 25—30. Pääosa kriminaalipoliittisen osaston henkilöstöstä rekrytoitaisiin nykyisen vankeinhoito-osaston ja muista oikeusministeriön virkamiehistä. Muilta osin osaston tehtävien edellyttämä virka- ja henkilöstörakenne on tarkoitus käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa toteuttaa hallinnonalan sisäisillä uudelleenjärjestelyillä käyttäen hyväksi lähivuosina kasvavaa luonnollista vaihtuvuutta sekä siirtämällä tehtäviä keskushallinnosta laitostasolle. Valmistelussa on lähdetty siitä, että oikeusministeriön ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen vakinaisen henkilöstön palvelusuhteen jatkuvuus turvataan.

Vankeinhoitolaitoksen ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen sekä perustettavan vapausseuraamusviraston toimintamenot on valtion talousarviossa suunniteltu budjetoitaviksi samaan talousarvion lukuun ja samalle menomomentille. Nykyinen talousarvion luvun 25.50 nimi ”Vankeinhoitolaitos” ehdotetaan korvattavaksi nimellä ”Rangaistusten täytäntöönpano”.

Vankeinhoitolaitoksen ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen toiminnan johtamisesta sekä yhteisistä täytäntöönpano- ja keskushallintotehtävistä vastaavan keskusviraston vuotuisten toimintamenojen arvioidaan olevan enintään 34 miljoonaa markkaa. Oikeusministeriössä pidetään tavoitteena, että keskushallintoa voidaan keventää siirtämällä tehtäviä ja toimivaltaa keskushallinnosta paikallistasolle eli vankiloille ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen alueyksiköille. Muutokset toteutetaan vuosina 2001—2003 henkilöstön luonnollista poistumaa hyväksikäyttäen.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen toimin-

tamenojen mitoituksessa on lähtökohtana kriminaalihuollon korvauksiin ja avustuksiin talousarviossa osoitetun määrärahan nykytaso. Valtion vuoden 2000 talousarviossa on tarkoitukseen osoitettu kaikkiaan 68,8 miljoonaa markkaa. Tehtävien siirto yhdyskuntaseuraamuskeskukselle ei lisää valtion menoja. Tehtyjen suunnitelmien mukaan Kriminaalihuoltoyhdistys huolehtisi ennen tehtävien siirtoa valtiolle sillä nykyisin olevien lainojen takaisinmaksusta. Siirtymäajankohtana yhdistyksellä oleva kiinteä omaisuus sekä yhdyskuntaseuraamuskeskuksen toiminnassa tarvittava irtaimisto siirtyisivät korvauksetta valtiolle. Kiinteistöt siirtyisivät aluksi oikeusministeriön hallintaan. Ne siirrettäisiin eri päätöksellä vuoden 2002 alusta Valtion kiinteistölaitokselle. Kiinteistölaitokselle maksettavat vuokramenot ovat arviolta 1,5 miljoonaa markkaa vuodessa. Summa on jonkin verran suurempi kuin Kriminaalihuoltoyhdistyksen kiinteistöjen peruskorjauksiin vuosittain myönnetty valtionapu, joka on ollut noin 1 miljoonaa markkaa.

Suunniteltujen muutosten yhteydessä pyritään turvaamaan myös sellaisten Kriminaalihuoltoyhdistyksen työmuotojen jatkuminen, joita ei siirretä valtion tehtäviksi. Tämä koskee muun muassa Tampereen toimintakeskuksessa järjestettävää monipuolista toimintaa vankilasta vapautuvien sijoittamiseksi yhteiskuntaan. Toiminnan rahoitusta suunniteltaessa on tarkoitus lähteä siitä, ettei viranomaistoimintaa täydentämään perustettaville yhteisöille ole jatkossa tarpeen myöntää merkittävässä määrin valtionapua.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Uudelleenjärjestelyjen yhtenä tarkoituksena on siirtää pois ministeriöstä tehtäviä, jotka ministeriöiden asemaa ja toimintaa koskevien kehittämistavoitteiden mukaisesti eivät luonteensa puolesta kuulu ministeriötasolle. Kriminaalipoliittisen osaston henkilöstötarpeeksi arvioidaan 25—30 henkilöä. Valtion vuoden 2001 talousarviossa esitetään perustettavaksi osastopäällikön virka ja samalla lakkautettavaksi osastopäällikön, vankeinhoitolaitoksen ylijohtajana virka. Pääosa henkilöstötarpeesta on tarkoitus hoitaa hallinnonalan sisäisin

henkilöstö- ja tehtäväjärjestelyin. Osaston uudentyyppejä, erityisesti yleiseen kriminaalipolitiikkaan liittyviä tehtäviä varten tarvittavien virkojen palkkausmenot rahoitettaisiin niin ikään hallinnonalan voimavaroja uudelleen kohdentamalla. Ministeriön nykyisestä vankeinhoito-osastosta siirrettäisiin perustettavaan vapausseuraamusvirastoon runsaat 70 henkilötyövuotta.

Vapausseuraamusviraston henkilöstön kokonaismäärä olisi viraston perustamisvaiheessa noin 100. Viraston päällikkönä toimisi vankeinhoitolaitoksen pääjohtaja. Tämän viran perustamista esitetään vuoden 2001 talousarviossa. Vapausseuraamusviraston henkilöstömäärä olisi noin 20 henkilöä pienempi kuin oikeusministeriön vankeinhoito-osaston ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen keskustuomiston nykyinen henkilöstömäärä. Valtion palvelukseen vapausseuraamusvirastoon tai ministeriöön Kriminaalihuoltoyhdistyksestä siirtyvän henkilöstön määrä olisi yhteensä enintään 260 henkilötyövuotta.

Nimitettäessä Kriminaalihuoltoyhdistyksen virkamies yhdyskuntaseuraamuskeskuksen, vankeinhoitolaitoksen tai vapausseuraamusviraston virkaan otettaisiin palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä huomioon Kriminaalihuoltoyhdistyksessä hyväksi luettu palvelusaika niin kuin se olisi valtion palvelua. Lakiin sisällytettäviin henkilöstöä koskeviin siirtymäsäännöksiin ehdotetaan otettavaksi myös säännös Kriminaalihuoltoyhdistyksessä palvelun ajan huomioon ottamisesta valtion eläkelakia sovellettaessa niin kuin se olisi valtion palvelua.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston alaisena nykyisin toimiva vankeinhoidon koulutuskeskus toimisi välittömästi oikeusministeriön alaisena. Vapausseuraamusviraston osallistuminen oppilasvalintoihin ja koulutuksen suunnitteluun on tarkoitus järjestää oikeusministeriön asetukseen otettavilla säännöksillä.

Eräät julkisoikeudellisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen nykyisin hoitamat tuomitun yhteiskuntaan sijoittumista edistävät tuki- ja muut palvelut on tarkoitus järjestää yhteistyössä jonkin tai joidenkin valtionhallinnon ulkopuolisten, esimerkiksi säätiö- tai yhdistysmuotoisten organisaatioiden kanssa. Parhaillaan oikeusministeriön helmikuussa 2000

asettama toimikunta selvittää seuraavia asiakkokonaisuuksia:

1) millaiset ovat rikoksiin syyllistyneiden yhteiskuntaan sopeutumisen edellytykset ja miten näitä edellytyksiä voidaan parantaa;

2) miten yhdyskuntaseuraamuksiin sisältyviä kriminaalihuollon omia tukipalveluja olisi kehitettävä uusintarikollisuutta vähentävän vaikutuksen tehostamiseksi;

3) miten voidaan edistää sitä, että kriminaalihuollon asiakkaat voivat käyttää yhteiskunnan tukipalveluja yhdyskuntaseuraamusten suorittamisen aikana ja sen jälkeen;

4) miten voidaan edistää sitä, että vankilasta vapautuvat voivat käyttää yhteiskunnan tukipalveluja ja jatkaa vankilassa aloitettuja kuntoutustoimenpiteitä; sekä

5) millaiset ovat kehittämisehdotusten kustannukset ja miten ne olisi rahoitettava.

Nykyinen vankeinhoitolaitoksen tilivirasto toimisi uudistuksen jälkeen vankeinhoitolaitoksen ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen yhteisenä tilivirastona.

5. Asian valmistelu

5.1. Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Lakiehdotus on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriön 7 päivänä maaliskuuta 2000 asettamassa projektiorganisaatiossa. Projektiorganisaation asettamiseen liittyen oikeusministeriön hallinnonalan kriminaalipoliittisten tehtävien uudelleenjärjestämistä koskevat linjaukset ja muut hallinnonalan rakenteiden kehittämistä koskevat linjaukset on käsitelty 2 päivänä maaliskuuta 2000 hallituksen hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä (HALKE).

Oikeusministeriössä on valtion keskushallinnon kehittämistä koskeviin yleisiin linjauksiin ja ministeriön strategisen toimintakyvyn parantamiseen liittyen tehty 1990-luvulta alkaen useita ministeriön sisäisiä selvityksiä ministeriön ja hallinnonalan kehittämistarpeista. Näiden selvitysten tuloksia on käytetty hyväksi nyt tapahtuneessa valmistelutyössä.

Julkisoikeudellisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen perustaminen vuonna 1975 siihen asti

toimineen Kriminaalihuolto ry:n tilalle perustui kriminaalihuoltokomitean (komiteanmietintö 1972:A1) ja kriminaalihuollon organisaatiotoimikunnan (komiteanmietintö 1973:159) ehdotuksiin. Myöhemmin kriminaalihuollon kehittämismuutoksia selvitettiin kriminaalihuollon kehittämistoimikunnassa (komiteanmietintö 1988:46). Toimikunta ehdotti mietinnössään vapaudessa täytäntöönpanovien rangaistusten toimeenpanotehtävien siirtämistä valtiolliselle kriminaalihuolto-organisaatiolle. Toimikunnan esityksistä on toteutettu hallinnollisin määräyksin monia Kriminaalihuoltoyhdistyksen ja eri viranomaisten työnjakoa koskevia ehdotuksia.

Kriminaalihuollon organisaatiokysymysten tultua 1990-luvun alussa uudelleen ajankohtaisiksi yhdistyksen tehtävien ja yleisen valtionosuuslainsäädännön muuttumisen vuoksi oikeusministeriö asetti vuonna 1992 työryhmän selvittämään asiaa. Vuonna 1993 valmistuneessa ehdotuksessaan työryhmä esitti valtionapujärjestelmän uudistamista niin, että siirrytään menoperusteisesta valtionapujärjestelmästä tulosbudjettiin perustuvaan laskennalliseen valtionavun määräytymiseen. Oikeusministeriö asetti tämän työryhmän ehdotusten jatkovalmistelua varten vuonna 1995 uuden työryhmän valmistelemaan hallituksen esitystä laiksi kriminaalihuoltoyöstä sekä luonnosta asetukseksi Kriminaalihuoltoyhdistyksestä. Tämän valmistelutyön tuloksena annetun hallituksen esityksen pohjalta säädettiin laki kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta sekä annettiin sitä täydentävä asetus Kriminaalihuoltoyhdistyksestä, jotka tulivat voimaan vuoden 1997 alussa.

Oikeusministeriö asetti vuonna 1998 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon järjestämistä sekä tehtävien laatua ja laajuutta lähivuosina. Lisäksi työryhmän tuli selvittää, onko yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanolle ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanolle järjestettävä yhteinen johto ja miten se olisi organisoitava. Työryhmän tuli selvittää myös, miten muiden nykyisin Kriminaalihuoltoyhdistykselle kuuluvien tehtävien hoito olisi järjestettävä.

1) Maaliskuussa 1999 valmistuneessa mie-

tinnössään yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoa ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen tehtäviä selvittänyt työryhmä ehdotti yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon organisoinnista siltä pohjalta, että julkisoikeudellisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen organisaatiosta muodostetaan viranomaisorganisaatio oikeusministeriön hallinnonalalle. Koska sekä vankeinhoitolaitos että Kriminaalihuoltoyhdistys huolehtivat rangaistusten täytäntöönpanosta, molemmille organisaatioille oli työryhmän näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista järjestää nykyistä voimakkaampi strateginen johto ministeriötasolla. Organisaatiomuutoksessa tuli kuitenkin säilyttää kriminaalihuollon omaleimaisuus sekä turvata sen tehtävien vaatimat resurssit. Työryhmä esitti, että oikeusministeriön alaisuuteen perustettaisiin kaksi keskusyksikköä, toinen vankeinhoitoa ja toinen kriminaalihuoltoa varten. Saatavien kokemusten perusteella voitaisiin myöhemmin arvioida, onko nämä keskusyksiköt tarkoituksenmukaista yhdistää.

Työryhmä esitti myös, että viranomaisorganisaation perustamisesta huolimatta nykyinen Kriminaalihuoltoyhdistys voisi muilta kuin viranomaistehtäviksi siirrettäviltä osiltaan jatkaa toimintaansa yhdistysmuotoisena. Sen tehtäviin voisi kuulua esimerkiksi asumispalveluiden järjestäminen ja uusien kokeilujen käynnistäminen. Mainittujen tehtävien hoitamiseksi tarvittava osa Kriminaalihuoltoyhdistyksen omaisuudesta tulisi työryhmän ehdotuksen mukaan jättää edelleen yhdistykselle tai sen toimintaa jatkamaan mahdollisesti perustettaville valtakunnalliselle, alueellisille tai paikallisille yhdistyksille.

Työryhmän ehdotuksen pohjalta on oikeusministeriössä tehty virkatyönä yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanon uudelleenjärjestämistä koskevia jatkoselvityksiä. Niiden yhteydessä on päädytty siihen, ettei kahden erillisen uuden keskushallinnon yksikön perustaminen oikeusministeriön alaisuuteen ole tarkoituksenmukaista eikä taloudellisesti järkevää. Tällöin on katsottu, että yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävien erityisluonne voidaan ottaa huomioon antamalla yhdyskuntaseuraamuskeskukselle ja sitä johtaville virkamiehille varsin laajaa toimivaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Nykyisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen henkilöstön eläketurvaa koskevat säännökset on valmisteltu yhteistyössä valtiokonttorin kanssa.

5.2. Lausunnot

Esityksestä on saatu lausunnot oikeusministeriön lainvalmisteluosastolta, oikeusministeriön oikeushallinto-osastolta, oikeusministeriön vankeinhoito-osastolta, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, opetusministeriöltä, Helsingin, Itä-Suomen, Kouvolan ja Rovaniemen hovioikeuksilta, valtakunnansyyttäjäältä, Helsingin yliopiston oikeustieteelliseltä tiedekunnalta, Lapin yliopiston oikeustieteelliseltä tiedekunnalta, oikeusrekisterikeskukselta, Valtiokonttorilta, opetushallitukselta, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselta, Kriminaalihuoltoyhdistykseltä sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen Espoon, Helsingin, Hämeenlinnan, Jyväskylän, Kemin, Kouvolan, Kuopion, Lahden, Lappeenrannan, Mikkelin, Rovaniemen, Seinäjoen, Tampereen, Turun, Vaasan ja Vantaan aluetoimistoilta, Kriminaalihuoltoyhdistyksen Tampereen toimintakeskukselta, Helsingin, Turun, Konnunsuon, Sukevan, Riihimäen, Pelson ja Hämeenlinnan keskusvankiloiden johtajalta, Keravan nuorisovankilan johtajalta, Sulkavan kurssikeskuksen johtajalta, Helsingin, Uudenmaan, Hämeen, Mikkelin, Kuopion, Oulun ja Pohjois-Karjalan lääninvankiloiden johtajalta, Vankimielisairaalan ylilääkäriltä, Satakunnan avovankilan johtajalta, Naarajärven ja Vilpulan varavankiloiden johtajalta, Vankeinhoidon koulutuskeskuksen johtajalta, Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry:ltä, Valtioneuvoston Virkamiesyhdistyksen oikeusministeriön jaokselta, Vankilavirkailijain Liitto VVL ry:ltä, Vankeinhoidon Henkilökuntaliitto VHHL ry:ltä sekä Kriminaalihuollon Henkilöstöyhdistys KHHY ry:ltä.

Useissa lausunnoissa esitettiin huomautuksia ehdotetaan yksityiskohdista. Lausunnoista on oikeusministeriössä tehty yhteenveto. Nämä huomautukset on pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Valtioneuvosto asetti syyskuussa 1999 komitean valmistelemaan vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Komitean tehtävänä on arvioida vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon varsinainen asiasisältö, selkeyttää vankien oikeuksia ja henkilökunnan toimivaltuuksia koskevat säännökset sekä parantaa säännösten yleistä selkeyttä. Uudistuksen eräänä tavoitteena on saattaa lainsäädäntö vastamaan nykyisestä vankirakenteesta aiheutuvia tarpeita sekä vankeinhoidossa käyttöön otettuja uusia toimintamuotoja. Lisäksi komitea selvittää, mistä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevista hallinnollisista päätöksistä vangeilla tulisi olla muutoksenhakuoikeus ja miten muutoksenhaku tulisi käytännössä järjestää.

Komitean määräaika päättyy maaliskuun lopussa 2001. Joiltakin osin samat kysymykset tulevat esille jo rangaistusten täytäntöönpanon hallintoa uudistettaessa.

Koska komitean valmisteleman uudistuksen yhteydessä uudistettaneen pakkolaitosta ja nuorisovankeutta koskevat säännökset kokonaisuudessaan, tässä yhteydessä kyseisiin säännöksiin ehdotetaan tehtäviksi vain välttämättömimmät, organisaatiouudistukseen välittömästi liittyvät muutokset. Esimerkiksi norminantovaltuussäännöksiä ei rangaistusten täytäntöönpanosta annettua lakia lukuun ottamatta ehdoteta tässä yhteydessä uudistettavaksi perustuslain edellyttämällä tavalla sellaisen lainsäädännön osalta, jonka komitea tulee kokonaan uudistamaan.

Eduskunnalle on toukokuussa 2000 annettu edellä tässä esityksessä mainittu hallituksen esitys, jossa rangaistusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi perustuslain edellyttämä valtuussäännös antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä laissa luetelluista lain täytäntöönpanoon liittyvistä asioista. Hallituksen esityksen täydentäviä säännöksiä annettaisiin oikeusministeriön asetuksella. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi valtuus säätää vankeinhoidon ansiorististä sekä vankeinhoitolaitoksen tunnuskuvasta ja virkapuvusta oikeusministeriön asetuksella.

Syysistuntokauden 2000 aikana eduskunnalle on tarkoitus antaa hallituksen esitys rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta siltä osin kuin on kyse vankeinhoitolaitoksen päihdevalvontaan liittyvien menetelmien laajentamisesta sylkinäytteiden ottoon. Muutoksella poistettaisiin

sylkinäytteen antovelvollisuuteen liittyvä epäselvyys. Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2001 alkupuolella.

Nyt annettava esitys liittyy valtion vuoden 2001 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta

Lain nimike. Lain nimeksi ehdotetaan lakia rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta. Laissa säädettäisiin vapauteen kohdistuvien rangaistusten hallinnosta.

1 §. *Soveltamisala.* Lakia sovellettaisiin vapauteen kohdistuvien rangaistusten täytäntöönpanon ja tutkintavankeuden toimeenpanon hallintoon. Siten lain soveltamisalaan kuuluisivat yhdyskuntaseuraamuksiin sekä vankeusrangaistuksiin ja tutkintavankeuteen liittyvät hallintotoimet. Siitä, mitä yksittäisiä rangaistuksia tässä tarkoitettu hallinto koskisi, säädettäisiin tarkemmin lain 4 ja 5 §:ssä.

Laki koskisi vapauteen kohdistuvia rangaistuksia. Lukumäärältään suurimmat rangaistusten ryhmät eli sakkorangaistukset ja rikesakko jäisivät nyt ehdotetun lain soveltamisalan ulkopuolelle. Sakkorangaistusten ja rikesakkojen täytäntöönpanosta huolehtisi edelleen oikeusrekisterikeskus. Jos tuomioistuimien rikoslain (39/1889) 2 a luvun 4 §:n nojalla muuntaa sakkorangaistuksen vankeudeksi, kyse on vapauteen kohdistuvasta rangaistuksesta, jonka täytäntöönpanon hallintoon sovellettaisiin nyt ehdotettua lakia.

Tutkintavankeuden yhteydessä käytettäisiin toimeenpanokäsitettä, koska tutkintavankeudessa ei ole täytäntöönpantavaa rangaistusta.

2 §. *Rangaistusten täytäntöönpanon organisaatio.* Ehdotetun lain 2 §:ssä säädettäisiin rangaistusten täytäntöönpanon uudesta organisaatiosta. Rangaistusten täytäntöönpano tapahtuisi edelleen oikeusministeriön hallinnonalalla. Organisaatio muodostuisi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta huolehtivasta yhdyskuntaseuraamuskeskuksesta ja vankeusrangaistusten sekä sakon muutorangaistusten täytäntöönpanosta ja tutkintavankeuden toimeenpanosta huolehtivasta vankeinhoitolaitoksesta sekä näiden yhteisestä keskushallinnosta. Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen yhteisiä

keskushallintotehtäviä hoitaisi vapausseuraamusvirasto. Tarkemmin näiden viranomaisten tehtävistä säädettäisiin ehdotetun lain 3, 4 ja 5 §:ssä.

Yhdyskuntaseuraamuskeskus-nimi ehdotetaan otettavaksi käyttöön, koska se ilmaisee selkeästi, minkälaisen seuraamusten täytäntöönpanotehtävistä viranomaisen huolehtii. Vuonna 1997 käyttöön otettu yhdyskuntaseuraamus-käsite on nopeasti vakiintunut seuraamusjärjestelmää koskevaan käsitteistöön. Myös vankeinhoitolaitos on käsitteenä vakiintunut. Se kuvaa hyvin viranomaisen tehtäviä. Uuden keskusviraston nimeksi ehdotetaan vapausseuraamusvirastoa. Nimen käyttöönottoa perustellaan sillä, että se ilmaisee, että kyse on vapauteen kohdistuvien rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta.

Yhdyskuntaseuraamuskeskukseen sekä vankeinhoitolaitokseen kuuluu niiden alaisia yksiköitä, joita nykyisin ovat Kriminaalihooltoyhdistyksen aluetoimistot ja paikallistoimistot sekä vankeinhoitolaitoksen suljetut vankilat, avolaitokset ja sairaalayksiköt sekä vankeinhoidon koulutuskeskus. Tämän organisaatiouudistuksen yhteydessä koulutuskeskuksesta ehdotetaan säädettäväksi uusi laki, jossa otettaisiin huomioon uuden perustuslain sekä koululainsäädännön uudistamisen edellyttämät muutostarpeet.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen, vankeinhoitolaitoksen sekä vapausseuraamusviraston organisaatiosta ja alaisista yksiköistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. *Vapausseuraamusviraston tehtävät.* Vapausseuraamusvirasto toimisi oikeusministeriön alaisena keskushallintoviranomaisena. Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 1) kohdan mukaan vapausseuraamusviraston tehtävänä olisi johtaa ja kehittää sen toimialaan kuuluvien rangaistusten täytäntöönpanoa oikeusministeriön kanssa sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Tämä johtaminen ja kehittäminen kohdistuisi rangaistusten täytäntöönpanojärjestelmään. Johto- ja kehittämistehtävän lisäksi vapausseuraamusvirasto huolehtisi rangaistusten täytäntöönpanon

muista valtakunnallisista keskushallintotehtävistä, kuten eräistä henkilöstön nimitysasioista, budjetoinnista ja tuomittujen henkilöiden yhteiskunnassa suoriutumisen mahdollisuuksia edistävien toimintamuotojen kehittämisestä.

Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 2) kohdan mukaan vapausseuraamusvirasto tarkastaisi ja valvoisi rangaistusten täytäntöönpanoa. Tällä tarkoitetaan yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen yksiköiden toiminnan laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden tarkastamista ja valvontaa. Tarkastamis- ja valvontamuotoja ovat esimerkiksi vankila- ja toimintayksikkötarkastukset sekä kantelujen kautta viraston tietoon tulleiden epäiltyjen epäkohtien edellyttämä tarkastus- ja valvontatoiminta.

Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 3) kohdassa säädetään vapausseuraamusviraston tehtäväksi yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanon ohjaus ja valvonta sekä mainittujen rangaistusten ylityytäntöönpanotehtävät. Ylityytäntöönpanotehtävillä tarkoitetaan muun muassa sitä, että tuomioistuimet toimittavat rangaistusilmoitukset ja täytäntöönpanoasiakirjat ylityytäntöönpanijalle, joka selvittää tuomioiden täytäntöönpanokelpoisuuden ja lähettää asiakirjat täytäntöönpanoa varten paikallisviranomaiselle eli kihlakunnanvirastolle. Ylityytäntöönpanotehtäviin kuuluvat myös mahdollisten etsintäkuulutusten julkaiseminen sekä täytäntöönpanontuota rangaistuksia koskevien asiakirjojen tarkastus ja arkistointi.

Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 4) kohdan mukaan vapausseuraamusvirasto kehittäisi hallinnon alan henkilöstön koulutusta yhteistyössä alan opetusta antavan Vankeinhoidon koulutuskeskuksen kanssa. Koulutuksen kehittäminen edellyttää kiinteää yhteistyötä myös opetusviranomaisten kanssa.

Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 5) kohdassa säädetään vapausseuraamusviraston tehtäväksi yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen yhteisten hallinto- ja palvelutehtävien järjestäminen. Tässä on kyse muun muassa yleis-, talous- ja tietohallintoon liittyvistä tehtävistä.

Ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin 6) kohdan nojalla vapausseuraamusvirasto huolehtisi

myös rangaistusten täytäntöönpanon hallinnon toimialaan kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Vapausseuraamusviraston tehtävät vastaisivat pääosiltaan nykyisin Kriminaalihuolto-yhdistyksen keskustoimistossa ja oikeusministeriön vankeinhoito-osastossa suoritettavia operatiivisia tehtäviä. Vapausseuraamusviraston tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §. *Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävät.* Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävänä olisi panna täytäntöön yhdyskuntaseuraamukset. Yhdyskuntaseuraamusmuotoja on neljä: ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen nuorten rikoksenteekijöiden valvonta, nuorisorangaistus, yhdyskuntapalvelu sekä ehdonalaisesti vapautettujen valvonta. Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtäviin kuuluvat myös edellä mainittuihin seuraamuksiin liittyvät valmistelevat toimenpiteet ja lausunnot, esimerkiksi nuorta rikoksenteekijää koskeva henkilötutkinta, yhdyskuntapalveluun liittyvä soveltuvuusselvitys ja nuorisorangaistukseen liittyvä alustava toimeenpanosuunnitelma. Ehdotettu laki ei merkitsi muutosta nykyiseen, kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaiseen yhdyskuntaseuraamuksen käsitteen sisältöön. Keskeinen periaate yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa on edistää yhdyskuntaseuraamukseen tuomittujen henkilöiden suoriutumismahdollisuuksia.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävistä olisi lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen lailla säädetään. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon sisältöä sääntelevät nuorista rikoksenteekijöistä annettu laki ja asetus, nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annettu laki ja asetus, yhdyskuntapalvelusta annettu laki ja asetus sekä yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta annettu asetus ja rangaistusten täytäntöönpanosta annettu laki.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen työtä ohjaavat edellä todetun lainsäädännön lisäksi kansainvälisesti hyväksytyt sopimukset ja suositukset. Niitä täydentää joulukuussa 1998 hyväksytty vankeinhoitolaitoksen ja Kriminaalihuolto-yhdistyksen yhteinen periaateohjelma. Periaateohjelmassa on määritelty vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseu-

raamusten täytäntöönpanon sekä tutkintavankeuden toimeenpanon tavoitteet sekä seuraamusten täytäntöönpanotyössä noudatettavat arvot ja periaatteet sekä keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Seuraamusten täytäntöönpanon tavoitteena on huolehtia osaltaan yhteiskunnan turvallisuudesta pitämällä yllä laillista ja turvallista seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää. Tavoitteena on niin ikään myötävaikuttaa uusintarikollisuuden vähentämiseen ja rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen. Keinot, joilla vankeinhoitolaitos ja Kriminaali-huoltoyhdistys pyrkivät yhteisiin tavoitteisiinsa, ovat tuomitun tukeminen ja motivointi rikoksettomaan elämään sekä tuomitulle asetettujen rajojen noudattamisen valvominen. Muuhun yhteiskuntaan yritetään vaikuttaa siten, että tavoitteiden mukainen toiminta on mahdollista.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävistä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

5 §. *Vankeinhoitolaitoksen tehtävät.* Vankeinhoitolaitoksen tehtävänä on panna täytäntöön tuomioistuinten määräämät ehdottomat vankeusrangaistukset ja sakon muuntorangaistukset sekä huolehtia tutkintavankeuden toimeenpanosta. Vankeinhoitolaitoksen tehtävänä on myös huolehtia vanginkuljetuksesta siltä osin kuin se on määrätty kuljetuksesta huolehtimaan. Täytäntöönpano- ja toimeenpanotehtävissään vankeinhoitolaitoksen tulee paitsi pitää yllä järjestystä ja turvallisuutta, myös edistää vankien suoriutumismahdollisuuksia ja vapauteen valmistautumista sekä sijoittumista yhteiskuntaan.

Vankeinhoitolaitoksen tehtävistä olisi lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen lailla säädetään. Tärkeimmät täytäntöönpanon ja toimeenpanon sisältöä koskevat säännökset ovat rangaistusten täytäntöönpanosta annettussa laissa, tutkintavankeudesta annettussa laissa (615/1974) sekä vankeinhoitoasetuksessa (878/1995).

Vankeinhoitolaitoksen työtä ohjaavat rangaistusten täytäntöönpanoon liittyvän lainsäädännön lisäksi kansainvälisesti hyväksytyt sopimukset ja suositukset. Niitä täydentää samoin joulukuussa 1998 hyväksytyt vankeinhoitolaitoksen ja Kriminaali-huoltoyhdistyksen yhteinen periaateohjelma, jonka sisäl-

töä on selostettu edellä 4 §:n perusteluissa.

Vankeinhoitolaitoksen tehtävistä voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

6 §. *Virkamiesten yleiset velvollisuudet.* Rangaistusten täytäntöönpanotehtävissä käytetään merkittävää julkista valtaa. Siksi on tärkeää, että näissä tehtävissä työskentelevät virkamiehet toimivat sekä virkatehtävissään että vapaa-aikanaan asemansa edellyttämällä tavalla. Virkamiehiä velvoittavat valtion virkamieslain (750/1994) mukaiset virkamiehen yleiset velvollisuudet. Näitä täydentäisi nyt ehdotettu säännös, joka velvoittaisi rangaistusten täytäntöönpanotehtävissä toimivan virkamiehen käyttäytymään asianmukaisesti paitsi yleisesti, myös erityisesti suhteessaan tuomittuihin ja vankeihin sekä näiden omaisiin. Rangaistuksen täytäntöönpanon tarkoituksen toteutumisen virkamies voi vaarantaa esimerkiksi toimimalla vangin luvattomien esineiden tai viestien välittäjänä. Virkamiehen puolueettomuus saattaisi vaarantua esimerkiksi tilanteessa, jossa virkamies on solminut taloudellisia suhteita tuomitun kanssa.

Rangaistusten täytäntöönpanotehtävissä toimivien virkamiesten velvollisuuksista säädetään muissakin laeissa kuin valtion virkamieslaissa ja nyt ehdotettavassa laissa. Esimerkiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) nojalla rangaistusten täytäntöönpanon virkamies on salassapitovelvollinen muun muassa tietyistä tuomittuja, vankeja ja heidän omaisiaan sekä rangaistuslaitosta koskevista asioista. Henkilötietolaki (523/1999) puolestaan asettaa henkilötietojen käsittelylle tietyt, muun muassa huolellisuus- ja käyttötarkoitussidonnaisuusvaatimukset.

7 §. *Vankeinhoitolaitoksen ulkoiset tunnukset ja aseistus.* Oikeusministeriö vahvistaisi vankeinhoitolaitoksen ulkoiset tunnukset eli tunnuskuvan sekä virkamiesten virkapuvun sekä virkamerkin. Vankeinhoitolaitoksen tunnuskuvaa käytettäisiin muun muassa vankeinhoitolaitoksen virkamiesten virkapuvuissa sekä vankeinhoitolaitoksen kirjeissä ja leimoissa. Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen kantama virkapuku ilmaisee ulkopuoliselle henkilölle kyseisen henkilön tehtävän ja oikeutuksen muun muassa tiettyjen voimakeinojen käyttöön, joten on välttämätöntä, et-

tä virkapuvun malli ja käyttö on asianmukaisesti säännelty. Säännökset virkapuvun kokoonpanosta ja käytöstä sekä vankeinhoitolaitoksen virkamiesten suoja- ja erityisvaateuksesta annettaisiin oikeusministeriön asetuksella.

Ehdotetun 7 §:n 2 momentin mukaan vankeinhoitolaitoksen virkamiehellä tulee olla virkatehtävää suorittaessaan mukanaan oikeusministeriön vahvistama virkamerkki. Virkamerkki on tarvittaessa ja vaadittaessa esitettävä. Tätä esittämisvelvollisuutta ei kuitenkaan olisi tilanteissa, joissa merkin esittäminen saattaisi vaarantaa virkatehtävän suorittamisen.

Ehdotetun 7 §:n 3 momentti koskee vankeinhoitolaitoksen virkamiesten aseistusta. Vankeinhoitolaitoksen tietyissä valvontatehtävissä toimivilla virkamiehillä on käytössään aseita, koska saattaa syntyä tilanteita, joissa hengen tai rangaistuslaitoksen järjestyksen turvaaminen voi edellyttää aseiden käyttöä. Käytännössä tällaisten tilanteiden syntyminen on harvinaista. Oikeusministeriö määräisi vankeinhoitolaitoksen virkamiesten aseistuksesta ja muista turvallisuusvälineistä. Rangaistuslaitoksissa on ampuma-aseita sekä kaasuaseita. Muita turvallisuusvälineitä ovat muun muassa suojakilvet. Oikeusministeriön määräys koskisi muun muassa aseiden tyyppiä, käyttötilanteita ja sijaintipaikkaa laitoksessa sekä virkamiesten koulutusta aseiden käyttöön.

8 §. *Tarkeimmat säännökset.* Edellä olevissa pykälissä on todettu, että valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset yhdyskuntaseuraamuskeskukseen kuuluvista alueyksiköistä ja vankeinhoitolaitokseen kuuluvista suljetuista vankiloista, avolaitoksista ja sairaalayksiköistä sekä yhdyskuntaseuraamuskeskuksen, vankeinhoitolaitoksen ja vapausseuraamusviraston organisaatiosta ja tehtävistä. Näiden valtioneuvoston asetuksella säänneltävien asioiden lisäksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavan lain täytäntöönpanosta annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

9 §. *Voimaantulo.* Ehdotetulla lailla toteutettava oikeusministeriön hallinnonalan organisaatiouudistus on tarkoitus toteuttaa 1 päivästä elokuuta 2001. Tämä olisi myös

rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavan lain ja eräiden siihen liittyvien lakien ja sitä tarkentavien asetusten voimaantuloapäivä.

Uudistuksen toteuttamiseksi ehdotetaan kumottavaksi rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta annettavan lain yhteydessä kaksi lakia. Eräiden asioiden ratkaisemisesta oikeusministeriön istunnossa annettu laki (324/1970) koskee vangin päästämistä ehdonalaiseen vapauteen, ehdonalaiseen vapauteen päästetyn asettamista valvontaan tai valvonnan lakkauttamista sekä avolaitoksessa olevan vangin toimittamista vankilaan järjestyksikkömuksen tai laitoksesta luvatta poistumisen vuoksi ja avolaitosajan lukemista vangin rangaistusajaksi. Laki ehdotetaan kumottavaksi, koska organisaatiouudistuksen tavoitteiden mukaisesti yksittäistä vankia koskevia asioita ei enää ratkaistaisi ministeriössä. Organisaatiouudistuksen yhteydessä nämä tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi yhdyskuntaseuraamuskeskuksen, vankeinhoitolaitoksen tai vapausseuraamusviraston tehtäviksi. Toimivallasta näiden viranomaisten kesken säädettäisiin lailla ja valtioneuvoston asetuksella.

Myös kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annettu laki kumottaisiin. Laki sisältää säännökset siitä, miten valtio korvaa julkisoikeudellisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen suorittamat yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävät. Koska yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano ehdotetaan siirrettäväksi valtion viranomaiselle, yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon järjestämistä ja rahoitusta koskeva erillislainsäädäntö tulee tarpeettomaksi. Lain sisältämät salassapitoa ja tiedonsaantia koskevat erinäiset säännökset sekä rangaistuslainsäädäntö muuttuvat niin ikään tarpeettomiksi tehtävien tullessa viranomaisorganisaation ja virkamiesten hoidettaviksi ja siten virkamiehiä velvoittavien yleisten säännösten alaan kuuluviksi. Viimeksi mainittuja asioita koskevia säännöksiä on muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa, henkilötietolaissa, rikoslaissa sekä valtion virkamieslaissa.

Lain säätämisen yhteydessä toteutettavan oikeusministeriön hallinnonalan organisaatiouudistuksen asianmukainen toteuttaminen edellyttää sitä, että ennen lain voimaantuloa

voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi virkojen täyttämiset ja siirtämiset.

10 §. *Kriminaalihuoltoyhdistyksen lakkaaminen.* Ehdotetun lain voimaan tullessa lakaksi nykyisin yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta huolehtiva julkisoikeudellinen Kriminaalihuoltoyhdistys, joka on perustettu 17 päivänä tammikuuta 1975 kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetulla lailla. Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa käytetään sellaista julkista valtaa, jonka käyttäjän tulee olla valtion viranomainen. Kriminaalihuoltoyhdistyksen muu kuin suoranaisesti yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtäviin liittyvä toiminta on pääosiltaan keskittynyt Tampereen toimintakeskukseen. Tampereen toimintakeskuksen toiminta on tarpeellista toimintaa, mutta luonteeltaan se ei ole suoranaisesti yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoa. Tällaisia rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään liittyviä sosiaalityöluonteisia tehtäviä varten tarvittaneen erillinen organisaatio, joka olisi muodoltaan yksityisoikeudellinen yhdistys tai säätiö, ei enää julkisoikeudellinen yhdistys. Valtio voisi avustaa tällaista yhteisöä tai ostaa siltä esimerkiksi vapautuvien vankien tukemiseksi tarpeellisia palveluita. Lakkautettavan Kriminaalihuoltoyhdistyksen käsiteltävänä olevien asioiden siirtymisestä valtion tehtäväksi on säännös ehdotetun lain 11 §:n 1 momentissa. Kriminaalihuoltoyhdistyksen henkilöstön asemaa koskevat siirtymäsäännökset ovat lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentissa.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen omaisuuden siirtymistä valtiolle ja mahdollisesti perustettavalle uudelle yhdistykselle koskevat järjestelyt toteutettaisiin ennen yhdistyksen lakkauttamista sopimusteitse yhdistyksen ja valtion välillä. Tätä menettelyä koskeva säännös on Kriminaalihuoltoyhdistyksestä annetun asetuksen 22 §:ssä, joka koskee yhdistyksen lakkaamista. Mainitun lainkohdan mukaan yhdistyksen lakatessa sen varat siirtyvät valtiolle. Oikeusministeriö voi kuitenkin luovuttaa yhdistyksen varat tai osan niistä sellaiselle yhteisölle, jonka päämäärä on lähellä Kriminaalihuoltoyhdistyksen päämäärää.

11 §. *Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset.* Ehdotetun lain tullessa voimaan lakkaa

yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta huolehtiva Kriminaalihuoltoyhdistys. Kriminaalihuoltoyhdistyksessä vireillä olevat asiat siirtyisivät vapausseuraamusvirastolle tai yhdyskuntaseuraamuskeskukselle. Pääpiirteisään tämä toimivallanjako toteutuisi siten, että Kriminaalihuoltoyhdistyksen keskustuomistossa vireillä olevat asiat siirtyisivät vapausseuraamusvirastolle ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen aluetoimistoissa vireillä olevat asiat siirtyisivät yhdyskuntaseuraamuskeskukselle. Toimivaltaa koskevia säännöksiä on paitsi nyt ehdotettavassa laissa, myös eri seuraamusmuotoja koskevissa laeissa, kuten yhdyskuntapalvelusta annetussa laissa. Yksityiskohtaisesta toimivallanjaosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotetun lain 11 §:n 2 momentti koskee oikeusministeriössä vireillä olevien yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevien tehtävien käsittelyä lain voimaantulon yhteydessä. Oikeusministeriössä vireillä olevat tehtävät, jotka eivät enää organisaatiouudistuksen toteutuessa kuulu ministeriössä hoidettaviin, siirtyisivät vapausseuraamusvirastolle tai yhdyskuntaseuraamuskeskukselle. Uudistuksen voimaan tullessa valtaosa ministeriössä vireillä olevista, keskusvirastotasolle siirtyvistä asioista kuuluu vankeinhoito-osaston tehtäviin. Myös oikeusministeriön istunnolla lienee tuolloin vireillä olevia yksittäisiä vankeja koskevia asioita. Lisäksi oikeusministerin tehtäviin kuuluu eräitä muita yksittäistä vankia koskevia päätöksiä.

12 §. *Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset.* Kriminaalihuoltoyhdistyksen henkilöstö on työsopimussuhteista. Yhdistyksen lakatessa ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanotehtävien siirtymässä valtion viranomaisen eli yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtäväksi Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa olevat voidaan nimittää oikeusministeriön, vapausseuraamusviraston, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tai vankeinhoitolaitoksen virkamiehiksi. Kyseeseen voi tulla nimitys virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen. Työsopimussuhteeseen ottaminen olisi hyvin poikkeuksellista ja se koskisi vain sellaisia henkilöitä, jotka eivät tee suoranaisesti rangaistusten täytäntöönpanoon

liittyviä tehtäviä. Tällaisia työntekijöitä ovat esimerkiksi nykyisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen kiinteistöjen talonmiehet.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen henkilöstöön kuuluva voitaisiin nimittää oikeusministeriön, vapausseuraamusviraston, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tai vankeinhoitolaitoksen virkamieheksi. Valtaosa nimitettäneen yhdyskuntaseuraamuskeskuksen virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen. Osa nimitettäneen vapausseuraamusviraston virkamieheksi. Nimittäminen vankeinhoitolaitoksen virkamieheksi olisi hyvin poikkeuksellista.

Työsopimussuhteisen henkilöstön nimittäminen virkamieheksi edellyttää työntekijän suostumusta. Organisaatiouudistuksen yhteydessä eli virkoja ensimmäistä kertaa täytettäessä kaikki nimityspäätökset sekä muut henkilöstöjärjestelyt tehtäisiin keskitetysti oikeusministeriössä, jotta nimitystilanteesta voidaan ottaa huomioon rangaistusten täytäntöönpanon hallinnon virkarakenteen kokonaisuus.

Henkilöstöä koskevissa siirtymäsäännöksissä turvataan valtion virkamieheksi nimitettävän Kriminaalihuoltoyhdistyksen henkilöstön palvelussuhteen ehtojen vastaavuus valtion virkamiehen palvelussuhteen ehtoihin siten, että palvelussuhteen ehtojen määräytymisessä otetaan huomioon Kriminaalihuoltoyhdistyksessä hyväksi luettu palvelusaika kuin se olisi valtion palvelua. Tällä tarkoitetaan palvelusajan vaikutusta esimerkiksi ikälisien ja vuosilomien määräytymiseen.

Kriminaalihuoltoyhdistyksen henkilöstön eläkejärjestelyt perustuvat valtioneuvoston 30 päivänä joulukuuta 1959 tekemään ylimääräiseläkejärjestelyyn. Päätöksen nojalla valtio voi myöntää ylimääräisen eläkkeen muun muassa Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa olleelle työntekijälle vastaten valtion eläketurvan, nykyisin valtion eläkelain (280/1966) sisältöä. Tämä on käytännössä tarkoittanut sitä, että ennen 1 päivää tammikuuta 1940 syntynyt henkilö on voinut saada vanhuuseläkkeen 63-vuotiaana ja tasoltaan jopa 66 %:sena. Vastaavasti 1 päivän tammikuuta 1940 ja 31 päivän joulukuuta 1959 välisenä aikana syntyneiden henkilöiden kohdalla on sovellettu samoja säännöksiä eläkeiän ja tavoitetason porrasteisuudessa kuin valtion palveluksessa olevilla. Krimi-

naalihuoltoyhdistyksen työntekijöiden siirtymässä 1 päivästä elokuuta 2001 valtion virkamieheksi ja samalla lakisääteisen valtion eläketurvan piiriin ylimääräiseläkejärjestelyjä ei enää tarvita. Jotta lakisääteinen eläketurva vastaisi nykyistä ylimääräisellä eläkkeellä turvattua eläketurvaa, henkilöstöä koskeviin siirtymäsäännöksiin kirjoitettaisiin säännös vanhan edunsaajan aseman säilyttämisestä. Jos säännöstä ei olisi, 1 päivänä tammikuuta 1940 tai sen jälkeen syntynyt työntekijä olisi uusi edunsaaja, jonka eläkeikä olisi 65 vuotta ja eläkkeen tavoitetaso 60 %. Porrasteista eläkeikää, jota on voitu soveltaa ylimääräiseläkejärjestelyssä, ei voitaisi soveltaa lakisääteisessä VEL-eläkkeessä, vaikka edunsaaja olisi ollutkin Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa jo ennen siirtymähetkeä ja ennen 1 päivää tammikuuta 1993. Kriminaalihuoltoyhdistyksen palvelusajan lukeminen eläkeajaksi lakisääteisessä VEL-eläkkeessä on mahdollista valtion eläkelain 5 §:n 5 momentin 2 kohdan perusteella, joten siitä ei tarvitse säätää erikseen.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset ovat lakiehdotuksen 12 §:n 2 momentissa. Vankeinhoito-osaston virkamiehet ja heidän virkansa voitaisiin siirtää vapausseuraamusviraston, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tai vankeinhoitolaitoksen viroiksi. Virkojen siirtäminen merkitsisi sitä, että siirrettäviin virkoihin nimitetyt virkamiehet siirtyvät samalla kyseisen rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisen virkamieheksi. Tällainen siirto ei edellytä virkamiehen suostumusta. Osa vankeinhoito-osaston virkamiehistä jäänee oikeusministeriön virkamieheksi.

Ehdotetun lain 12 §:n 3 momentin mukaan perustettavien uusien rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisten eli vapausseuraamusviraston ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen virkoja ensi kertaa täytettäessä ne voidaan täyttää haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleva tai oikeusministeriön virkamies.

1.2. Laki Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta

1 §. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen teh-

tävät. Lailla ehdotetaan uudistettavaksi vankeinhoidon koulutuskeskusta koskeva laki siten, että se vastaisi perustuslakiuudistuksen vaatimuksia sekä nykyistä koululainsäädäntöä. Koulutuskeskus toimisi oikeusministeriön alaisuudessa.

Koulutuskeskuksen keskeinen tehtävä olisi edelleen antaa vankeinhoidollista perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta. Vankeinhoidollinen peruskoulutus ja pätevyitysmiskoulutus antavat pätevyyden vankeinhoitoalan valvonta- ja ohjaustehtäviin. Vankeinhoidon jatkotutkinto on ammatillinen lisätutkinto vankeinhoitoalan ylempiin virkamiestehtäviin. Täydennyskoulutuksessa annettaisiin yhdyskuntaseuraamuskeskuksen, vankeinhoitolaitoksen ja vapausseuraamusviraston palveluksessa olevalle henkilöstölle sen ammatillisia valmiuksia parantavaa koulutusta.

Yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanon hallinnon muuttuessa entistä yhtenäisemmäksi myös näiden alojen koulutuksellinen yhteys kiinteytyy. Siten Vankeinhoidon koulutuskeskuksen olisi jatkossa tarkoitus nykyistä enemmän antaa koulutusta myös yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanotehtävissä toimiville virkamiehille. Kyse olisi lähinnä täydennyskoulutuksesta, koska nykyisen Kriminaalihuoltoyhdistyksen työntekijät, jotka siirtyvät yhdyskuntaseuraamuskeskuksen virkamiehiksi, ovat pääosin saaneet yleisen koulutusjärjestelmän mukaisen koulutuksen. Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen virkamiehiksi nimitettävät, esimerkiksi sosiaalityöntekijän kelpoisuuden hankkineet henkilöt voisivat siten saada rangaistusten täytäntöönpanoon liittyvää täydennyskoulutusta Vankeinhoidon koulutuskeskuksessa.

Vankeinhoidon koulutuskeskuksen nimi säilyisi entisenä, vaikka se alkaisikin antaa nykyistä enemmän myös yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvää koulutusta. Huomattava osa koulutuskeskuksen opetuksesta, esimerkiksi ammattiin johtava peruskoulutus olisi edelleen nimenomaan vankeinhoidon opetusta.

Tarkemmat säännökset koulutuskeskuksen organisaatiosta, tehtävistä, opiskelijavalinnasta sekä siellä annettavan opetuksen tuottamasta kelpoisuudesta yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen virkoihin

annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

2 §. *Vankeinhoidon koulutuskeskuksen johto.* Koulutuskeskuksen johtoon kuuluisivat johtaja sekä johtokunta. Tämä koulutuskeskuksen johto-organisaatio vastaisi nykyistä vankeinhoidon koulutuskeskuksen johtoa.

Johtajan keskeisenä tehtävänä olisi huolehtia siitä, että koulutuskeskuksessa annettava opetus vastaisi niitä laatuvaatimuksia, joita kyseisentasoiselle opetukselle yhteiskunnassa yleensä on asetettu. Johtajan tulisi valvoa myös koulutuskeskuksen muun toiminnan laadukkuutta sekä vastata koulutuskeskuksen toiminnan kehittämistä. Tarkemmin johtajan tehtävistä samoin kuin hänen kelpoisuusvaatimuksistaan ja nimittämisestään säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuskeskuksen johtokunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Johtokunnan tehtävät liittyisivät koulutuskeskuksen toiminnan ohjaamiseen, valvomiseen ja edistämiseen.

3 §. *Opiskelijavalinta.* Opiskelijavalinnat rangaistusten täytäntöönpanon alan peruskoulutukseen tekisi vapausseuraamusvirasto. Virasto tekisi valintapäätöksen erityisen valintalautakunnan esityksestä. Valintalautakunnan nimeäisi oikeusministeriö. Tämä menettely vastaa nykyistä tilannetta, joka otettiin käyttöön valittaessa opiskelijoita syksyllä 1999 alkaneelle peruskoulutusjaksolle. Tarkemmat säännökset valintalautakunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja sen tehtävistä annettaisiin oikeusministeriön asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu opiskelijavalinta koskee rangaistusten täytäntöönpanon alan peruskoulutusta eli nykyistä vartijakoulutusta. Alan jatkokoulutukseen opiskelijat valitsisi koulutuskeskuksen johtokunta. Kyse olisi opiskelijavalinnasta esimerkiksi nykyiseen ylivartijakoulutukseen.

Osallistuminen rangaistusten täytäntöönpanon alan täydennyskoulutukseen ei edellyttäisi erityistä valintamenettelyä, vaan täydennyskoulutuksen opiskelijoiden valikoituminen tapahtuisi kuten nykyisinkin siten, että alan virkamiesten esimiehet määräävät alaisensa tarpeellisenä pidettävään täydennyskoulutukseen.

4 §. *Opiskelijan erottaminen.* Opiskelijan erottamista koskevat säännökset vastaisivat

pääpiirteiltään nykyisiä, asetuksentasoisia säännöksiä. Ehdotetulla lailla nostettaisiin lain tasolle keskeiset opiskelijan oikeusturvaan liittyvät säännökset, jotka koskevat opiskelun keskeyttämistä ja erottamista. Nämä säännökset ovat yhdenmukaiset yleisen koululainsäädännön vastaavien säännösten kanssa.

Opiskelija, joka on toiminut vilpillisesti koulutukseen hakeutuessaan, osoittautuu terveydentilansa tai muiden ominaisuuksiensa puolesta rangaistusten täytäntöönpanonalalle sopimattomaksi, havaitaan kykenemättömäksi tai haluttomaksi opiskelemaan tai rikkoo koulutuskeskuksen järjestystä taikka käyttäytyy muutoin sopimattomasti, voidaan erottaa koulutuksesta. Alalle sopimattomuuden perusteella tapahtuva erottaminen olisi pääsääntöisesti pysyvää. Sen sijaan rikkomukseen perustuva erottaminen voisi olla määräaikaisista, jos kyse on senlaatuudesta rikkomuksesta, ettei se osoita opiskelijan olevan pysyvästi alalle sopimaton. Erottamispäätöksen tekisi johtokunta koulutuskeskuksen johtajan esityksestä. Erottaminen voisi koskea vain tutkintoon johtavaa koulutusta opiskelevaa henkilöä eli nykyisin perustutkintoa, vankeinhoitotutkintoa tai pätevytymiskoulutusta suorittavaa henkilöä. Täydennyskoulutukseen osallistuvaa henkilöä ei voitaisi erottaa koulutuksesta. Ennen erottamisasian ratkaisua on kuultava asianomaista opiskelijaa.

Ehdotetun 4 §:n 2 momentti tekisi mahdolliseksi sen, että opiskelijan erottamispäätös voidaan panna heti täytäntöön. Siten esimerkiksi ehdotetun lain 5 §:n 2 momentissa säänneltyyn oikaisu- tai muutoksenhakumenettelyyn ryhtyminen ei estäisi erottamispäätöksen täytäntöönpanoa tilanteissa, joissa erottamisperuste on senlaatuinen, ettei opiskelijan katsota voivan jatkaa koulutuksessa. Tämä säännös vastaisi nykyistä asetuksentasoista menettelyä.

Ehdotetun 4 §:n 3 momentti koskisi virkasuhteessa vapausseuraamusvirastoon, yhdyskuntaseuraamuskeskukseen tai vankeinhoitolaitokseen olevan erotettavan tai erotetun opiskelijan virkasuhteen jatkumista. Esimerkiksi koulutuksen aikana tehty rikkomus voi olla peruste ryhtyä virkamieslain mukaisiin virkamiehen irtisanomis- tai virkasuhteen purkamistoimiin.

5 §. *Oikaisu ja muutoksenhaku.* Oppilasvalintoja, muutoksenhakua ja koulutuksesta erottamista koskevat säännökset ehdotetaan nostettaviksi asetuksesta lain tasolle. Ehdotetut säännökset olisivat yhdenmukaiset yleisen koululainsäädännön kanssa. Säännöksissä on otettu huomioon myös hallintolainkäyttölain vaatimukset. Hallintolainkäyttölaki lähtee yleisen kaikkia päätöksiä koskevan valitusoikeuden periaatteesta. Jos halutaan, ettei viranomaisen päätöksestä saa hakea muutosta valittamalla, on siitä hallintolainkäyttölain 13 §:n mukaan säädettävä lailla.

Henkilö, jota vapausseuraamusvirasto ei ole ehdotetun lain 3 §:n 2 momentin mukaisessa valintamenettelyssä hyväksynyt rangaistusten täytäntöönpanon alan peruskoulutukseen, saa hakea vapausseuraamusviraston päätökseen muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta sen mukaan kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Henkilö, jota Vankeinhoidon koulutuskeskuksen johtokunta ei ole hyväksynyt rangaistusten täytäntöönpanon alan pätevytymis- tai jatkokoulutukseen, saa hakea tähän päätökseen kirjallisesti oikaisua vapausseuraamusvirastolta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Oikaisumenettelyä noudatetaan myös tilanteissa, joissa koulutuskeskuksen johtokunta on erottanut opiskelijan joko määräajaksi tai kokonaan. Näissä tapauksissa kirjallinen oikaisuhakemus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun opiskelija sai erottamispäätöksen tiedokseen. Opiskelijan halutessa oikaisua opintasuoritustaan koskevasta päätöksestä, oikaisuvaatimuksen ratkaisee koulutuskeskuksen johtaja. Oikaisua on haettava 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Jos päätökseen on mahdollista hakea oikaisua, siitä ei voi valittaa. Kiellossa on kyse nimenomaan valituksesta sille viranomaiselle, joka käsittelee oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimukseen tehdystä päätöksestä voi valittaa, ellei sitä ole laissa kielletty.

Oikaisuvaatimuksesta annetusta päätöksestä voidaan hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeudelta sen mukaan kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeudelle ei kuitenkaan saisi valittaa koulutuskeskuksen johtajan oikaisuvaatimusmenette-

lyssä tekemästä opintosuoritusten arvostelua koskevasta päätöksestä. Ehdotetussa laissa tarkoitetuista hallinto-oikeuden tekemistä päätöksistä ei saisi hakea muutosta valittamalla.

6 §. *Voimaantulo.* Ehdotettu laki liittyy oikeusministeriön hallinnonalalla tehtävään rangaistusten täytäntöönpanon hallinnon organisaatiouudistukseen. Uudistus on tarkoitus toteuttaa 1 päivästä elokuuta 2001 lukien. Tämä olisi myös Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta annettavan lain voimaantulopäivä.

Uudistuksen myötä ehdotetaan kumottavaksi vankeinhoidon koulutuskeskuksesta 23 päivänä tammikuuta 1976 annettu laki.

1.3. Laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitykseen kuuluu ehdotus rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamiseksi toimivaltaa sekä eräiden lakia alemmanasteisten säädösten antovaltuutta koskevien pykälien osalta.

Valtioneuvosto asetti syyskuussa 1999 komitean valmistelemaan vankeusrangaistusta ja sen täytäntöönpanoa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistusta. Uudistuksen tavoitteena on saada säännöstö vastaamaan toisaalta niitä tarpeita, joita nykyisestä vankirakenteesta aiheutuu ja toisaalta niitä mahdollisuuksia, joita nykyinen kriminaalipoliittinen tieto ja kehittyvät vankeinhoidon menetelmät antavat. Tärkeänä tavoitteena on myös lainsäädännön selkeyttäminen. Komitean määräaika päättyy 31 päivänä maaliskuuta 2001. Komitean toimeksiantoa täydennettiin kesäkuussa 2000 siten, että sen työhön kuuluu myös selvittää, mistä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevasta hallinnollisista päätöksistä vangeilla tulisi olla muutoksenhakuoikeus ja miten muutoksenhaku tulisi käytännössä järjestää. Komitean tulee 31 päivään lokakuuta 2000 mennessä laatia välimietintö, joka sisältää ehdotuksen vankien muutoksenhakuoikeudesta ainakin niistä harkinnanvaraisista hallinnollisista päätöksistä, jotka tosiasiaassa merkitsevät laitoksessa suoritettavan vankeusajan pidentymistä. Muutoksen yhteydessä ehdotettaneen lakkautetta-

vaksi vankiloiden johtokunnat. Johtokuntien lakkaaminen otettaisiin huomioon myös nyt ehdotettavassa lakiesityksessä.

Koska rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain sisältämä vankeusrangaistusta koskeva säännöstö on edellä kerrotuin tavoin erillisen kokonaisvalmistelun alaisena, tässä yhteydessä puututtaisiin vain rangaistusten täytäntöönpanon hallinnon organisaatiouudistuksen sekä perustuslain välttämättä edellyttämiin muutoksiin rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain pykäliin. Organisaatiouudistus merkitsee muutoksia eräisiin lain toimivaltaa koskeviin pykäliin siten, että oikeusministeriön vankeinhoito-osaston lakatessa sille kuuluva yksittäispäätöksiin liittyvä toimivalta siirtyisi vapausseuraamusvirastolle ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen lakatessa sille kuuluvat tehtävät siirtyisivät yhdyskunta-seuraamuskeskukselle. Perustuslaki puolestaan merkitsee muutoksia eräisiin säädösten antovaltuutta koskeviin pykäliin siten, että asetuksenantovaltuutta koskeviin pykäliin lisättäisiin maininta siitä, onko kyseessä valtioneuvoston vai oikeusministeriön asetus.

Lisäksi edellä todettuun vankien muutoksenhakumahdollisuutta koskevaan vankeuskomitean erillistoimeksiantoon liittyen nyt muutettavista pykälistä poistettaisiin maininat vankiloiden johtokunnista.

Muutettaviin pykäliin ehdotetaan tehtäväksi eräitä kielellisiä korjauksia, joilla ei muutettaisi säädettävän asian sisältöä.

1 luvun 2 §:n 2 momentti, ja 7 §, 2 luvun 1 §:n 1 momentti, 1 b §:n 1 ja 2 momentti, 1 d §:n 1 ja 3 momentti, 3, 3 a ja 3 b §, 3 d §:n 3 momentti, 9 c §, 13 §:n 3 ja 4 momentti, 14 §:n 1 momentti, 14 a §:n 2 ja 3 momentti ja 15 §:n 3 momentti, 3 luvun 2 b §:n 1 momentti, 2 c §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 § ja 4 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 §, 3 § sekä 7 §:n 2 momentti. Mainittuihin pykäliin muutettaisiin rangaistusten täytäntöönpanon hallintoa koskevan organisaatiouudistuksen edellyttämä toimivaltaisen viranomaisen nimi oikeusministeriön vankeinhoito-osastosta vapausseuraamusvirastoksi. Tässä yhteydessä muutettavaksi ehdotettua 2 luvun 9 c §:ää on tarkoitus muuttaa jo aikaisemmassa vaiheessa siten, että osana vankeinhoitolaitoksen suorittamaa päihdevalvon-

taa vanki voitaisiin velvoittaa antamaan sylkinäyte. Tätä muutosta koskeva hallituksen esitys annettaneen eduskunnalle syysistunto-kauden 2000 aikana.

1 luvun 2 §:n 3 momentti ja 7 §:n 1 momentti, 2 luvun 3 d §:n 3 momentti, 6 §:n 2 momentti, ja 9 a §:n 1 momentti sekä 4 luvun 6 §:n 2 momentti. Voimassa olevassa rangaistusten täytäntöönpanosta annetussa laissa on mainituissa kohdissa säädetty asetuksenantovaltuudesta. Asetuksenantovaltuutta täsmennettäisiin perustuslain mukaisesti siten, että kyse olisi nimenomaan valtioneuvoston tai oikeusministeriön asetukselta. Se, olisiko kyse valtioneuvoston vai oikeusministeriön asetuksesta, määräytyisi säänneltävän asian perusteella perustuslain mukaisesti.

1 luvun 8 §. *Tarkemmat säännökset.* Lain 1 luvun 8 §:n 1 momentin 1 kohdaksi otettaisiin valtuutus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä vankeusrangaistuksen ja sakkorangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä. Tällä tarkoitettaisiin täytäntöönpanoon liittyviä muodollisia toimenpiteitä. Säännöksellä nostettaisiin vankeusrangaistuksen ja sakkorangaistuksen täytäntöönpanoa koskevien omaperäisten asetusten antamista koskeva valtuutus lain tasolle. Momentin 2 kohta sisältäisi valtuuden antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä vankeusrangaistuksen ja sakan muuntorangaistuksen sisällöstä. Tällä tarkoitettaisiin asioita, joita koskevat perussäännökset sisältyvät rangaistusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin ja joista tällä hetkellä säädetään tarkemmin omaperäisessä vankeinhoitoasetuksessa.

Lain nykyinen 8 § siirtyisi pykälän uudeksi 2 momentiksi muutetussa muodossa. Momentin mukaan täydentävät säännökset tämän lain soveltamisesta annettaisiin tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Nyt muutettaviksi ehdotetuista pykälistä oikeusministeriön asetuksen antovaltuus koskisi 2 luvun 3, 3 b ja 3 d §:ää, 13 §:n 3 momenttia ja 14 §:n 1 momenttia, 3 luvun 6 §:n 2 momenttia ja 8 §:ää sekä vankeinhoitoasetuksen samoista asioista sisältämiä säännöksiä. Asetuksia täydentämään vapausseuraamusvirasto voisi antaa yksityiskohtaisempia menettelytapohjeita.

Edellä ehdotetut valtuussäännökset tulevat perusteellisemmin uudelleenarvioitaviksi rangaistusten täytäntöönpanoa koskevan kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tätä valtuuspykälää vastaava hallituksen esitys (HE 35/2000) on annettu erillisenä eduskunnalle toukokuussa 2000. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan paremmin sen sisältöä.

2 luvun 10 a §, 10 b §:n 2 momentti, 11 §:n 3 momentti, 13 §:n 3 ja 4 momentti ja 14 §:n 1 momentti sekä 4 luvun 2 §:n 3 momentti. Edellä on todettu, että vankeuskomitea valmisteleer erillisuudistuksena vankien muutoksenhakua koskevien säännösten muutoksen. Tässä yhteydessä lakkautettaneen vankiloiden johtokunnat, joiden tehtävät ovat viime vuosina oleellisesti vähentyneet. Nyt ehdotettavassa laissa poistettaisiin muutettavista pykälistä maininnat johtokunnista. Niiden toimivaltaa kurinpitoasioissa ja vangin päästämässä ehdonalaiseen vapauteen käyttöäisi jatkossa vankilan johtaja.

2 luvun 14 §. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan poistettavaksi säännös siitä, että ehdonalaiseen vapauteen päästetyn henkilön valvojaksi voidaan määrätä huoltoyhdistys. Huoltoyhdistys-nimistä toimielintä ei enää ole. Lisäksi huhtikuusta 1992 lukien ehdonalaiseen vapauteen päässeet ja valvontaan määrätty henkilöt on määrätty nimenomaan Kriminaalihuoltoyhdistyksen valvontaan. Kriminaalihuoltoyhdistys on nimennyt valvojaksi joko oman työntekijänsä taikka yksityisvalvojan, jonka valvontatyötä Kriminaalihuoltoyhdistys ohjaa.

1.4. Laki yhdyskuntapalvelusta

Osana hallituksen esitykseen kuuluu myös ehdotus laiksi yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta lain toimivaltaa koskevien pykälien osalta. Yhdyskuntapalvelu on ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta tuomittava rangaistus, joka käsittää vähintään 20 ja enintään 200 tuntia valvonnan alaisena tehtävää säännöllistä, palkatonta työtä.

Lain 1 §:n 2 momentti, 2 ja 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti ja 11 §:n 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi rangaistusten täytäntöönpanon hal-

linnosta ehdotetun lain johdosta. Pykälisiin tehtäisiin rangaistusten täytäntöönpanon alan organisaatiouudistuksen edellyttämät terminologiset korjaukset siten, että "Kriminaali- huoltoyhdistys" korvataan "yhdyskuntaseuraamuskeskuksella". Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan enintään viisi tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa käyttämällä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja Kriminaali- huoltoyhdistyksen hyväksymällä tavalla. Yhdyskuntapalvelusta annetun lain 2 §:n mukaan yhdyskuntapalvelun käytännön täytäntöönpanosta vastaa Kriminaali- huoltoyhdistys. Tällaisia täytäntöönpanoon liittyviä Kriminaali- huoltoyhdistykselle kuuluvia toimenpiteitä ovat 1 §:n 2 momentissa mainitun lisäksi palvelusuunnitelman hyväksyminen (6 §) sekä toimenpiteisiin ryhtyminen yhdyskuntapalvelun suorittamista koskevien ehtojen rikkomisesta, mikä voi merkitä huomautuksen antamista taikka ilmoituksen tekemistä tuomioistuimelle (7 ja 8 §). Jos tuomioistuimelle on tehty tällainen ilmoitus,

Kriminaali- huoltoyhdistyksen on lisäksi kiellettävä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi. Jos yhdyskuntapalvelun suorittamiselle ilmaantuu este, Kriminaali- huoltoyhdistyksen on ilmoitettava siitä syyttäjälle (9 §). Vastaavasti syyttäjä voi ilmoittaa Kriminaali- huoltoyhdistykselle täytäntöönpanon kieltämisestä (11 §).

Kaikissa edellä mainituissa pykälissä olevat maininnat Kriminaali- huoltoyhdistyksestä ehdotetaan yhdistyksen lakatessa ja tehtävien siirtyessä valtion organisaatiolle korvattavaksi maininnalla yhdyskuntaseuraamuskeskuksesta. Toimivaltasäännöksiin ei ehdoteta tässä yhteydessä asiallisia muutoksia. Ehdotettava muutos olisi siis pelkästään tekninen. Tarkempi toimivallanjako yhdyskuntaseuraamuskeskuksessa määriteltäisiin työjärjestyksessä.

12 §. *Täytäntöönpannun rangaistuksen vähentäminen.* Oikeusministeriön vankeinhoito-osasto toimii rangaistusten täytäntöönpanossa niin sanottuna ylitäytäntöönpanoviranomaisena. Vankeinhoito-osastolla on tähän liittyviä toimenpiteitä myös yhdys-

kuntapalvelusrangaistusten osalta. Vankeinhoito-osasto vähentää täytäntöönpantavasta vankeusrangaistuksesta siitä mahdollisesti yhdyskuntapalveluna täytäntöönpantua osaa vastaavan määrän. Lisäksi vankeinhoito-osasto vähentää yhteisestä yhdyskuntapalvelurangaistuksesta siitä aikaisemmin suoritettuna osan. Nämä lain 12 §:ssä olevat viittaukset oikeusministeriön vankeinhoito-osastoon ehdotetaan muutettavaksi siten, että toimenpiteet tekisi jatkossa vapausseuraamusvirasto.

13 §. *Tarkemmat säännökset.* Lain 13 §:n mukaan tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi uuden perustuslain edellyttämään muotoon siten, että pykälässä lueteltaisiin yksityiskohtaisemmin, mistä asioista voidaan säätää asetuksella ja että asetus olisi valtioneuvoston antama. Pykälässä luetellut asiat vastaisivat asioita, joista jo tällä hetkellä säädetään asetuksissa yhdyskuntapalvelusta ja yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta.

1.5. Laki nuorisorangaistuksen kokeilemisestä

Kokeiluluonteisena käytössä oleva, alle 18-vuotiaana rikoksen tehneelle tuomittava nuorisorangaistus koostuu 10–60 tuntia kestävästä nuorisopalvelusta ja valvonnasta.

Lain 2 §:n 4 momentti, 6 § 1 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 12 §:n 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan hallinnonalan organisaatiouudistuksessa käytettyä terminologiaa. Pykälisiin tehtäisiin tarvittavat korjaukset siten, että "Kriminaali- huoltoyhdistys" korvataan "yhdyskuntaseuraamuskeskuksella". Nuorisorangaistuksen kokeilemisestä annetun lain 2 §:n 4 momentin mukaan nuorisorangaistuksen toimeenpanosta vastaa Kriminaali- huoltoyhdistys. Toimeenpanoon liittyviä Kriminaali- huoltoyhdistykselle kuuluvia toimenpiteitä ovat toimeenpanosuunnitelman hyväksyminen (6 §), huomautuksen antaminen toimeenpanosuunnitelman tai sen nojalla annettujen määräysten vastaisesta toiminnasta (7 §) ja valvojan määrääminen (8 §) sekä valvonta-ajan pidentäminen (9 §). Jos nuori-

sorangaistukseen tuomittu rikkoo toimeenpanosuunnitelman ehtoja, Kriminaalihooltoyhdistyksen on viipymättä laadittava selvitys viralliselle syyttäjälle. Samalla Kriminaalihooltoyhdistys voi kieltää nuorisopalvelun aloittamisen tai keskeyttää sen (10 §). Lisäksi Kriminaalihooltoyhdistys voi yhteisen rangaistuksen määräämisen yhteydessä keskeyttää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon (12 §).

Kaikki edellä mainituissa pykälissä olevat maininnat Kriminaalihooltoyhdistyksestä ehdotetaan yhdistyksen lakatessa ja tehtävien siirtymässä valtiolle korvattavaksi maininnalla yhdyskuntaseuraamuskeskuksesta. Toimivaltasäännöksiin ei ehdoteta tässä yhteydessä asiallisia muutoksia. Tarkempi toimivallanjako yhdyskuntaseuraamuskeskuksessa määriteltäisiin työjärjestyksessä.

13 §. *Tarkemmat säännökset.* Lain 13 §:n mukaan tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi perustuslain edellyttämään muotoon siten, että pykälässä lueteltaisiin yksityiskohtaisemmin, mistä asioista voidaan säätää asetuksella ja että asetus olisi valtioneuvoston antama. Pykälässä luetellut asiat vastaisivat asioita, joista jo tällä hetkellä säädetään nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetussa asetuksessa.

1.6. Laki nuorista rikoksenteikijöistä

9 §. Nuorista rikoksenteikijöistä annetun lain 9 §:n mukaan ehdollisesti tuomitujen nuorten rikoksenteikijäin valvonnan järjestäminen ja johto kuuluu oikeusministeriölle. Käytännössä näitä tehtäviä hoitaa rangaistusten ylitäytäntöönpanotehtävistä vastaava ministeriön vankeinhoito-osasto. Koska rangaistusten täytäntöönpanoon liittyvät tehtävät ehdotetaan organisaatiouudistuksen yhteydessä siirrettäväksi perustettavalla uudelle keskusvirastolle, pykälässä oleva maininta oikeusministeriöstä ehdotetaan muutettavaksi vapausseuraamusvirastoksi.

10 §. Lain 10 §:ssä säädetään valvojan määräämisestä ehdollisesti tuomitulle nuorelle rikoksenteikijälle. Oikeusministeriö määrää tuomitun valvojaksi siihen sopivaksi katsomansa henkilön tai huoltoyhdistyksen taikka antaa valvonnan järjestämisen asianomaisen

(huoltolautakunnan) tehtäväksi. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa valvojan määräisi yhdyskuntaseuraamuskeskus siten, että valvojana toimisi joko yhdyskuntaseuraamuskeskuksen virkamies tai keskuksen siihen sopivaksi katsoma muu henkilö. Vanhentunut maininta sosiaalilautakunnasta ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana.

12 §. Jos ehdollisesti tuomittu nuori on vähintään kuusi kuukautta kestäneenä valvontaikana käyttäytynyt hyvin ja muutenkin on perusteltua aihetta otaksua, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, oikeusministeriö voi valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan. Käytännössä valvonnan lakkauttaminen kuuluu oikeusministeriön vankeinhoito-osaston toimivaltaan. Vankeinhoitolaitoksesta annetun asetuksen 4 §:n mukaan asia ratkaistaan ilman esittelyä. Oikeusministeriön työjärjestyksessä asia on määrätty kriminaalihoollon ylitarkastajan toimivaltaan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa valvonnan lakkauttaisi vapausseuraamusvirasto.

1.7. Laki tutkintavankeudesta

1 §. Tutkintavankeudesta annetun lain 1 §:n mukaan oikeusministeriö hyväksyy laitokset, joissa tutkintavankeja voidaan säilyttää. Saman pykälän mukaan oikeusministeriö hyväksyy myös sen, voidaanko vangittua säilyttää muualla kuin yleisessä vankilassa tai edellä mainitussa muussa oikeusministeriön hyväksymässä laitoksessa. Koska operatiiviseen toimintaan liittyvää päätöksentekoa on tarkoitus siirtää ministeriötasolta keskusvirastoon ja koska kyseinen säännös on jo nykyisin ollut liian jäykkä ja keskittänyt päätösvallan tarpeettoman korkealla tasolle, pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että jatkossa kyseisistä asioista päättäisi vapausseuraamusvirasto. Luvan vangitun säilyttämiseen muualla kuin yleisessä vankilassa voisi antaa vapausseuraamusvirasto tai sen antamien ohjeiden mukaan vankilan johtaja.

1.8. Rikosrekisterilaki

4 §. Rikosrekisteriin merkityt tiedot ovat salassa pidettäviä rikosrekisterilain (770/1993) 3 §:n mukaan. Tähän voidaan tehdä kuitenkin lain nojalla eräitä poikkeuk-

sia, jotka on lueteltu lain 4 §:ssä. Kyseisen pykälän mukaan rikosrekisteristä voidaan luovuttaa henkilöä koskeva tieto muun muassa eräille viranomaisille niiden tehtävien hoitoa varten. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan henkilöä koskeva tieto voidaan luovuttaa vankeinhoitolaitokselle ja Kriminaali- huoltoyhdistykselle rangaistuksen täytäntöönpanoa ja soveltuvuus selvitystä varten. Koska Kriminaali- huoltoyhdistys ehdotetaan lakkautettavaksi, sen sijasta rikosrekisteri- laissa tulisi mainita yhdyskuntaseuraamus- keskus. Lisäksi pykälän lisättäisiin maininta vapausseuraamusvirastosta rangaistusten täytäntöönpanosta vastaavana uutena keskushal- lintoviranomaisena.

Vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäviksi pykälän 4 momenttiin. Kyseisessä momentissa kielletään oikeushenkilöä koskevan tiedon luovuttaminen vankeinhoitoviranomaisille ja Kriminaali- huoltoyhdistykselle. Momenttia täydennettäisiin siten, että tällaisen tiedon luovuttaminen olisi jatkossa kielletty vapaus- seuraamusvirastolle, yhdyskuntaseuraamus- keskukselle ja vankeinhoitolaitokselle, jotka eivät tehtävissään tällaista tietoa tarvitse.

1.9. Laki Suomen ja muiden Pohjois- maiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta

24 §. Lain 24 §:n mukaan oikeusministeriö ratkaisee, onko muun Pohjoismaan tekemään

pyyntöön lain 1, 5, 10 ja 17 §:ssä tarkoitettu- jen tuomioiden täytäntöönpanosta Suomessa suostuttava. Käytännössä päätökset tekee rangaistusten ylimpänä täytäntöönpanoviran- omaisena toimiva oikeusministeriön vankein- hoito-osasto. Koska vankeinhoito-osastolle kuuluvat tämänkaltaiset tehtävät ehdotetaan organisaatiouudistuksen yhteydessä siirrettä- viksi vapausseuraamusvirastolle, myös poh- joismaisten täytäntöönpanon siirroista ratkai- seminen voisi kuulua tämän viraston toimi- valtaan.

27 §. Lain 27 § ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan rangaistusten täytäntöönpanon hallinnonalan organisaatiouudistuksessa käy- tettyä terminologiaa. Lisäksi 27 §:n 2 mo- mentista ehdotetaan poistettavaksi viittaus lailla 19.7.1974/621 kumottuun 8 §:n 2 mo- menttiin.

2. Voimaantulo

Lait liittyvät oikeusministeriön hallin- nonalan kriminaalipoliittisten tehtävien ja rangaistusten täytäntöönpanotehtävien uudel- leen organisointiin. Organisaatiouudistus on tarkoitus toteuttaa elokuun 2001 alusta. Lait ehdotetaan siten tuleviksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Edus- kunnan hyväksyttäväksi seuraavat laki- ehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki**rangaistusten täytäntöönpanon hallinnosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan vapautteen kohdistuvien rangaistusten täytäntöönpanon sekä tutkintavankeuden toimeenpanon hallintoon.

2 §

Rangaistusten täytäntöönpanon organisaatio

Rangaistusten täytäntöönpanoviranomaisia ovat oikeusministeriön alaiset yhdyskuntaseuraamuskeskus ja vankeinhoitolaitos sekä niiden keskushallintotehtäviä hoitava vapausseuraamusvirasto.

Keskushallinnon lisäksi yhdyskuntaseuraamuskeskukseen kuuluu alueyksiköitä ja vankeinhoitolaitokseen suljettuja laitoksia, avolaitoksia sekä sairaalayksiköitä.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen, vankeinhoitolaitoksen sekä vapausseuraamusviraston organisaatiosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Vapausseuraamusviraston tehtävät

Vapausseuraamusviraston tehtävänä on:

- 1) rangaistusten täytäntöönpanon johtaminen ja kehittäminen oikeusministeriön kanssa sovittujen tavoitteiden mukaisesti;
- 2) rangaistusten täytäntöönpanon tarkastus ja valvonta;
- 3) yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten ylitäytäntöönpano sekä täytäntöönpanon ohjaus ja valvonta;
- 4) rangaistusten täytäntöönpanon henkilös-

tön perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen yhteistyössä Vankeinhoidon koulutuskeskuksen kanssa;

5) yhdyskuntaseuraamuskeskuksen ja vankeinhoitolaitoksen yhteisten hallinto- ja palvelutehtävien järjestäminen; sekä

6) toimialaansa kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä huolehtiminen.

Vapausseuraamusviraston tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4 §

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävät

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävänä on huolehtia ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen nuorten rikoksentehtäjäiden valvonnan, nuorisorangaistuksen, yhdyskuntapalvelun ja ehdonalaisesti vapautettujen valvonnan täytäntöönpanosta.

Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävistä on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen lailla säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tehtävistä.

5 §

Vankeinhoitolaitoksen tehtävät

Vankeinhoitolaitoksen tehtävänä on:

- 1) panna täytäntöön vankeusrangaistukset ja sakon muuntorangaistukset;
 - 2) huolehtia tutkintavankeuden toimeenpanosta; sekä
 - 3) huolehtia vankien kuljetuksesta siltä osin kuin se kuuluu vankeinhoitolaitokselle.
- Vankeinhoitolaitoksen tehtävistä on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen lailla sääde-

tään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vankeinhoitolaitoksen tehtävistä.

6 §

Virkamiesten yleiset velvollisuudet

Sen lisäksi mitä valtion virkamiesten velvollisuuksista muutoin säädetään yhdyskuntaseuraamuskeskuksen, vankeinhoitolaitoksen ja vapausseuraamusviraston virkamiehen tulee kaikissa tilanteissa toimia siten, ettei rangaistuksen täytäntöönpanon tarkoitus eikä virkamiehen puolueettomuus vaarannu.

7 §

Vankeinhoitolaitoksen ulkoiset tunnuksot ja aseistus

Säännökset vankeinhoitolaitoksen tunnuskuvaista, virkapuvusta ja sen käytöstä sekä suoja- ja erityisvaatetuksesta samoin kuin virkamerkistä annetaan oikeusministeriön asetuksella.

Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen on virkatehtävää suorittaessaan pidettävä mukanaan sekä tarvittaessa ja pyynnöstä esitettävä virkamerkki, kun se virkatehtävää vaarantamatta on mahdollista. Tarkemmat säännökset vankeinhoitolaitoksen virkamerkin käytöstä annetaan oikeusministeriön asetuksella.

Oikeusministeriö määrää vankeinhoitolaitoksen virkamiesten aseistuksesta ja muista turvallisuusvälineistä.

8 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

Tällä lailla kumotaan eräiden asioiden ratkaisemisesta oikeusministeriön istunnossa 5 päivänä toukokuuta 1970 annettu laki (324/1970) sekä kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta 12 päivänä joulukuuta 1996 annettu laki (1035/1996).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

10 §

Kriminaalihuoltoyhdistyksen lakkaaminen

Tämän lain voimaan tullessa lakkaa kriminaalihuoltotyön valtionavusta 17 päivänä tammikuuta 1975 annetulla lailla (31/1975) perustettu julkisoikeudellinen Kriminaalihuoltoyhdistys.

11 §

Tehtäviä koskevat siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa siirtyvät Kriminaalihuoltoyhdistyksessä vireillä olevat asiat vapausseuraamusvirastolle tai yhdyskuntaseuraamuskeskukselle sen mukaan kuin niiden välisestä toimivallanjaosta laissa tai lain nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

Oikeusministeriössä tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanoa sekä tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevat, lain tai lain nojalla annettavan valtioneuvoston asetuksen mukaan vapausseuraamusvirastolle tai yhdyskuntaseuraamuskeskukselle kuuluvat asiat siirtyvät lain voimaan tullessa vapausseuraamusvirastolle tai yhdyskuntaseuraamuskeskukselle.

12 §

Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleva voidaan suostumuksensa mukaisesti nimittää oikeusministeriön, vapausseuraamusviraston, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tai vankeinhoitolaitoksen virkaan tai

määräaikaiseen virkasuhteeseen taikka ottaa työsopimussuhteeseen. Virkoja ja määräaikaisia virkasuhteita ensimmäistä kertaa täyttäessä nimityspäätöksen tekee oikeusministeriö. Nimitettäessä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleva edellä mainitun viranomaisen virkamieheksi tai otettaessa hänet työsopimussuhteeseen otetaan hänen palvelussuhteensa ehtojen määräytymisessä huomioon Kriminaalihuoltoyhdistyksessä hyväksi luettu palvelusaika niin kuin se olisi valtion palvelua. Myös sovellettaessa valtion eläkelain (280/1966) 1 §:ää otetaan huomioon ennen 1 elokuuta 2001 Kriminaa-

lihuoltoyhdistyksessä palveltu aika niin kuin se olisi valtion palvelua.

Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston virkamiehet ja vastaavat virat voidaan siirtää vapausseuraamusviraston, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen tai vankeinhoitolaitoksen virkaan oikeusministeriön päätöksellä. Viran siirtäminen ei edellytä virkamiehen suostumusta.

Vapausseuraamusviraston ja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen virkoja ensi kertaa täyttäessä virat voidaan täyttää haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään 1 tai 2 momentissa tarkoitettu henkilö.

2.

Laki**Vankeinhoidon koulutuskeskuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Vankeinhoidon koulutuskeskuksen tehtävät

Oikeusministeriön alaisuudessa toimii Vankeinhoidon koulutuskeskus, jonka tehtävänä on antaa rangaistusten täytäntöönpanon alaan liittyvää perus-, jatko- ja täydennyskoulutusta.

Vankeinhoidon koulutuskeskuksen organisaatiosta, tehtävistä, opiskelijavalinnasta ja koulutuskeskuksessa annetun opetuksen tuotamasta kelpoisuudesta rangaistusten täytäntöönpanon alan virkoihin säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

2 §

Vankeinhoidon koulutuskeskuksen johto

Vankeinhoidon koulutuskeskusta johtaa johtaja, jonka tehtävänä on vastata koulutuskeskuksen antaman opetuksen ja muun toiminnan laatutasosta sekä toiminnan kehittämisestä. Johtajan kelpoisuusvaatimuksista, nimittämisestä ja tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Koulutuskeskuksella on johtokunta, jonka tehtävistä, kokoonpanosta ja asettamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Opiskelijavalinta

Koulutuskeskuksen opiskelijat rangaistuksen täytäntöönpanon alan peruskoulutukseen valitsee vapausseuraamusvirasto oikeusministeriön asettaman valintalautakunnan esityksestä. Tarkemmat säännökset valintalau-

takunnasta ja sen tehtävistä annetaan oikeusministeriön asetuksella.

Opiskelijat rangaistuksen täytäntöönpanon alan jatkokoulutukseen valitsee koulutuskeskuksen johtokunta.

4 §

Opiskelijan erottaminen

Koulutuskeskuksen johtokunta voi johtajan esityksestä ja asianomaista opiskelijaa kuultuaan erottaa joko määräajaksi tai kokonaan tutkintoon johtavaan koulutukseen osallistuvan opiskelijan, joka:

1) koulutukseen pyrkiessään on antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja taikka sallanut itseään koskevan olennaisen seikan;

2) osoittautuu terveydentilaltaan, fyysiseltä kunnoltaan tai muilta ominaisuuksiltaan vankeinhoitolaitoksen palvelukseen sopimattomaksi;

3) koulutuksen aikana osoittaa ilmeistä kykenemättömyyttä tai haluttomuutta opiskeluun; taikka

4) rikkoo olennaisesti koulutuskeskuksen järjestystä tai käyttäytyy muutoin sopimattomasti.

Opiskelijan erottamista koskeva päätös voidaan panna oikaisuvaatimuksesta huolimatta heti täytäntöön.

Virkasuhteessa olevien opiskelijoiden osalta on lisäksi voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

5 §

Oikaisu ja muutoksenhaku

Vankeinhoidon koulutuskeskukseen opiskelijaksi hakenut henkilö, jota ei hyväksytty

alan peruskoulutukseen opiskelijaksi, saa hakea päätökseen valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta sen mukaan kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Vankeinhoidon koulutuskeskukseen opiskelijaksi hakenut henkilö, jota ei hyväksytä alan pätevyöitymis- tai jatkokoulutukseen opiskelijaksi, saa hakea päätökseen kirjallisesti oikaisua vapausseuraamusvirastolta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta.

Koulutuskeskuksen johtokunnan päätökseen, jolla opiskelija erotetaan koulutuksesta määräajaksi tai kokonaan, opiskelija saa hakea kirjallisesti oikaisua vapausseuraamusvirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Opintosuorituksen arvosteluun ja vastaavaan opintoja koskevaan päätökseen opiskelija saa hakea koulutuskeskuksen johtajalta oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Päätökseen, johon saa hakea oikaisua, ei saa valittamalla hakea muutosta.

Oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen saa hakea valittamalla muutosta hallinto-oikeudelta sen mukaan kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Opintosuoritusten arvostelua koskevaan oikaisumenettelyssä annettuun päätökseen ei kuitenkaan saa valittamalla hakea muutosta. Hallinto-oikeuden tässä laissa tarkoitettussa asiassa antamaan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

Tällä lailla kumotaan vankeinhoidon koulutuskeskuksesta 23 päivänä tammikuuta 1976 annettu laki (63/1976).

3.

Laki**rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun lain (39/1889) 1 luvun 2, 7 ja 8 §, 2 luvun 1 §:n 1 momentti, 1 b §:n 1 ja 2 momentti, 1 d §:n 1 ja 3 momentti, 3, 3 a ja 3 b §, 3 d §:n 3 momentti, 9 a §:n 1 momentti, 9 c ja 10 a §, 10 b §:n 2 momentti, 11 §:n 3 momentti, 13 §:n 3 ja 4 momentti, 14 §:n 1 ja 2 momentti, 14 a §:n 2 ja 3 momentti, 15 §:n 3 momentti, 18 §, 3 luvun 2 b §:n 1 momentti, 2 c §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §, 4 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 ja 3 §, 6 §:n 1 ja 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 1 luvun 2, 7 ja 8 §, 2 luvun 9 a §:n 1 momentti ja 9 c §, 4 luvun 2 §, 6 §:n 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti laissa 128/1995, 2 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 612/1994, 2 luvun 1 b §:n 1 ja 2 momentti, 3 § ja 3a § laissa 302/1971, 2 luvun 1 d §:n 1 ja 3 momentti laissa 555/1990 ja mainitussa laissa 128/1995, 2 luvun 3 b § viimeksi mainitussa ja laissa 302/1971, 2 luvun 3 d §:n 3 momentti ja 6 §:n 2 momentti sekä 3 luvun 2 b §:n 1 momentti ja 2c §:n 1 momentti laissa 364/1999, 2 luvun 10 a § laeissa 612/1974 ja 349/1990, 2 luvun 10 b §:n 2 momentti ja 11 §:n 3 momentti, 3 luvun 6 §:n 2 momentti sekä 4 luvun 1 §:n 2 momentti ja 3 § mainitussa laissa 612/1974, 2 luvun 13 §:n 3 ja 4 momentti laissa 506/1988, 2 luvun 14 §:n 1 ja 2 momentti laeissa 840/1971 ja 1036/1975, 2 luvun 14 a §:n 2 ja 3 momentti laissa 203/1966 ja mainitussa laissa 349/1990 sekä 2 luvun 15 §:n 3 momentti viimeksi mainitussa laissa 349/1990 sekä 3 luvun 8 § mainituissa laeissa 612/1974 ja 128/1995, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Rangaistuslaitokset

Rangaistuslaitoksia ovat vankilat, avolaitokset ja nuorisovankilat.

Avolaitoksina toimivat avovankilat, työsiirtolat ja muut rangaistuslaitokset tai niiden osastot, jotka vapausseuraamusvirasto on määrännyt toimimaan avolaitoksina.

Rangaistuslaitoksista ja niiden nimistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Toimivallan siirtäminen

Asiat, jotka tämän lain tai sen nojalla annetun valtioneuvoston tai oikeusministeriön

asetuksen taikka niiden nojalla annetun määräyksen mukaan ratkaisee rangaistuslaitoksen johtaja, voidaan vapausseuraamusviraston päätöksellä antaa myös laitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi sen mukaan kuin laitoksen työjärjestyksessä määrätään. Kurinpiitoa, lain 2 luvun 9 b §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilönkatsastusta, rahavarojen säilyttämistä ja 3 luvun 9 §:n 2 momentin nojalla tapahtuvaa vangin erillään pitämistä koskevassa asiassa päätösvaltaa ei kuitenkaan voida siirtää. Rangaistuslaitoksen virkamiehen muusta päätösvallasta määrätään tarvittaessa vapausseuraamusviraston ohjeiden mukaan laitoksen työjärjestyksessä.

8 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) vankeusrangaistuksen ja sakon muutorangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä;

2) vangin sijoittamisesta, toiminnasta ja järjestyksestä rangaistuslaitoksessa, menettelystä tässä laissa tarkoitettujen pakko-toimenpiteiden käyttämisessä, vangin yhteysistä rangaistuslaitoksen ulkopuolelle sekä muusta vankeusrangaistuksen ja sakon muutorangaistuksen täytäntöönpanon sisällöstä.

Täydentäviä säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista asioista annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

2 luku

Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muutorangaistuksesta

1 §

Vankeusrangaistukseen tai sakon muutorangaistukseen tuomittu on viipymättä tuomion saatua lainvoiman toimitettava suorittamaan rangaistustaan. Rangaistuslaitoksiin saapuvien määrän vaihtelun tasoittamiseksi vapausseuraamusvirasto voi antaa määräyksiä siitä, minä päivänä rangaistuslaitokset ottavat vastaan rangaistukseen tuomittuja. Täytäntöönpanon alkaminen ei kuitenkaan tästä syystä saa siirtyä yli neljää kuukautta tuomion lainvoimaiseksi tulosta.

1 b §

Jos tuomittu on vakavan sairauden tai vaikean vamman takia sellaisessa tilassa, että hänen hoitonsa vaarantuisi rangaistuslaitokseen toimittamisesta, taikka mielisairas, vapausseuraamusviraston on lykättävä rangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen, kunnes tuomittu on toipunut. Jos tuomittu kuitenkin jo on rangaistus- tai pakkolaitoksessa taikka vankeinhoitoviranomaisten toimesta laitoksen ulkopuolella hoidettavana, kun rangaistuksen täytäntöönpano voisi alkaa, rangaistus saadaan panna täytäntöön.

Jos vanki on jatkuvasti vakavan sairauden tai vaikean vamman takia hengenvaarassa tai erikoishoitoa vaativassa tilassa taikka mielisairas ja hänen hoitamisensa vankein-

hoitoviranomaisten toimesta olisi erityisen vaikeaa, vapausseuraamusvirasto voi rangaistuslaitoksen johtajan esityksestä tai häntä kuultuaan laskea vangin vapaaksi laitoksen ulkopuolella hoidettavaksi.

1 d §

Enintään yhden vuoden lykkäyksen rangaistuksen täytäntöönpanoon 1 c §:ssä tarkoitetuilla perusteilla myöntää täytäntöönpanoviranomaisena toimiva ulosottomies. Aika lasketaan siitä, kun täytäntöönpanokirja on saapunut ulosottomiehelle. Vapausseuraamusvirasto voi 1 c §:ssä tarkoitetuilla perusteilla edelleen lykätä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista enintään yhdellä vuodella kerrallaan, jos se on yleisen edun mukaista.

Jos ulosottomies ei myönnä lykkäystä täytäntöönpanoon, tulee kielteinen päätös välittömästi alistaa vapausseuraamusviraston ratkaistavaksi. Alistaa tulee myös sellainen päätös, jolla on myönnetty anottua lyhyempi, alle kolmen kuukauden lykkäys. Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet alistusmenetelystä. Kielteistä päätöstä ei kuitenkaan alisteta, jos:

- 1) lykkäyksen hakija ei pyynnöstä huolimatta ole esittänyt selvitystä hakemuksessa mainitsemistaan perusteista;
- 2) lykkäyshakemuksessa mainitut perusteet ovat ilmeisen totuudenvastaisia;
- 3) hakija on syyllistynyt uusiin rikoksiin tai on perusteltua aihetta olettaa hänen pakoilevan täytäntöönpanoa;
- 4) hakija on asian vuoksi vangittuna; tai
- 5) vapausseuraamusvirasto on muusta perustellusta syystä päättänyt, ettei vankeusrangaistuksen lykkäyshakemusta koskevia päätöksiä tarvitse alistaa.

3 §

Jos rangaistuksen täytäntöönpanon alkaminen on viivästynyt tai täytäntöönpano keskeytynyt vangin syyttä, vapausseuraamusviraston tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, onko tähän kulunut aika kokonaan, osaksi tai lainkaan luettava rangaistusajaksi.

3 a §

Vanki saadaan vapausseuraamusviraston tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan toimesta toimittaa rangaistuslaitoksen ulkopuolelle sairaalaan tai vastaavaan laitokseen hoidettavaksi tai tutkittavaksi.

Jos vangin on oltava henkilökohtaisesti saapuvilla tuomioistuimessa siellä vireillä olevan asian takia taikka tuomioistuin tai sen puheenjohtaja muuten katsoo vangin henkilökohtaisen läsnäolon tarpeelliseksi eikä asian käsittelyä haitatta voida siirtää kunnes vanki on vapautunut, tuomioistuimen tai sen puheenjohtajan on kutsuttava vanki kuultavaksi tuomioistuimeen. Tuomioistuimeen kutumista koskevasta päätöksestä ei saa valittamalla hakea muutosta.

Jos vanki kutsutaan kuultavaksi muuhun viranomaiseen kuin tuomioistuimeen, vapausseuraamusviraston on päätettävä, päästetäänkö vanki tämän takia rangaistuslaitoksen ulkopuolelle.

Tässä pykälässä tarkoitettu syytä rangaistuslaitoksen ulkopuolella olevalle vangille on järjestettävä tarpeellinen valvonta. Aika, jonka vanki on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi.

3 b §

Vapausseuraamusvirasto tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtaja voi antaa vangille luvan poistua lyhyeksi ajaksi rangaistuslaitoksesta, jos siihen on tärkeä syy tai jos sitä rangaistusajan pituuden takia on pidettävä muuten perusteltuna. Tarvittaessa hänelle voidaan määrätä saattaja.

Aika jonka vanki 1 momentissa tarkoitettun luvan nojalla on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos hän on noudattanut lupaan liittyviä ehtoja. Muussa tapauksessa vapausseuraamusviraston tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, luetaanko aika kokonaan, osaksi tai lainkaan rangaistusajaksi. Jos vanki on rikkonut poistumisluvan ehtoja, se voidaan ottaa huomioon uuden poistumisluvan myöntämistä harkittaessa tai sen ehtoja määrättäessä.

3 d §

Vangin sijoittamisesta rangaistuslaitoksen ulkopuolelle päättää vapausseuraamusvirasto tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtaja. Tarkemmat säännökset sijoittamisesta tehtävästä sopimuksesta ja sen ehdoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Vangin rahavarojen hallussapidosta ja käytöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Vangin hallusta tai muualta laitoksen tiloista löydettyt, hänelle kuuluvat luvattomat rahavarat voidaan ottaa laitoksessa säilytettäväksi siihen asti, kun vanki vapautuu. Asiasta päättää rangaistuslaitoksen johtaja.

9 a §

Vangilla on oikeus vastaanottaa vieraita valvonnan alaisena siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lähiomaisten ja vangin asiamiehenä toimivan asianajajan tai yleisen oikeusavustajan sekä, jos valvontaa muusta syytä ei katsota tarpeelliseksi, muidenkin vierailut voidaan sallia ilman valvontaa.

9 c §

Rangaistuslaitoksessa voi olla osastoja vangeille, jotka sitoutuvat olemaan käyttämättä alkoholia ja muita huumaavia aineita sekä pyydettyä antamaan virtsanäytteen tai suorittamaan puhalluskokeen. Vanki, joka rikkoo sitoumuksensa, poistetaan osastolta. Vapausseuraamusviraston päätöksellä koko rangaistuslaitos voidaan määrätä toimimaan tällaisena yksikkönä.

10 a §

Rangaistuslaitoksen johtaja saa päättää vangin rankaisemisesta varoituksella, oikeuksien menetyksellä enintään kolmenkymmenen vuorokauden ajaksi tai yksinäisyydellä enintään kahdenkymmenen vuorokauden ajaksi taikka, ellei edellä mainittuja

rangaistuksia pidetä riittävinä, suoritettujen ajan menetyksellä. Suoritettujen ajan menetyksen yhteenlaskettu aika ei saa ylittää puolta rangaistusajasta eikä yhdeksääkymmentä päivää. Johtaja päättää myös ehdollisena määrätyn kurinpitörangaistuksen täytäntöönpanosta vangin koeaikana tekemän uuden järjestysrikkomuksen vuoksi.

Jos vankia on yhtäjaksoisesti pidetty yksinäisyydessä kaksikymmentä vuorokautta, yksinäisyysrangaistus voidaan panna täytäntöön aikaisintaan seitsemän vuorokauden kuluttua mainitun ajan päättymisestä.

Jos vanki tuomitaan tuomioistuimessa rangaistukseen rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitörangaistus, viimeksi mainittu rangaistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

10 b §

Rikkomuksesta tiedon saatuaan johtajan on viipymättä tutkittava asia yhdessä jonkun esiteettömän henkilön kanssa.

11 §

Jos kahlehtiminen tai yksinäishuoneeseen sijoittaminen on tarpeen väkivaltaisuuden hillitsemiseksi, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Mainituista toimenpiteistä on viipymättä ilmoitettava johtajalle.

13 §

Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä päättää vapausseuraamusvirasto tai sen ohjeiden mukaan vankilan johtaja. Johtajan päätös, jonka mukaan vankia ei ole päästettävä ehdonalaiseen vapauteen kuukauden kuluessa siitä, jolloin hänet vapausseuraamusviraston ohjeiden mukaan voidaan aikaisintaan päästää ehdonalaiseen vapauteen, on saatettava vapausseuraamusviraston ratkaistavaksi. Vapausseuraamusvirasto voi määrätä, että johtajan päätös on saatettava vapausseuraamusviraston ratkaistavaksi muissakin tapauksissa.

Käsitellessään ehdonalaista vapauttamista koskevaa asiaa johtajan on varattava vangille tilaisuus tulla kuulluksi. Johtajan on liitettävä vapausseuraamusvirastoon toimitettaviin asiakirjoihin selostus vangin asian käsittelyssä esittämästä lausumasta. Ehdonalaista vapauttamista koskeva kielteinen päätös on perusteltava.

14 §

Ehdonalaiseen vapauteen päästetty on koeaikana valvonnan alainen, jollei vapausseuraamusvirasto tai sen antamien ohjeiden mukaan vankilan johtaja koeajan lyhyiden tai muun erityisen syyn takia toisin päättä. Valvonnan tarkoituksena on estää ehdonalaiseen vapauteen päästettyä tekemästä uutta rikosta ja tukea valvottavaa tämän pyrkiessä elämään nuhteettomasti.

Valvojaksi voidaan määrätä sopivaksi katsottu henkilö. Jollei sellaista valvojaa ole määrätty, toimii valvojana poliisipiirin päällikkö.

14 a §

Jos ehdonalaiseen vapauteen päästetty jättää noudattamatta tai muutoin rikkoo 1 momentin säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä (*käytösrikkomus*), tuomioistuin voi julistaa ehdonalaisten vapauden menetyksi. Jos vapaaksi päästetty, joka ei ole valvonnan alainen, rikkoo 1 momentin 3 kohdan säännöksiä tai hänelle 6 kohdan mukaisesti annettuja määräyksiä, vapausseuraamusvirasto voi asettaa hänet jäljellä olevaksi koeajaksi valvonnan alaiseksi.

Jos ehdonalaiseen vapauteen päästetty on vähintään kuusi kuukautta kestäneenä valvonta-aikana osoittanut hyvää käytöstä ja on perusteltua aihetta otaksua, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, vapausseuraamusvirasto voi valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan.

15 §

Jos vapaaksi päästetty ei ole valvonnan alainen, pidättämiseen oikeutettu virkamies voi tehdä vapausseuraamusvirastolle esityksen vapaaksi päästetyn asettamisesta valvon-

taan, jollei ole riittäviä syitä ehdonalaisen vapauden menettämiseen.

3 luku

Täytäntöönpanosta vankilassa

2 b §

Vapausseuraamusviraston päätöksellä voidaan rangaistuslaitokseen turvallisuussyistä perustaa muusta laitoksesta eristetty osasto (*varmuusosasto*).

2 c §

Vangin sijoittamisesta varmuusosastolle päättää vapausseuraamusvirasto rangaistuslaitoksen johtajan esityksestä tai tätä kuultuaan. Sijoittamisen perusteet on ilmoitettava vangille, jollei ilmoittamisesta aiheudu vaaraa toisen henkilön terveydelle tai turvallisuudelle taikka haittaa rikoksen tutkimiselle.

6 §

Luotettavaksi katsottava vanki saa vapausseuraamusviraston tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan luvalla varsinaisena työaikana tehdä työtä vapaudessa, työpaikassa sopivasti valvottuna (*siviilityö*).

Virkarikoksesta tuomittua vankeusrangaistusta suorittavalle ei kuitenkaan voida myöntää lupaa siviilityönä hoitaa julkista virkaa tai tointa.

8 §

Vapausseuraamusvirasto tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtaja voi antaa vangille, jonka henkilökohtaista läsnäoloa ulkopuolisessa oppilaitoksessa voidaan pitää perusteltuna opintojen harjoittamisen tai koulunkäynnin takia, luvan poistaa sitä varten rangaistuslaitoksesta.

Aika jonka vanki 1 momentissa tarkoitettun luvan nojalla on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos vanki on noudattanut luvan ehtoja. Muussa tapaukses-

sa vapausseuraamusviraston tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, luetaanko aika kokonaan tai osaksi rangaistusajaksi vai jätetäänkö se kokonaan rangaistusajaksi lukematta.

4 luku

Täytäntöönpanosta avolaitoksessa

1 §

Avolaitos on hallinnollisesti jonkin vankilan tai suoraan vapausseuraamusviraston alainen sen mukaan kuin oikeusministeriö määrää.

2 §

Vapausseuraamusvirasto voi määrätä suoritettavaksi avolaitoksessa sakon muuntorangaistuksen ja enintään kahden vuoden pituisen yhdestä tai useammasta rikoksesta tuomitun vankeusrangaistuksen ja sellaiseen rangaistukseen yhteenlasketun sakon muuntorangaistuksen. Edellytyksenä avolaitokseen määräämiselle on, että tuomittu soveltuu avolaitokseen ja sen toimintaan, eikä ole syytä olettaa hänen luvatta poistuvan laitoksesta.

Vankilassa tai nuorisovankilassa rangaistustaan suorittavan vangin vapausseuraamusvirasto voi määrätä siirrettäväksi avolaitokseen määrääjäksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan, jos se on vankeinhoidollisista syistä tarkoituksenmukaista. Alle 18-vuotiaan vangin siirtämisen tulee olla hänen etunsa mukaista, vaikka häntä ei voitaisi pitää erillään aikuisista vangeista. Määräyksen voi vapausseuraamusviraston vahvistamien perusteiden mukaan antaa myös rangaistuslaitoksen johtaja.

Jos avolaitoksessa oleva vanki osoittaa mielenlaatunsa, käyttäytymisensä tai ruumiillisen kuntonsa puolesta sopimattomaksi avolaitokseen, vapausseuraamusvirasto voi vankilan johtajan tai vastaavasti avolaitoksen esimiehen esityksestä taikka johtajaa tai esimiestä kuultuaan määrätä hänet siirrettäväksi vankilaan tai nuorisovankilaan. Avolaitosai-
ka luetaan tällöin rangaistusajaksi.

3 §

Avolaitokseen määrätyn on käytettävä omia vaatteitaan. Vapausseuraamusvirasto voi kuitenkin määrätä, että avovankiloissa tai joissakin niistä noudatetaan, mitä vangin vaatuksesta 2 luvun 7 §:ssä säädetään.

6 §

Palkasta ja toimintarahasta on tehtävä laissa säädetty pidätys veron ennakkoperintää varten. Avolaitoksessa olevan on suoritettava palkasta laitokselle korvaus ylläpitomenoista ja ruokakustannuksista siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Jäljelle jäävä osa on mahdollisen ulosmittauksen jälkeen vähintään kaksi kertaa kuukaudessa annettava avolaitoksessa olevan omaan käyttöön.

7 §

Jos avolaitoksessa oleva on järjestyserikkomuksen taikka poistumisluvan, siviilityöluvan tai opintoluvan ehtojen rikkomisen vuoksi toimitettu vankilaan tai nuorisovankilaan, avolaitosaika luetaan rangaistusajaksi. Laitoksesta luvatta poistumisen vuoksi vankilaan tai nuorisovankilaan toimitetulle avolaitosaikaa ei lueta rangaistusajaksi. Rikkomuksen laadun tai muun erityisen syyn perusteella vapausseuraamusvirasto voi kuitenkin määrätä rangaistusajan laskemisesta toisin. Jos avolaitoksessa oleva on 1 momentin nojalla siirretty määrääjäksi vankilaan tai nuorisovankilaan, avolaitosaikaa ei kuitenkaan saa määrätä menetetyksi.

4.

Laki**yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntapalvelusta 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1055/1996) 1 §:n 2 momentti, 2 ja 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 12 ja 13 § seuraavasti:

1 §

Yhdyskuntapalvelu

Enintään viisi tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa käyttämällä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja yhdyskuntaseuraamuskeskuksen hyväksymällä tavalla.

2 §

Yhdyskuntapalvelun toimeenpano

Yhdyskuntapalvelun toimeenpanosta vastaa yhdyskuntaseuraamuskeskus.

6 §

Palvelusuunnitelma

Yhdyskuntapalvelun suorittamista varten yhdyskuntaseuraamuskeskus vahvistaa palvelusuunnitelman, joka sisältää yhdyskuntapalvelun yksityiskohtaisen aikataulun ja sen muut ehdot.

Yhdyskuntaseuraamuskeskus voi pidentää palvelusuunnitelmassa vahvistettua suoritus-aikaa enintään kolmella kuukaudella kerrallaan, jos siihen on erityisiä syitä. Suoritus-aika ei näin pidennettynäkään saa ylittää yhtä vuotta kolmea kuukautta.

7 §

Palveluehdot

Tuomitulle, joka menettelee vastoin palvelusuunnitelmaa tai muita ehtoja, on yhdyskuntaseuraamuskeskuksen annettava suullinen tai kirjallinen huomautus.

8 §

Törkeä palveluehtojen rikkominen

Jos tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken tai muulla tavoin törkeästi rikkoo yhdyskuntapalvelun ehtoja, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on viipymättä ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Samalla yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on kiellettävä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi.

9 §

Este palvelun suorittamiselle

Jos yhdyskuntapalvelun suorittaminen ei ole muusta kuin 8 §:ssä tarkoitetusta syystä mahdollista 5 §:n 1 momentin mukaisen enimmäisajan kuluessa, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Syyttäjä saattaa asian 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 §

Uusi vankeusrangaistus

Jos syyttäjä päättää syyttää yhdyskuntapalvelua suorittavaa rikoksesta, josta voi syyttäjän arvion mukaan olla seuraamuksena vankeutta, syyttäjä voi palvelun täytäntöönpanon kieltämiseksi ilmoittaa asiasta yhdyskuntaseuraamuskeskukselle. Yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on ilmoituksen saatuaan kieltävä palvelun aloittaminen tai jatkaminen.

12 §

Täytäntöön pannun rangaistuksen vähentäminen

Jos lainvoimaa vailla täytäntöön pantavana ollut yhdyskuntapalvelutuomio muuttuu muutoksenhaun johdosta vankeudeksi, vapausseuraamusviraston on vähennettävä täytäntöön pantavasta vankeusrangaistuksesta määrä, joka vastaa siitä yhdyskuntapalveluna täytäntöön pantua osaa.

Vastaava vähennys on tehtävä, kun tuomioistuimien on kieltänyt yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon, mutta ei ole määrännyt vankeutena täytäntöön pantavaksi jäävän rangaistuksen osan pituutta, taikka kun osa yhteisestä vankeusrangaistuksesta on suoritettu yhdyskuntapalveluna.

Vapausseuraamusviraston on vähennettävä yhteisestä yhdyskuntapalvelurangaistuksesta yhdyskuntapalveluna aikaisemmin suoritettu osa sekä määrä, joka vastaa siitä vankeutena suoritettua osaa.

Vähentämisessä noudatetaan samaa vankeuden ja yhdyskuntapalvelun muuntosuhdetta kuin yhdyskuntapalvelurangaistusta määrättäessä on noudatettu. Vähennystä laskettaessa käytetään tuomitulle edullisinta laskentatapaa.

13 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

- 1) yhdyskuntapalvelupaikan järjestäjästä;
- 2) menettelystä soveltuvuusselvityksen laatimisessa;
- 3) yhdyskuntapalvelun suorittamisen valvonnasta;
- 4) yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä ja asiakirjoista sekä täytäntöönpanon valvonnasta.

Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta ja vahvistaa kaavat tarvittaville asiakirjoille.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

5.

Laki**nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 12 päivänä joulukuuta 1996 nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain (1058/1996) 2 §:n 4 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 12 §:n 2 momentti ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 10 §:n 1 momentti laissa 307/1999, seuraavasti:

2 §

Nuorisorangaistus

Nuorisorangaistuksen toimeenpanosta vastaa yhdyskuntaseuraamuskeskus.

6 §

Toimeenpanosuunnitelma

Yhdyskuntaseuraamuskeskus, tuomitun asuinpaikkakunnan sosiaalilautakunta ja tuomitulle määrätty valvoja laativat nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman, jonka yhdyskuntaseuraamuskeskus vahvistaa. Suunnitelmaa voidaan vain erityisistä syistä muuttaa vahvistamisen jälkeen.

7 §

Nuorisorangaistukseen tuomitun velvollisuudet

Tuomitulle, joka menettelee vastoin toimeenpanosuunnitelmaa tai sen nojalla annettuja määräyksiä, on yhdyskuntaseuraamuskeskuksen annettava kirjallinen huomautus.

8 §

Valvoja

Valvojan määrää yhdyskuntaseuraamuskeskus.

9 §

Nuorisorangaistuksen suorittaminen

Nuorisopalvelu on suoritettava tuomioistuimen määräämän valvonta-ajan kuluessa. Jos nuorisopalvelun suorittaminen ei tässä ajassa muusta kuin 10 §:n 1 momentissa mainitusta syystä ole mahdollista, yhdyskuntaseuraamuskeskus voi pidentää valvonta-aikaa yhteensä enintään kolmella kuukaudella. Jos nuorisopalvelun suorittaminen ei edellä tarkoitettusta syystä ole mahdollista pidentetyssä ajassa, tuomioistuin voi pidentää valvonta-aikaa enintään kuudella kuukaudella tai erityisestä syystä katsoa rangaistuksen kokonaan suoritetuksi.

Jos yhdyskuntaseuraamuskeskus haluaa saattaa valvonta-ajan pidentämistä koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on laadittava asiasta selvitys viralliselle syyttäjälle. Virallisen syyttäjän tulee viipymättä saattaa asia tuomitun asuinpaikan käräjäoikeuden tai sen tuomioistuimen käsiteltäväksi, joka ensimmäisenä oikeusasteena on ratkaisut nuorisorangaistukseen johtaneen rikosasian.

10 §

Ehtojen rikkomisen käsittely

Jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei aloita nuorisopalvelun suorittamista taikka jättää suorittamisen kesken tai muuten vakavasti rikkoo toimeenpanosuunnitelman ehtoja, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on viipymättä laadittava selvitys asiasta viralliselle syyttäjälle. Samalla yhdyskuntaseuraamuskeskus voi kieltää nuorisopalvelun aloittamisen tai keskeyttää sen.

12 §

Yhteisen rangaistuksen määrääminen

Kun yhteinen vankeusrangaistus on 1 momentin mukaan tuomittu, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on muutoksenhausta huolimatta heti keskeytettävä nuorisorangaistuksen täytäntöönpano. Yhdyskuntaseuraamuskeskus voi keskeyttää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon myös, jos se saa vi-

ralliselta syyttäjältä ilmoituksen, että nuorisorangaistukseen tuomittua tullaan syyttämään rikoksesta, joka syyttäjän arvion mukaan voi johtaa 1 momentissa tarkoitetun yhteisen vankeusrangaistuksen tuomitsemiseen.

13 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

- 1) täytäntöönpanoviranomaisista ja nuorisopalvelupaikoista;
- 2) toimeenpanosuunnitelman laatimisesta;
- 3) nuorisorangaistukseen tuomitun valvonnasta ja valvojan tehtävistä;
- 4) nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä ja asiakirjoista.

Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet nuorisorangaistuksen täytäntöönpanosta ja vahvistaa kaavat tarvittaville asiakirjoille.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

6.

Laki**nuorista rikoksentekijöistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan nuorista rikoksentekijöistä 31 päivänä toukokuuta 1940 annetun lain (262/1940) 9, 10, 12 ja 28 § seuraavasti:

9 §

Ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksentekijöiden valvonnan järjestäminen ja johto kuuluu vapausseuraamusvirastolle.

10 §

Kun ehdollisesti tuomitun nuoren rikoksentekijän on oltava valvonnan alaisena, on yhdyskuntaseuraamuskeskuksen määrättävä tuomitun valvojaksi yhdyskuntaseuraamuskeskuksen virkamies tai siihen sopivaksi katsomansa muu henkilö.

12 §

Jos ehdollisesti tuomittu on vähintään kuu-

si kuukautta kestäneenä valvonta-aikana käyttäytynyt hyvin ja muutenkin on perusteltua aihetta otaksua, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, voi vapausseuraamusvirasto valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan.

28 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

7.

Laki

tutkintavankeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeudesta 19 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (615/1974) 1 §, sellaisena kuin se on laissa 455/1987, seuraavasti:

1 §

Rikoksen johdosta vangittu on heti vietävä yleiseen vankilaan tai vapausseuraamusviraston tutkintavankien säilyttämistä varten hyväksymään laitokseen. Jos rikoksen selvittämiseksi on välttämätöntä, voi vangitsemisesta päättänyt viranomainen kuitenkin määrätä hänet pidettäväksi muussa pitempiaikaista säilytystä varten sopivassa paikassa enintään siihen asti, kunnes syyte otetaan tuomioistuimessa käsiteltäväksi. Sen jälkeen, kun syyte on ollut esillä tuomioistuimessa, vangittu voidaan vain vapausseuraamusviraston tai sen antamien ohjeiden mukaisesti vanki-

lan johtajan luvalla säilyttää muualla kuin yleisessä vankilassa tai edellä mainitussa vapausseuraamusviraston hyväksymässä laitoksessa.

Jos vangittu kutsutaan kuultavaksi esitutkintaan muusta rikoksesta, hänet voidaan vartioituna päästää esitutkintaa varten yleisen vankilan ulkopuolelle vapausseuraamusviraston ja muun säilytyspaikan ulkopuolelle sen toiminnasta vastaavan virkamiehen luvalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

8.

Laki**rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun rikosrekisterilain (770/1993) 4 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta sekä 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 4 momentti laissa 1639/1995, seuraavasti:

4 §

Rikosrekisteristä voidaan 3 §:ssä tai muussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa henkilöä koskeva tieto:

3) vapausseuraamusvirastolle, yhdyskunta-seuraamuskeskukselle ja vankeinhoitolaitokselle rangaistuksen täytäntöönpanoa ja soveltuvuus selvitystä varten sekä oikeusministeriön asianomaiselle virkamiehelle armahdusasioiden esittelyä varten;

Oikeushenkilöä koskeva tieto luovutetaan muulle 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle kuin vapausseuraamusvirastolle, yhdyskuntaseuraamuskeskukselle tai vankeinhoitolaitokselle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

9.

Laki**Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta annetun lain 24 ja 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (326/1963) 24 ja 27 § seuraavasti:

24 §

Tämän lain 1, 5, 10 ja 17 §:ssä tarkoitetun pyynnön tekee Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan asianomainen viranomainen. Vapausseuraamusvirasto ratkaisee, onko pyyntöön suostuttava.

27 §

Pyynnön, joka tarkoittaa 4 tai 8 §:n mukaista täytäntöönpanoa taikka 15 tai

22 §:ssä edellytettyä valvonnan järjestämistä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, esittää vapausseuraamusvirasto.

Jos pyyntö koskee sakon muutorangaisuksen täytäntöönpanoa, vapausseuraamusviraston on määrättävä muutorangaisuksen aika.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivän elokuuta 2001.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2000

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

3.

Laki**rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun lain (39/1889) 1 luvun 2, 7 ja 8 §, 2 luvun 1 §:n 1 momentti, 1 b §:n 1 ja 2 momentti, 1 d §:n 1 ja 3 momentti, 3, 3 a ja 3 b §, 3 d §:n 3 momentti, 9 a §:n 1 momentti, 9 c ja 10 a §, 10 b §:n 2 momentti, 11 §:n 3 momentti, 13 §:n 3 ja 4 momentti, 14 §:n 1 ja 2 momentti, 14 a §:n 2 ja 3 momentti, 15 §:n 3 momentti, 18 §, 3 luvun 2 b §:n 1 momentti, 2 c §:n 1 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §, 4 luvun 1 §:n 2 momentti, 2 ja 3 §, 6 §:n 1 ja 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 1 luvun 2, 7 ja 8 §, 2 luvun 9 a §:n 1 momentti ja 9 c §, 4 luvun 2 §, 6 §:n 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti laissa 128/1995, 2 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 612/1994, 2 luvun 1 b §:n 1 ja 2 momentti, 3 § ja 3a § laissa 302/1971, 2 luvun 1 d §:n 1 ja 3 momentti laissa 555/1990 ja mainitussa laissa 128/1995, 2 luvun 3 b § viimeksi mainitussa ja laissa 302/1971, 2 luvun 3 d §:n 3 momentti ja 6 §:n 2 momentti sekä 3 luvun 2 b §:n 1 momentti ja 2c §:n 1 momentti laissa 364/1999, 2 luvun 10 a § laeissa 612/1974 ja 349/1990, 2 luvun 10 b §:n 2 momentti ja 11 §:n 3 momentti, 3 luvun 6 §:n 2 momentti sekä 4 luvun 1 §:n 2 momentti ja 3 § mainitussa laissa 612/1974, 2 luvun 13 §:n 3 ja 4 momentti laissa 506/1988, 2 luvun 14 §:n 1 ja 2 momentti laeissa 840/1971 ja 1036/1975, 2 luvun 14 a §:n 2 ja 3 momentti laissa 203/1966 ja mainitussa laissa 349/1990 sekä 2 luvun 15 §:n 3 momentti viimeksi mainitussa laissa 349/1990 sekä 3 luvun 8 § mainituissa laeissa 612/1974 ja 128/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Rangaistuslaitokset

Rangaistuslaitoksia ovat vankilat, avolaitokset ja nuorisovankilat.

Avolaitoksina toimivat avovankilat, työsiirtolat ja muut rangaistuslaitokset tai niiden osastot, jotka oikeusministeriö on määrännyt toimimaan avolaitoksina.

Rangaistuslaitoksista ja niiden nimistä säädetään asetuksella.

2 §

Rangaistuslaitokset

Rangaistuslaitoksia ovat vankilat, avolaitokset ja nuorisovankilat.

Avolaitoksina toimivat avovankilat, työsiirtolat ja muut rangaistuslaitokset tai niiden osastot, jotka vapausseuraamusvirasto on määrännyt toimimaan avolaitoksina.

Rangaistuslaitoksista ja niiden nimistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Toimivallan siirtäminen

Asiat, jotka tämän lain tai sen nojalla annetun asetuksen taikka niiden nojalla annetun määräyksen mukaan ratkaisee rangaistuslaitoksen johtaja, voidaan asianomaisen ministeriön päätöksellä antaa myös laitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi sen mukaan kuin laitoksen työjärjestyksessä määrätään. Päätösvaltaa kurinpitoa, lain 2 luvun 9 b §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilönkatsastusta, rahavarojen säilyttämistä ja 3 luvun 9 §:n nojalla tapahtuvaa vangin erillään pitämistä koskevassa asiassa ei kuitenkaan voida siirtää.

Rangaistuslaitoksen virkamiehen muusta päätösvallasta määrätään tarvittaessa oikeusministeriön ohjeiden mukaan laitoksen työjärjestyksessä.

7 §

Toimivallan siirtäminen

Asiat, jotka tämän lain tai sen nojalla annetun valtioneuvoston tai oikeusministeriön asetuksen taikka niiden nojalla annetun määräyksen mukaan ratkaisee rangaistuslaitoksen johtaja, voidaan vapausseuraamusviraston päätöksellä antaa myös laitoksen muun virkamiehen ratkaistavaksi sen mukaan kuin laitoksen työjärjestyksessä määrätään. Kurinpitoa, lain 2 luvun 9 b §:n 2 momentissa tarkoitettua henkilönkatsastusta, rahavarojen säilyttämistä ja 3 luvun 9 §:n 2 momentin nojalla tapahtuvaa vangin erillään pitämistä koskevassa asiassa päätösvaltaa ei kuitenkaan voida siirtää.

Rangaistuslaitoksen virkamiehen muusta päätösvallasta määrätään tarvittaessa vapausseuraamusviraston ohjeiden mukaan laitoksen työjärjestyksessä.

8 §

Tarkemmat määräykset

Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta antaa tarvittaessa oikeusministeriö.

8 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

1) vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä;

2) vangin sijoittamisesta, toiminnasta ja järjestyksestä rangaistuslaitoksessa, menettelystä tässä laissa tarkoitettujen pakko-toimenpiteiden käyttämisessä, vangin yhteyksistä rangaistuslaitoksen ulkopuolelle sekä muusta vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanon sisällöstä.

Täydentäviä säännöksiä 1 momentissa tarkoitetuista asioista annetaan tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella.

2 luku

Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muuntorangaistuksesta

1 §

Vankeusrangaistukseen tai sakon muuntorangaistukseen tuomittu on viipymättä tuomion saatua lainvoiman toimitettava suorittamaan rangaistustaan. Rangaistuslaitoksiin saapuvien henkilöiden määrän vaihteluiden tasoittamiseksi oikeusministeriö voi antaa määräyksiä siitä, minä päivänä rangaistuslaitokset ottavat vastaan rangaistukseen tuomittuja. Täytäntöönpanon alkaminen ei kuitenkaan tästä syystä saa siirtyä yli neljää kuukautta tuomion lainvoimaiseksi tulosta.

1 §

Vankeusrangaistukseen tai sakon muuntorangaistukseen tuomittu on viipymättä tuomion saatua lainvoiman toimitettava suorittamaan rangaistustaan. Rangaistuslaitoksiin saapuvien määrän vaihtelun tasoittamiseksi vapausseuraamusvirasto voi antaa määräyksiä siitä, minä päivänä rangaistuslaitokset ottavat vastaan rangaistukseen tuomittuja. Täytäntöönpanon alkaminen ei kuitenkaan tästä syystä saa siirtyä yli neljää kuukautta tuomion lainvoimaiseksi tulosta.

1 b §

Jos tuomittu on vakavan sairauden tai vaikean vamman takia sellaisessa tilassa, että hänen hoitonsa vaarantuisi rangaistuslaitokseen toimittamisesta, taikka mielisairas, oikeusministeriön on lykättävä rangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen, kunnes tuomittu on toipunut. Jos henkilö kuitenkin jo on rangaistus- tai pakkolaitoksessa taikka vankeinhoitoviranomaisten toimesta laitoksen ulkopuolella hoidettavana, kun rangaistuksen täytäntöönpano voisi alkaa, rangaistus saadaan panna täytäntöön.

Jos vanki on jatkuvasti vakavan sairauden tai vaikean vamman takia hengenvaarassa tai erikoishoitoa vaativassa tilassa taikka mielisairas ja hänen hoitamisensa vankeinhoitoviranomaisten toimesta olisi erityisen vaikeaa, oikeusministeriö voi rangaistuslaitoksen johtajan esityksestä tai häntä kuultuaan laskea vangin vapaaksi laitoksen ulkopuolella hoidettavaksi.

1 b §

Jos tuomittu on vakavan sairauden tai vaikean vamman takia sellaisessa tilassa, että hänen hoitonsa vaarantuisi rangaistuslaitokseen toimittamisesta, taikka mielisairas, vapausseuraamusviraston on lykättävä rangaistuksen täytäntöönpanon aloittaminen, kunnes tuomittu on toipunut. Jos tuomittu kuitenkin jo on rangaistus- tai pakkolaitoksessa taikka vankeinhoitoviranomaisten toimesta laitoksen ulkopuolella hoidettavana, kun rangaistuksen täytäntöönpano voisi alkaa, rangaistus saadaan panna täytäntöön.

Jos vanki on jatkuvasti vakavan sairauden tai vaikean vamman takia hengenvaarassa tai erikoishoitoa vaativassa tilassa taikka mielisairas ja hänen hoitamisensa vankeinhoitoviranomaisten toimesta olisi erityisen vaikeaa, vapausseuraamusvirasto voi rangaistuslaitoksen johtajan esityksestä tai häntä kuultuaan laskea vangin vapaaksi laitoksen ulkopuolella hoidettavaksi.

1 d §

Enintään yhden vuoden lykkäyksen rangaistuksen täytäntöönpanoon 1 c §:ssä tarkoitetuilla perusteilla myöntää täytäntöönpanoviranomaisena toimiva ulosottomies. Yhden vuoden aika lasketaan siitä, kun täy-

1 d §

Enintään yhden vuoden lykkäyksen rangaistuksen täytäntöönpanoon 1 c §:ssä tarkoitetuilla perusteilla myöntää täytäntöönpanoviranomaisena toimiva ulosottomies. Aika lasketaan siitä, kun täytäntöönpanokir-

täytäntöpanokirja on saapunut edellä mainitulle ulosottomiehelle. Oikeusministeriö voi 1 c §:ssä tarkoitetuilla perusteilla edelleen lykkätä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista enintään yhdellä vuodella kerrallaan, jos se on yleisen edun mukaista.

ja on saapunut ulosottomiehelle. *Vapausseuraamusvirasto* voi 1 c §:ssä tarkoitetuilla perusteilla edelleen lykkätä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon aloittamista enintään yhdellä vuodella kerrallaan, jos se on yleisen edun mukaista.

Jollei 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu viranomainen ole myöntänyt lykkäystä täytäntöönpanoon, tulee kielteinen päätös välittömästi alistaa oikeusministeriön ratkaistavaksi. Alistaa tulee myös sellainen päätös, jolla on myönnetty anottua lyhyempi, alle kolmen kuukauden lykkäys. Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet alistusmenettelystä. Kielteistä päätöstä ei alisteta:

1) jos lykkäyksen hakija ei pyynnöstä huolimatta ole esittänyt selvitystä hakemuksessa mainitsemistaan perusteista;

2) jos lykkäyshakemuksessa mainitut perusteet ovat ilmeisen totuudenvastaisia;

3) jos hakija on syyllistynyt uusiin rikoksiin tai on perusteltua aiheutta olettaa hänen pakoilevan täytäntöönpanoa;

4) jos hakija on asian vuoksi vangittuna; tai

5) jos oikeusministeriö on muusta perustellusta syystä päättänyt, ettei hakemuksessa tarkoitettua vankeusrangaistusta koskeviin lykkäyshakemuksiin tehtäviä päätöksiä tarvitse alistaa.

Jos ulosottomies ei myönnä lykkäystä täytäntöönpanoon, tulee kielteinen päätös välittömästi alistaa *vapausseuraamusviraston* ratkaistavaksi. Alistaa tulee myös sellainen päätös, jolla on myönnetty anottua lyhyempi, alle kolmen kuukauden lykkäys. Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet alistusmenettelystä. Kielteistä päätöstä ei kuitenkaan alisteta, jos:

1) lykkäyksen hakija ei pyynnöstä huolimatta ole esittänyt selvitystä hakemuksessa mainitsemistaan perusteista;

2) lykkäyshakemuksessa mainitut perusteet ovat ilmeisen totuudenvastaisia;

3) hakija on syyllistynyt uusiin rikoksiin tai on perusteltua aiheutta olettaa hänen pakoilevan täytäntöönpanoa;

4) hakija on asian vuoksi vangittuna; tai

5) *vapausseuraamusvirasto* on muusta perustellusta syystä päättänyt, ettei vankeusrangaistuksen lykkäyshakemusta koskevia päätöksiä tarvitse alistaa.

3 §

Jos rangaistuksen täytäntöönpanon alkaminen on viivästynyt tai täytäntöönpano keskeytynyt vangin syyttä, oikeusministeriön tai, sen antamien ohjeiden mukaan, rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, onko tähän kulunut aika kokonaan, osaksi tai lainkaan luettava rangaistusajaksi.

3 a §

Vanki saadaan oikeusministeriön tai, sen antamien ohjeiden mukaan, rangaistuslai-

3 §

Jos rangaistuksen täytäntöönpanon alkaminen on viivästynyt tai täytäntöönpano keskeytynyt vangin syyttä, *vapausseuraamusviraston* tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, onko tähän kulunut aika kokonaan, osaksi tai lainkaan luettava rangaistusajaksi.

3 a §

Vanki saadaan *vapausseuraamusviraston* tai sen antamien ohjeiden mukaan rangais-

toksen johtajan toimesta toimittaa rangaistuslaitoksen ulkopuolelle sairaalaan tai vastaavaan laitokseen hoidettavaksi tai tutkittavaksi.

Jos vangin on oltava henkilökohtaisesti saapuvilla tuomioistuimessa siellä vireillä olevan asian takia taikka tuomioistuin tai sen puheenjohtaja muuten katsoo vangin henkilökohtaisen läsnäolon tarpeelliseksi eikä asian käsittelyä haitatta voida siirtää, kunnes vanki on vapautunut, tuomioistuimen tai sen puheenjohtajan on kutsuttava vanki kuultavaksi tuomioistuimeen. Tuomioistuimeen kutsumista koskevasta päätöksestä ei saa valittaa.

Jos vanki kutsutaan kuultavaksi muuhun viranomaiseen kuin tuomioistuimeen, oikeusministeriön on päätettävä, päästetäänkö vanki tämän takia rangaistuslaitoksen ulkopuolelle.

Tässä pykälässä tarkoitettu syytä rangaistuslaitoksen ulkopuolella olevalle vangille on järjestettävä tarpeellinen valvonta. Aika, jonka vanki on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi.

3 b §

Oikeusministeriö tai, sen antamien ohjeiden mukaan, rangaistuslaitoksen johtaja voi antaa vangille luvan poistua lyhyeksi ajaksi rangaistuslaitoksesta, jos siihen on tärkeä syy tai jos sitä rangaistusajan pituuden takia on pidettävä muuten perusteltuna. Tarvittaessa hänelle voidaan määrätä saattaja.

Aika, jonka vanki 1 momentissa tarkoitettun luvan nojalla on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos hän on noudattanut lupaan liittyviä ehtoja. Muussa tapauksessa oikeusministeriön tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, luetaanko aika kokonaan, osaksi tai lainkaan rangaistusajaksi. Jos vanki on rikkonut poistumisluvan ehtoja, se voidaan ottaa huomioon uuden poistumisluvan myöntämistä harkittaessa tai sen ehtoja määrättäessä.

tuslaitoksen johtajan toimesta toimittaa rangaistuslaitoksen ulkopuolelle sairaalaan tai vastaavaan laitokseen hoidettavaksi tai tutkittavaksi.

Jos vangin on oltava henkilökohtaisesti saapuvilla tuomioistuimessa siellä vireillä olevan asian takia taikka tuomioistuin tai sen puheenjohtaja muuten katsoo vangin henkilökohtaisen läsnäolon tarpeelliseksi eikä asian käsittelyä haitatta voida siirtää, kunnes vanki on vapautunut, tuomioistuimen tai sen puheenjohtajan on kutsuttava vanki kuultavaksi tuomioistuimeen. Tuomioistuimeen kutsumista koskevasta päätöksestä ei saa *valittamalla hakea muutosta*.

Jos vanki kutsutaan kuultavaksi muuhun viranomaiseen kuin tuomioistuimeen, *vapausseuraamusviraston* on päätettävä, päästetäänkö vanki tämän takia rangaistuslaitoksen ulkopuolelle.

Tässä pykälässä tarkoitettu syytä rangaistuslaitoksen ulkopuolella olevalle vangille on järjestettävä tarpeellinen valvonta. Aika, jonka vanki on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi.

3 b §

Vapausseuraamusvirasto tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtaja voi antaa vangille luvan poistua lyhyeksi ajaksi rangaistuslaitoksesta, jos siihen on tärkeä syy tai jos sitä rangaistusajan pituuden takia on pidettävä muuten perusteltuna. Tarvittaessa hänelle voidaan määrätä saattaja.

Aika, jonka vanki 1 momentissa tarkoitettun luvan nojalla on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos hän on noudattanut lupaan liittyviä ehtoja. Muussa tapauksessa *vapausseuraamusviraston* tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, luetaanko aika kokonaan, osaksi tai lainkaan rangaistusajaksi. Jos vanki on rikkonut poistumisluvan ehtoja, se voidaan ottaa huomioon uuden poistumisluvan myöntämistä harkittaessa tai sen ehtoja määrättäessä.

3 d §

Vangin sijoittamisesta rangaistuslaitoksen ulkopuolelle päättää asianomainen ministeriö tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtaja. Tarkemmat säännökset annetaan asetuksella.

Vangin sijoittamisesta rangaistuslaitoksen ulkopuolelle päättää *vapausseuraamusvirasto* tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtaja. Tarkemmat säännökset *sijoittamisesta tehtävästä sopimuksesta ja sen ehdoista* annetaan *valtioneuvoston* asetuksella.

6 §

Vangin rahavarojen hallussapidosta ja käytöstä säädetään asetuksella. Vangin hallusta tai muualta laitoksen tiloista löydetty hänelle kuuluvat luvattomat rahavarat voidaan ottaa laitoksessa säilytettäväksi siihen asti, kun vanki vapautuu. Asiasta päättää rangaistuslaitoksen johtaja.

Vangin rahavarojen hallussapidosta ja käytöstä säädetään *valtioneuvoston* asetuksella. Vangin hallusta tai muualta laitoksen tiloista löydetty, hänelle kuuluvat luvattomat rahavarat voidaan ottaa laitoksessa säilytettäväksi siihen asti, kun vanki vapautuu. Asiasta päättää rangaistuslaitoksen johtaja.

9 a §

Vangilla on oikeus vastaanottaa vieraita valvonnan alaisena siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Lähiomaisten ja vangin asiamiehenä toimivan asianajajan tai yleisen oikeusavustajan sekä, milloin valvontaa muusta syystä ei katsota tarpeelliseksi, muidenkin vierailut voidaan sallia ilman valvontaa.

9 a §

Vangilla on oikeus vastaanottaa vieraita valvonnan alaisena siten kuin *valtioneuvoston* asetuksella tarkemmin säädetään. Lähiomaisten ja vangin asiamiehenä toimivan asianajajan tai yleisen oikeusavustajan sekä, jos valvontaa muusta syystä ei katsota tarpeelliseksi, muidenkin vierailut voidaan sallia ilman valvontaa.

9 c §

Rangaistuslaitoksessa voi olla osastoja vangeille, jotka sitoutuvat olemaan käyttämättä alkoholia ja muita huumaavia aineita sekä pyydettyä antamaan virtsanäytteen tai suorittamaan puhalluskokeen. Vanki, joka rikkoo sitoumuksensa, poistetaan osastolta. Oikeusministeriön päätöksellä myös koko rangaistuslaitos voidaan määrätä toimimaan tällaisena yksikkönä.

9 c §

Rangaistuslaitoksessa voi olla osastoja vangeille, jotka sitoutuvat olemaan käyttämättä alkoholia ja muita huumaavia aineita sekä pyydettyä antamaan virtsanäytteen tai suorittamaan puhalluskokeen. Vanki, joka rikkoo sitoumuksensa, poistetaan osastolta. *Vapausseuraamusviraston* päätöksellä koko rangaistuslaitos voidaan määrätä toimimaan tällaisena yksikkönä.

10 a §

Rangaistuslaitoksen johtaja saa rangaista vankia varoituksella, oikeuksien menetyksellä enintään neljäntoista vuorokauden ajaksi tai yksinäisyydellä enintään seitsemän vuorokauden ajaksi.

Johtokunta saa rangaista vankia varoituksella, oikeuksien menetyksellä enintään kolmenkymmenen vuorokauden ajaksi tai yksinäisyydellä enintään kahdenkymmenen vuorokauden ajaksi taikka, ellei edellä mainittuja rangaistuksia pidetä riittävinä, suoritettun ajan menetyksellä. Suoritettun ajan menetyksen yhteinen aika ei saa ylittää puolta rangaistusajasta eikä yhdeksääkymmentä päivää.

Johtokunnan ehdollisena määräämän kurinpitörangaistuksen täytäntöönpanosta vangin koeaikana tekemän uuden järjestyserikkomuksen vuoksi päättää johtokunta.

Jos vankia on yhtäjaksoisesti pidetty yksinäisyydessä kaksikymmentä vuorokautta, yksinäisyysrangaistusta ei ole pantava täytäntöön ennen kuin seitsemän vuorokauden kuluttua mainitun ajan päättymisestä.

Jos vanki tuomioistuimessa tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitörangaistus, viimeksi mainittu rangaistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

10 a §

Rangaistuslaitoksen johtaja saa päättää vangin rankaisemisesta varoituksella, oikeuksien menetyksellä enintään kolmenkymmenen vuorokauden ajaksi tai yksinäisyydellä enintään kahdenkymmenen vuorokauden ajaksi taikka, ellei edellä mainittuja rangaistuksia pidetä riittävinä, suoritettun ajan menetyksellä. Suoritettun ajan menetyksen yhteenlaskettu aika ei saa ylittää puolta rangaistusajasta eikä yhdeksääkymmentä päivää. Johtaja päättää myös ehdollisena määrätyn kurinpitörangaistuksen täytäntöönpanosta vangin koeaikana tekemän uuden järjestyserikkomuksen vuoksi.

Jos vankia on yhtäjaksoisesti pidetty yksinäisyydessä kaksikymmentä vuorokautta, yksinäisyysrangaistus voidaan panna täytäntöön aikaisintaan seitsemän vuorokauden kuluttua mainitun ajan päättymisestä.

Jos vanki tuomitaan tuomioistuimessa rangaistukseen rikoksesta, josta hänelle on määrätty kurinpitörangaistus, viimeksi mainittu rangaistus raukeaa siltä osin kuin sitä ei ole pantu täytäntöön.

10 b §

Rikkomuksesta tiedon saatuaan johtajan on viipymättä tutkittava asia yhdessä jonkun johtokunnan jäsenen tai kutsumansa esteettömän henkilön kanssa. Jos rikkomus on käsiteltävä johtokunnassa, johtajan on saatettava asia käsiteltäväksi johtokunnan seuraavassa kokouksessa.

Rikkomuksesta tiedon saatuaan johtajan on viipymättä tutkittava asia yhdessä jonkun esteettömän henkilön kanssa.

11 §

Milloin kahlehtiminen tai yksinäishuoneeseen sijoittaminen on tarpeen väkivaltai-

Jos kahlehtiminen tai yksinäishuoneeseen sijoittaminen on tarpeen väkivaltaisuu-

suuden hillitsemiseksi, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Mainituista toimenpiteistä on viipymättä ilmoitettava johtokunnalle.

hillitsemiseksi, on mahdollisuuksien mukaan kuultava lääkäriä. Mainituista toimenpiteistä on viipymättä ilmoitettava *johtajalle*.

13 §

Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä päättää oikeusministeriö tai sen ohjeiden mukaan vankilan johtokunta. Jos johtokunta on päättänyt, ettei vankia ole päästettävä ehdonalaiseen vapauteen kuukauden kuluessa siitä, jolloin hänet oikeusministeriön ohjeiden mukaan voidaan aikaisintaan päästää ehdonalaiseen vapauteen, päätös on saatettava oikeusministeriön ratkaistavaksi. Oikeusministeriö voi määrätä, että johtokunnan päätöksessä tarkoitettu asia on saatettava ministeriön ratkaistavaksi muissakin tapauksissa.

Käsitellessään ehdonalaista vapauttamista koskevaa asiaa johtokunnan on varattava vangille tilaisuus tulla kuulluksi. Johtokunnan on ministeriöön toimitettaviin asiakirjoihin liitettävä selostus vangin asian käsittelyssä esittämästä lausumasta. Ehdonalaista vapauttamista koskeva kielteinen päätös on perusteltava.

14 §

Ehdonalaiseen vapauteen päästetty on koeaikana valvonnan alainen, jollei oikeusministeriö tai sen antamien ohjeiden mukaan vankilan johtokunta koeajan lyhyiden tai muun erityisen syyn takia toisin päättä. Valvonnan tarkoituksena on estää ehdonalaiseen vapauteen päästettyä tekemästä uutta rikosta ja tukea valvottavaa tämän pyrkiessä elämään nuhteettomasti.

Valvojaksi voidaan määrätä sopivaksi katsottu henkilö tai huoltoyhdistys. Jollei sellaista valvojaa ole määrätty, toimii valvojana poliisipiirin päällikkö.

Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä päättää *vapausseuraamusvirasto* tai sen ohjeiden mukaan vankilan *johtaja*. *Johtajan* päätös, jonka mukaan vankia ei ole päästettävä ehdonalaiseen vapauteen kuukauden kuluessa siitä, jolloin hänet *vapausseuraamusviraston* ohjeiden mukaan voidaan aikaisintaan päästää ehdonalaiseen vapauteen, on saatettava *vapausseuraamusviraston* ratkaistavaksi. *Vapausseuraamusvirasto* voi määrätä, että *johtajan* päätös on saatettava *vapausseuraamusviraston* ratkaistavaksi muissakin tapauksissa.

Käsitellessään ehdonalaista vapauttamista koskevaa asiaa *johtajan* on varattava vangille tilaisuus tulla kuulluksi. *Johtajan* on liitettävä *vapausseuraamusvirastoon* toimitettaviin asiakirjoihin selostus vangin asian käsittelyssä esittämästä lausumasta. Ehdonalaista vapauttamista koskeva kielteinen päätös on perusteltava.

14 §

Ehdonalaiseen vapauteen päästetty on koeaikana valvonnan alainen, jollei *vapausseuraamusvirasto* tai sen antamien ohjeiden mukaan vankilan *johtaja* koeajan lyhyiden tai muun erityisen syyn takia toisin päättä. Valvonnan tarkoituksena on estää ehdonalaiseen vapauteen päästettyä tekemästä uutta rikosta ja tukea valvottavaa tämän pyrkiessä elämään nuhteettomasti.

Valvojaksi voidaan määrätä sopivaksi katsottu henkilö. Jollei sellaista valvojaa ole määrätty, toimii valvojana poliisipiirin päällikkö.

14 a §

Jos ehdonalaiseen vapauteen päästetty jättää noudattamatta tai muutoin rikkoo 1 momentin säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä (*käytösrikkomus*), tuomioistuimien voi julistaa ehdonalaisen vapauden menetetyksi. Jos vapaaksi päästetty, joka ei ole valvonnan alainen, rikkoo 1 momentin 3 kohdan säännöksiä tai hänelle vapaaksi päästettäessä 6 kohdan mukaisesti annettuja määräyksiä, oikeusministeriö voi asettaa hänet jäljellä olevaksi koeajaksi valvonnan alaiseksi.

Jos ehdonalaiseen vapauteen päästetty on vähintään kuusi kuukautta kestäneenä valvonta-aikana osoittanut hyvää käytöstä ja on perusteltua aihetta otaksua, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, voi oikeusministeriö valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan.

Jos ehdonalaiseen vapauteen päästetty jättää noudattamatta tai muutoin rikkoo 1 momentin säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä (*käytösrikkomus*), tuomioistuimien voi julistaa ehdonalaisen vapauden menetetyksi. Jos vapaaksi päästetty, joka ei ole valvonnan alainen, rikkoo 1 momentin 3 kohdan säännöksiä tai hänelle 6 kohdan mukaisesti annettuja määräyksiä, *vapausseuraamusvirasto* voi asettaa hänet jäljellä olevaksi koeajaksi valvonnan alaiseksi.

Jos ehdonalaiseen vapauteen päästetty on vähintään kuusi kuukautta kestäneenä valvonta-aikana osoittanut hyvää käytöstä ja on perusteltua aihetta otaksua, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, *vapausseuraamusvirasto* voi valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan.

15 §

Jollei vapaaksi päästetty ole valvonnan alainen, 1 momentissa tarkoitettu pidättämiseen oikeutettu virkamies voi, jollei ole riittäviä syitä ehdonalaisen vapauden menettämiseen, tehdä oikeusministeriölle esityksen vapaaksi päästetyn asettamisesta valvontaan.

Jos vapaaksi päästetty ei ole valvonnan alainen, pidättämiseen oikeutettu virkamies voi tehdä *vapausseuraamusvirastolle* esityksen vapaaksi päästetyn asettamisesta valvontaan, jollei ole riittäviä syitä ehdonalaisen vapauden menettämiseen.

3 luku

Täytäntöönpanosta vankilassa

2 b §

Asianomaisen ministeriön päätöksellä voidaan rangaistuslaitokseen turvallisuus-
syistä perustaa muusta laitoksesta eristetty osasto (*varmuusosasto*).

2 b §

Vapausseuraamusviraston päätöksellä voidaan rangaistuslaitokseen turvallisuus-
syistä perustaa muusta laitoksesta eristetty osasto (*varmuusosasto*).

2 c §

Vangin sijoittamisesta varmuusosastolle päättää asianomainen ministeriö rangaistus-

2 c §

Vangin sijoittamisesta varmuusosastolle päättää *vapausseuraamusvirasto* rangaistus-

laitoksen johtajan esityksestä tai tätä kuul-
tuaan. Sijoittamisen perusteet on ilmoitetta-
va vangille, jos ilmoittamisesta ei aiheudu
vaaraa toisen henkilön terveydelle tai tur-
vallisuudelle taikka haittaa rikoksen tutki-
miselle.

laitoksen johtajan esityksestä tai tätä kuul-
tuaan. Sijoittamisen perusteet on ilmoitetta-
va vangille, jollei ilmoittamisesta aiheudu
vaaraa toisen henkilön terveydelle tai tur-
vallisuudelle taikka haittaa rikoksen tutki-
miselle.

6 §

Luotettavaksi katsottava vanki saa oikeusministeriön tai, sen antamien ohjeiden mukaan, rangaistuslaitoksen johtajan luvalla varsinaisena työaikana tehdä työtä vapaudessa, työpaikassa sopivasti valvottuna (*siviilityö*). Virkarikoksesta tuomittua vankeusrangaistusta suorittavalle ei kuitenkaan voida myöntää lupaa siviilityönä hoitaa julkista virkaa tai tointa.

Luotettavaksi katsottava vanki saa *vapauseuraamusviraston* tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan luvalla varsinaisena työaikana tehdä työtä vapaudessa, työpaikassa sopivasti valvottuna (*siviilityö*). Virkarikoksesta tuomittua vankeusrangaistusta suorittavalle ei kuitenkaan voida myöntää lupaa siviilityönä hoitaa julkista virkaa tai tointa.

8 §

Oikeusministeriö tai, sen antamien ohjeiden mukaan, rangaistuslaitoksen johtaja voi antaa vangille, jonka henkilökohtaista läsnäoloa ulkopuolisessa oppilaitoksessa voidaan pitää perusteltuna opintojen harjoittamisen tai koulunkäynnin takia, luvan poistua sitä varten rangaistuslaitoksesta.

Aika, jonka vanki 2 momentissa tarkoitetun luvan nojalla on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos vanki on noudattanut luvan ehtoja. Muussa tapauksessa oikeusministeriön tai, sen antamien ohjeiden mukaan, rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, luetaanko aika kokonaan tai osaksi rangaistusajaksi vai jätetäänkö se kokonaan rangaistusajaksi lukematta.

8 §

Vapauseuraamusvirasto tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtaja voi antaa vangille, jonka henkilökohtaista läsnäoloa ulkopuolisessa oppilaitoksessa voidaan pitää perusteltuna opintojen harjoittamisen tai koulunkäynnin takia, luvan poistua sitä varten rangaistuslaitoksesta.

Aika jonka vanki 1 momentissa tarkoitetun luvan nojalla on rangaistuslaitoksen ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos vanki on noudattanut luvan ehtoja. Muussa tapauksessa *vapauseuraamusviraston* tai sen antamien ohjeiden mukaan rangaistuslaitoksen johtajan on määrättävä, luetaanko aika kokonaan tai osaksi rangaistusajaksi vai jätetäänkö se kokonaan rangaistusajaksi lukematta.

4 luku

Täytäntöönpanosta avolaitoksessa

1 §

Avolaitos on hallinnollisesti jonkin vanki-

Avolaitos on hallinnollisesti jonkin vanki-

lan tai suoraan oikeusministeriön alainen sen mukaan kuin oikeusministeriö määrää.

2 §

Sakon muuntorangaistuksen ja enintään kahden vuoden pituisen yhdestä tai useammasta rikoksesta tuomitun vankeusrangaistuksen ja sellaiseen rangaistukseen yhteenlasketun sakon muuntorangaistuksen oikeusministeriö voi määrätä suoritettavaksi avolaitoksessa. Edellytyksenä avolaitokseen määräämiselle on, että tuomittu soveltuu avolaitokseen ja sen toimintaan eikä ole syytä olettaa hänen luvatta poistuvan laitoksesta.

Vankilassa tai nuorisovankilassa rangaistustaan suorittavan vangin oikeusministeriö voi määrätä siirrettäväksi avolaitokseen määrääjäksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan, jos se on vankeinhoidollisista syistä tarkoituksenmukaista. Alle 18-vuotiaan vangin siirtämisen on oltava hänen etunsa mukaista, vaikka häntä ei voitaisi pitää erillään aikuisista vangeista. Määräyksen voi oikeusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan antaa myös rangaistuslaitoksen johtaja.

Jos avolaitoksessa oleva vanki osoittautuu mielenlaatunsa, käyttäytymisensä tai ruumiillisen kuntonsa puolesta sopimattomaksi avolaitokseen, oikeusministeriö voi vankilan johtokunnan tai vastaavasti avolaitoksen esimiehen esityksestä taikka johtokuntaa tai esimiestä kuultuaan määrätä hänet siirrettäväksi vankilaan tai nuorisovankilaan. Avolaitosaika luetaan tällöin rangaistusajaksi.

3 §

Avolaitokseen määrätyn on käytettävä omia vaatteitaan. Oikeusministeriö voi kuitenkin määrätä, että avovankiloissa tai joissakin niistä noudatetaan mitä vangin vaateuksesta on 2 luvun 7 §:ssä säädetty.

lan tai suoraan *vapausseuraamusviraston* alainen sen mukaan kuin oikeusministeriö määrää.

2 §

Vapausseuraamusvirasto voi määrätä suoritettavaksi avolaitoksessa sakon muuntorangaistuksen ja enintään kahden vuoden pituisen yhdestä tai useammasta rikoksesta tuomitun vankeusrangaistuksen ja sellaiseen rangaistukseen yhteenlasketun sakon muuntorangaistuksen. Edellytyksenä avolaitokseen määräämiselle on, että tuomittu soveltuu avolaitokseen ja sen toimintaan, eikä ole syytä olettaa hänen luvatta poistuvan laitoksesta.

Vankilassa tai nuorisovankilassa rangaistustaan suorittavan vangin *vapausseuraamusvirasto* voi määrätä siirrettäväksi avolaitokseen määrääjäksi tai rangaistuksen jäljellä olevaa osaa suorittamaan, jos se on vankeinhoidollisista syistä tarkoituksenmukaista. Alle 18-vuotiaan vangin siirtämisen tulee olla hänen etunsa mukaista, vaikka häntä ei voitaisi pitää erillään aikuisista vangeista. Määräyksen voi *vapausseuraamusviraston* vahvistamien perusteiden mukaan antaa myös rangaistuslaitoksen johtaja.

Jos avolaitoksessa oleva vanki osoittautuu mielenlaatunsa, käyttäytymisensä tai ruumiillisen kuntonsa puolesta sopimattomaksi avolaitokseen, *vapausseuraamusvirasto* voi vankilan *johtajan* tai vastaavasti avolaitoksen esimiehen esityksestä taikka *johtajaa* tai esimiestä kuultuaan määrätä hänet siirrettäväksi vankilaan tai nuorisovankilaan. Avolaitosaika luetaan tällöin rangaistusajaksi.

3 §

Avolaitokseen määrätyn on käytettävä omia vaatteitaan. *Vapausseuraamusvirasto* voi kuitenkin määrätä, että avovankiloissa tai joissakin niistä noudatetaan, mitä vangin vaateuksesta 2 luvun 7 §:ssä säädetään.

6 §

Palkasta ja toimintarahasta on tehtävä

Palkasta ja toimintarahasta on tehtävä

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

laissa säädetty pidätys veron ennakkoperintää varten. Palkasta avolaitoksessa olevan on suoritettava laitokselle korvaus ylläpitomenoista ja ruokakustannuksista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Loppuosa on mahdollisen ulosmittauksen jälkeen vähintään kaksi kertaa kuukaudessa annettava avolaitoksessa olevan omaan käyttöön.

laissa säädetty pidätys veron ennakkoperintää varten. Avolaitoksessa olevan on suoritettava palkasta laitokselle korvaus ylläpitomenoista ja ruokakustannuksista siten kuin *valtioneuvoston* asetuksella tarkemmin säädetään. *Jäljelle jäävä* osa on mahdollisen ulosmittauksen jälkeen vähintään kaksi kertaa kuukaudessa annettava avolaitoksessa olevan omaan käyttöön.

7 §

Jos avolaitoksessa oleva on järjestysrikkomuksen taikka poistumisluvan, siviilityöluvan tai opintoluvan ehtojen rikkomisen vuoksi toimitettu vankilaan tai nuorisovankilaan, avolaitosaika luetaan rangaistusajaksi. Laitoksesta poistumisen vuoksi vankilaan tai nuorisovankilaan toimitetulle avolaitosaikaa ei lueta rangaistusajaksi. Rikkomuksen laadun tai muun erityisen syyn takia oikeusministeriö voi edellä tässä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa määrätä rangaistusajan laskemisesta toisin. Jos avolaitoksessa oleva on 1 momentin nojalla siirretty määräajaksi vankilaan tai nuorisovankilaan, avolaitosaikaa ei kuitenkaan saa määrätä menetetyksi.

Jos avolaitoksessa oleva on järjestysrikkomuksen taikka poistumisluvan, siviilityöluvan tai opintoluvan ehtojen rikkomisen vuoksi toimitettu vankilaan tai nuorisovankilaan, avolaitosaika luetaan rangaistusajaksi. Laitoksesta luvatta poistumisen vuoksi vankilaan tai nuorisovankilaan toimitetulle avolaitosaikaa ei lueta rangaistusajaksi. Rikkomuksen laadun tai muun erityisen syyn perusteella *vapausseuraamusvirasto* voi kuitenkin määrätä rangaistusajan laskemisesta toisin. Jos avolaitoksessa oleva on 1 momentin nojalla siirretty määräajaksi vankilaan tai nuorisovankilaan, avolaitosaikaa ei kuitenkaan saa määrätä menetetyksi.

4.

Laki

yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdyskuntapalvelusta 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1055/1996) 1 §:n 2 momentti, 2 ja 6 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 momentti, 11 §:n 1 momentti sekä 12 ja 13 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Yhdyskuntapalvelu

Yhdyskuntapalvelu

Enintään viisi tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa käyttämällä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja Kriminaalihuoltoyhdistyksen hyväksymällä tavalla.

Enintään viisi tuntia yhdyskuntapalvelurangaistuksesta voidaan kuitenkin suorittaa käyttämällä päihdeongelmien vähentämiseen tarkoitettuja palveluja *yhdyskuntaseuraamuskeskuksen* hyväksymällä tavalla.

2 §

2 §

Yhdyskuntapalvelun toimeenpano

Yhdyskuntapalvelun toimeenpano

Yhdyskuntapalvelun toimeenpanosta vastaa Kriminaalihuoltoyhdistys.

Yhdyskuntapalvelun toimeenpanosta vastaa *yhdyskuntaseuraamuskeskus*.

6 §

6 §

Palvelusuunnitelma

Palvelusuunnitelma

Yhdyskuntapalvelun suorittamista varten Kriminaalihuoltoyhdistys vahvistaa palvelusuunnitelman, joka sisältää yhdyskuntapalvelun yksityiskohtaisen aikataulun ja sen muut ehdot.

Kriminaalihuoltoyhdistys voi pidentää palvelusuunnitelmassa vahvistettua suoritusaikaa enintään kolmella kuukaudella kerrallaan, jos siihen on erityisiä syitä. Suoritus aika ei näin pidennettynäkään saa ylittää yhtä vuotta kolmea kuukautta.

Yhdyskuntapalvelun suorittamista varten *yhdyskuntaseuraamuskeskus* vahvistaa palvelusuunnitelman, joka sisältää yhdyskuntapalvelun yksityiskohtaisen aikataulun ja sen muut ehdot.

Yhdyskuntaseuraamuskeskus voi pidentää palvelusuunnitelmassa vahvistettua suoritus aikaa enintään kolmella kuukaudella kerrallaan, jos siihen on erityisiä syitä. Suoritus aika ei näin pidennettynäkään saa ylittää yhtä vuotta kolmea kuukautta.

7 §

Palveluehdot

Tuomitulle, joka menettelee vastoin palvelusuunnitelmaa tai muita ehtoja, on Kriminaalihuoltoyhdistyksen annettava suullinen tai kirjallinen huomautus.

8 §

Törkeä palveluehtojen rikkominen

Jos tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken tai muulla tavoin törkeästi rikkoo yhdyskuntapalvelun ehtoja, Kriminaalihuoltoyhdistyksen on viipymättä ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Samalla Kriminaalihuoltoyhdistyksen on kiellettävä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi.

9 §

Este palvelun suorittamiselle

Jos yhdyskuntapalvelun suorittaminen ei ole muusta kuin 8 §:ssä tarkoitetusta syystä mahdollista 5 §:n 1 momentin mukaisen enimmäisajan kuluessa, Kriminaalihuoltoyhdistyksen on ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Syyttäjä saattaa asian 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 §

Uusi vankeusrangaistus

Jos syyttäjä päättää syyttää yhdyskuntapalvelua suorittavaa rikoksesta, josta voi syyttäjän arvion mukaan olla seuraamuksena vankeutta, syyttäjä voi palvelun täytäntöönpanon kieltämiseksi ilmoittaa asiasta

Palveluehdot

Tuomitulle, joka menettelee vastoin palvelusuunnitelmaa tai muita ehtoja, on yhdyskuntaseuraamuskeskuksen annettava suullinen tai kirjallinen huomautus.

8 §

Törkeä palveluehtojen rikkominen

Jos tuomittu ei aloita yhdyskuntapalvelun suorittamista, jättää sen suorittamisen kesken tai muulla tavoin törkeästi rikkoo yhdyskuntapalvelun ehtoja, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on viipymättä ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Samalla yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on kiellettävä yhdyskuntapalvelun aloittaminen tai määrättävä palvelun suorittaminen keskeytettäväksi.

9 §

Este palvelun suorittamiselle

Jos yhdyskuntapalvelun suorittaminen ei ole muusta kuin 8 §:ssä tarkoitetusta syystä mahdollista 5 §:n 1 momentin mukaisen enimmäisajan kuluessa, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on ilmoitettava asiasta viralliselle syyttäjälle. Syyttäjä saattaa asian 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun tuomioistuimen käsiteltäväksi.

11 §

Uusi vankeusrangaistus

Jos syyttäjä päättää syyttää yhdyskuntapalvelua suorittavaa rikoksesta, josta voi syyttäjän arvion mukaan olla seuraamuksena vankeutta, syyttäjä voi palvelun täytäntöönpanon kieltämiseksi ilmoittaa asiasta

Kriminaalihuoltoyhdistykselle. Kriminaali-
huoltoyhdistyksen on ilmoituksen saatuaan
kielletävä palvelun aloittaminen tai jatka-
minen.

yhdyskuntaseuraamuskeskukselle. Yhdys-
kuntaseuraamuskeskuksen on ilmoituksen
saatuaan kiellettävä palvelun aloittaminen
tai jatkaminen.

12 §

*Täytäntöön pannun rangaistuksen vähen-
täminen*

Jos lainvoimaa vailla täytäntöön pantava-
na ollut yhdyskuntapalvelutuomio muuttuu
muutoksenhaun johdosta vankeudeksi, oi-
keusministeriön vankeinhoito-osaston on
vähennettävä täytäntöön pantavasta vanke-
usrangaistuksesta määrä, joka vastaa siitä
yhdyskuntapalveluna täytäntöön pantua
osaa.

Vastaava vähennys on tehtävä, kun tuo-
mioistuin on kieltänyt yhdyskuntapalvelun
täytäntöönpanon, mutta ei ole määrännyt
vankeutena täytäntöön pantavaksi jäävän
rangaistuksen osan pituutta, taikka kun osa
yhteisestä vankeusrangaistuksesta on suori-
tettu yhdyskuntapalveluna.

Yhteisestä yhdyskuntapalvelurangaistuk-
sesta vankeinhoito-osaston on vähennettävä
siitä yhdyskuntapalveluna aikaisemmin
suoritettu osuus. Yhteisestä yhdyskuntapal-
velurangaistuksesta on vähennettävä myös
määrä, joka vastaa siitä vankeutena suoritet-
tua osaa.

Vähentämisessä noudatetaan samaa van-
keuden ja yhdyskuntapalvelun muuntosuh-
detta kuin yhdyskuntapalvelurangaistusta
määrättäessä noudatettiin. Vähennystä las-
kettaessa käytetään tuomitulle edullisinta
laskentatapaa.

13 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännöksiä tämän lain täytän-
töönpanosta annetaan asetuksella.

*Täytäntöön pannun rangaistuksen vähen-
täminen*

Jos lainvoimaa vailla täytäntöön pantava-
na ollut yhdyskuntapalvelutuomio muuttuu
muutoksenhaun johdosta vankeudeksi, va-
paukseuraamusviraston on vähennettävä
täytäntöön pantavasta vankeusrangaistuk-
sesta määrä, joka vastaa siitä yhdyskunta-
palveluna täytäntöön pantua osaa.

Vastaava vähennys on tehtävä, kun tuo-
mioistuin on kieltänyt yhdyskuntapalvelun
täytäntöönpanon, mutta ei ole määrännyt
vankeutena täytäntöön pantavaksi jäävän
rangaistuksen osan pituutta, taikka kun osa
yhteisestä vankeusrangaistuksesta on suori-
tettu yhdyskuntapalveluna.

Vapauseuraamusviraston on vähennettävä
yhteisestä yhdyskuntapalvelurangaistuk-
sesta yhdyskuntapalveluna aikaisemmin
suoritettu osa sekä määrä, joka vastaa siitä
vankeutena suoritettua osaa.

Vähentämisessä noudatetaan samaa van-
keuden ja yhdyskuntapalvelun muuntosuh-
detta kuin yhdyskuntapalvelurangaistusta
määrättäessä on noudatettu. Vähennystä
laskettaessa käytetään tuomitulle edullisinta
laskentatapaa.

13 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tar-
kemmat säännökset:

- 1) yhdyskuntapalvelupaikan järjestäjästä;
- 2) menettelystä soveltuvuusselvityksen
laatimisessa;

3) yhdyskuntapalvelun suorittamisen valvonnasta;

4) yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä ja asiakirjoista sekä täytäntöönpanon valvonnasta.

Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanosta ja vahvistaa kaavat tarvittaville asiakirjoille.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

5.

Laki**nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 12 päivänä joulukuuta 1996 nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain (1058/1996) 2 §:n 4 momentti, 6 §:n 1 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti, 12 §:n 2 momentti ja 13 §, sellaisena kuin niistä on 10 §:n 1 momentti laissa 307/1999, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

*Nuorisorangaistus**Nuorisorangaistus*

Nuorisorangaistuksen toimeenpanosta vastaa Kriminaalihuoltoyhdistys.

Nuorisorangaistuksen toimeenpanosta vastaa yhdyskuntaseuraamuskeskus.

6 §

6 §

*Toimeenpanosuunnitelma**Toimeenpanosuunnitelma*

Kriminaalihuoltoyhdistys, tuomitun asuinpaikkakunnan sosiaalilautakunta ja tuomitulle määrätty valvoja laativat nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman, jonka Kriminaalihuoltoyhdistys vahvistaa. Suunnitelmaa voidaan vain erityisistä syistä muuttaa vahvistamisen jälkeen.

Yhdyskuntaseuraamuskeskus, tuomitun asuinpaikkakunnan sosiaalilautakunta ja tuomitulle määrätty valvoja laativat nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman, jonka yhdyskuntaseuraamuskeskus vahvistaa. Suunnitelmaa voidaan vain erityisistä syistä muuttaa vahvistamisen jälkeen.

7 §

*Nuorisorangaistukseen tuomitun velvollisuudet**Nuorisorangaistukseen tuomitun velvollisuudet*

Tuomitulle, joka menettelee vastoin toimeenpanosuunnitelmaa tai sen nojalla annettuja määräyksiä, on Kriminaalihuoltoyhdistyksen annettava kirjallinen huomautus.

Tuomitulle, joka menettelee vastoin toimeenpanosuunnitelmaa tai sen nojalla annettuja määräyksiä, on yhdyskuntaseuraamuskeskuksen annettava kirjallinen huomautus.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

*Valvoja**Valvoja*

Valvojan määrää Kriminaalihuoltoyhdistys.

Valvojan määrää yhdyskuntaseuraamuskeskus.

9 §

9 §

*Nuorisorangaistuksen suorittaminen**Nuorisorangaistuksen suorittaminen*

Nuorisopalvelu on suoritettava tuomioistuimen määräämän valvonta-ajan kuluessa. Jos nuorisopalvelun suorittaminen ei tässä ajassa muusta kuin 10 §:n 1 momentissa mainitusta syystä ole mahdollista, Kriminaalihuoltoyhdistys voi pidentää valvonta-aikaa yhteensä enintään kolmella kuukaudella. Jos nuorisopalvelun suorittaminen ei edellä tarkoitettusta syystä ole mahdollista Kriminaalihuoltoyhdistyksen pidentämässä ajassa, tuomioistuin voi pidentää valvonta-aikaa enintään kuudella kuukaudella tai erityisestä syystä katsoa rangaistuksen kokonaan suoritetuksi.

Jos Kriminaalihuoltoyhdistys haluaa saattaa valvonta-ajan pidentämistä koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on laadittava asiasta selvitys viralliselle syyttäjälle. Virallisen syyttäjän tulee viipymättä saattaa asia tuomitun asuinpaikan käräjäoikeuden tai sen tuomioistuimen käsiteltäväksi, joka ensimmäisenä oikeusasteena on ratkaissut nuorisorangaistukseen johtaneen rikosasian.

Nuorisopalvelu on suoritettava tuomioistuimen määräämän valvonta-ajan kuluessa. Jos nuorisopalvelun suorittaminen ei tässä ajassa muusta kuin 10 §:n 1 momentissa mainitusta syystä ole mahdollista, yhdyskuntaseuraamuskeskus voi pidentää valvonta-aikaa yhteensä enintään kolmella kuukaudella. Jos nuorisopalvelun suorittaminen ei edellä tarkoitettusta syystä ole mahdollista pidennetyssä ajassa, tuomioistuin voi pidentää valvonta-aikaa enintään kuudella kuukaudella tai erityisestä syystä katsoa rangaistuksen kokonaan suoritetuksi.

Jos yhdyskuntaseuraamuskeskus haluaa saattaa valvonta-ajan pidentämistä koskevan asian tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on laadittava asiasta selvitys viralliselle syyttäjälle. Virallisen syyttäjän tulee viipymättä saattaa asia tuomitun asuinpaikan käräjäoikeuden tai sen tuomioistuimen käsiteltäväksi, joka ensimmäisenä oikeusasteena on ratkaissut nuorisorangaistukseen johtaneen rikosasian.

10 §

10 §

*Ehtojen rikkomisen käsittely**Ehtojen rikkomisen käsittely*

Jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei aloita nuorisorangaistuksen suorittamista taikka jättää suorittamisen kesken tai muuten vakavasti rikkoo toimeenpanosuunnitelman ehtoja, Kriminaalihuoltoyhdistyksen on viipymättä laadittava selvitys asiasta viralliselle syyttäjälle. Samalla

Jos nuorisorangaistukseen tuomittu ei aloita nuorisopalvelun suorittamista taikka jättää suorittamisen kesken tai muuten vakavasti rikkoo toimeenpanosuunnitelman ehtoja, yhdyskuntaseuraamuskeskuksen on viipymättä laadittava selvitys asiasta viralliselle syyttäjälle. Samalla yhdyskunta-

Kriminaalihuoltoyhdistys voi kieltää nuorisopalvelun aloittamisen tai keskeyttää sen.

seuraamuskeskus voi kieltää nuorisopalvelun aloittamisen tai keskeyttää sen.

12 §

*Yhteisen rangaistuksen määrääminen**Yhteisen rangaistuksen määrääminen*

Kun yhteinen vankeusrangaistus on 1 momentin mukaan tuomittu, Kriminaalihuoltoyhdistyksen on muutoksenhausta huolimatta heti keskeytettävä nuorisorangaistuksen täytäntöönpano. Kriminaalihuoltoyhdistys voi keskeyttää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon myös, jos se saa viralliselta syyttäjältä ilmoituksen, että nuorisorangaistukseen tuomittua tullaan syyttämään rikoksesta, joka syyttäjän arvioiden mukaan voi johtaa 1 momentissa tarkoitettun yhteisen vankeusrangaistuksen tuomitsemiseen.

Kun yhteinen vankeusrangaistus on 1 momentin mukaan tuomittu, *yhdyskunta-seuraamuskeskuksen* on muutoksenhausta huolimatta heti keskeytettävä nuorisorangaistuksen täytäntöönpano. *Yhdyskunta-seuraamuskeskus* voi keskeyttää nuorisorangaistuksen täytäntöönpanon myös, jos se saa viralliselta syyttäjältä ilmoituksen, että nuorisorangaistukseen tuomittua tullaan syyttämään rikoksesta, joka syyttäjän arvioiden mukaan voi johtaa 1 momentissa tarkoitettun yhteisen vankeusrangaistuksen tuomitsemiseen.

13 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

13 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

- 1) täytäntöönpanoviranomaisista ja nuorisopalvelupaikoista;
- 2) toimeenpanosuunnitelman laatimisesta;
- 3) nuorisorangaistukseen tuomitun valvonnasta ja valvojan tehtävistä;
- 4) nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä ja asiakirjoista.

Oikeusministeriö antaa tarkemmat ohjeet nuorisorangaistuksen täytäntöönpanosta ja vahvistaa kaavat tarvittaville asiakirjoille.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

6.

Laki**nuorista rikoksentekeijöistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan nuorista rikoksentekeijöistä 31 päivänä toukokuuta 1940 annetun lain (262/1940) 9, 10, 12 ja 28 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

9 §

Ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksentekeijäin valvonnan järjestäminen ja johto kuuluu oikeusministeriölle.

10 §

Kun ehdollisesti tuomitun nuoren rikoksentekeijän on oltava valvonnan alaisena, on oikeusministeriön määrättävä tuomitun valvojaksi siihen sopivaksi katsomansa henkilö tai huoltoyhdistys tai annettava valvonnan järjestäminen asianomaisen (huoltolautakunnan) tehtäväksi.

12 §

Jos ehdollisesti tuomittu on vähintään kuusi kuukautta kestäneenä valvonta-aikana käyttäytynyt hyvin ja muutenkin on perusteltua aihetta otaksua, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, voi oikeusministeriö valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan.

28 §

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

Ehdotus

9 §

Ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksentekeijöiden valvonnan järjestäminen ja johto kuuluu *vapauseuraamusvirastolle*.

10 §

Kun ehdollisesti tuomitun nuoren rikoksentekeijän on oltava valvonnan alaisena, on *yhdyskuntaseuraamuskeskuksen* määrättävä tuomitun valvojaksi *yhdyskuntaseuraamuskeskuksen* virkamies tai siihen sopivaksi katsomansa muu henkilö.

12 §

Jos ehdollisesti tuomittu on vähintään kuusi kuukautta kestäneenä valvonta-aikana käyttäytynyt hyvin ja muutenkin on perusteltua aihetta otaksua, ettei valvonnan jatkaminen ole tarpeen, voi *vapauseuraamusvirasto* valvojan esityksestä lakkauttaa valvonnan.

28 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan *valtioneuvoston* asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

7.

Laki**tutkintavankeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tutkintavankeudesta 19 päivänä heinäkuuta 1974 annetun lain (615/1974) 1 §, sellaisena kuin se on laissa 455/1987, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Rikoksen johdosta vangittu on heti vietävä yleiseen vankilaan tai oikeusministeriön tutkintavankien säilyttämistä varten hyväksymään laitokseen. Milloin rikoksen selvittämiseksi on välttämätöntä, voi vangitsemisesta päättänyt viranomainen kuitenkin määrätä hänet pidettäväksi muussa pitempi-ajasta säilytystä varten sopivassa paikassa enintään siihen asti, kunnes syyte otetaan tuomioistuimessa käsiteltäväksi. Sen jälkeen, kun syyte on ollut esillä tuomioistuimessa, vangittu voidaan vain oikeusministeriön luvalla säilyttää muualla kuin yleisessä vankilassa tai edellä mainitussa oikeusministeriön hyväksymässä laitoksessa.

Milloin vangittu on kutsuttu kuultavaksi esitutkintaan muusta rikoksesta, hänet voidaan vartioituna päästää esitutkintaa varten yleisen vankilan ulkopuolelle oikeusministeriön ja muun säilytyspaikan ulkopuolelle sen toiminnasta vastaavan virkamiehen luvalla.

1 §

Rikoksen johdosta vangittu on heti vietävä yleiseen vankilaan tai *vapausseuraamusviraston* tutkintavankien säilyttämistä varten hyväksymään laitokseen. Jos rikoksen selvittämiseksi on välttämätöntä, voi vangitsemisesta päättänyt viranomainen kuitenkin määrätä hänet pidettäväksi muussa pitempi-ajasta säilytystä varten sopivassa paikassa enintään siihen asti, kunnes syyte otetaan tuomioistuimessa käsiteltäväksi. Sen jälkeen, kun syyte on ollut esillä tuomioistuimessa, vangittu voidaan vain *vapausseuraamusviraston* tai sen antamien ohjeiden mukaisesti vankilan johtajan luvalla säilyttää muualla kuin yleisessä vankilassa tai edellä mainitussa *vapausseuraamusviraston* hyväksymässä laitoksessa.

Jos vangittu kutsutaan kuultavaksi esitutkintaan muusta rikoksesta, hänet voidaan vartioituna päästää esitutkintaa varten yleisen vankilan ulkopuolelle *vapausseuraamusviraston* ja muun säilytyspaikan ulkopuolelle sen toiminnasta vastaavan virkamiehen luvalla.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

8.

Laki

rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 20 päivänä elokuuta 1993 annetun rikosrekisterilain (770/1993) 4 §:n 1 momentin johdantokappale ja 3 kohta sekä 4 momentti, sellaisena kuin niistä on 4 §:n 4 momentti laissa 1639/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §
Rikosrekisteristä luovutetaan henkilöä koskeva tieto:

3) vankeinhoitolaitokselle ja Kriminaali-
huoltoyhdistykselle rangaistuksen täytäntöönpanoa ja soveltuvuus selvitystä varten sekä oikeusministeriön asianomaiselle virkamiehelle armahdusasioiden esittelyä varten;

Oikeushenkilöä koskeva tieto luovutetaan muulle kuin 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle vankeinhoitolaitokselle. Tietoa ei luovuteta myöskään Kriminaali-
huoltoyhdistykselle.

Ehdotus

4 §
Rikosrekisteristä voidaan 3 §:ssä tai muussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä luovuttaa henkilöä koskeva tieto:

3) *vapausseuraamusvirastolle, yhdyskuntaseuraamuskeskukselle* ja vankeinhoitolaitokselle rangaistuksen täytäntöönpanoa ja soveltuvuus selvitystä varten sekä oikeusministeriön asianomaiselle virkamiehelle armahdusasioiden esittelyä varten;

Oikeushenkilöä koskeva tieto luovutetaan muulle 1 momentissa tarkoitettulle viranomaiselle kuin *vapausseuraamusvirastolle, yhdyskuntaseuraamuskeskukselle* tai vankeinhoitolaitokselle.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.

9.

Laki**Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanosta annetun lain 24 ja 27 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa 20 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (326/1963) 24 ja 27 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

Tämän lain 1, 5, 10 ja 17 §:ssä tarkoitetun pyynnön tekee Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan asianomainen viranomainen. Oikeusministeriö ratkaisee, onko pyyntöön suostuttava.

27 §

Pyynnön, joka tarkoittaa 4 tai 8 §:n mukaista täytäntöönpanoa taikka 15 tai 22 §:ssä edellytettyä valvonnan järjestämistä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, esittää oikeusministeriö.

Jos pyyntö koskee sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa, oikeusministeriön on määrättävä muuntorangaistuksen aika, niin kuin 8 §:n 2 momentissa sanotaan.

24 §

Tämän lain 1, 5, 10 ja 17 §:ssä tarkoitetun pyynnön tekee Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan asianomainen viranomainen. *Vapausseuraamusvirasto* ratkaisee, onko pyyntöön suostuttava.

27 §

Pyynnön, joka tarkoittaa 4 tai 8 §:n mukaista täytäntöönpanoa taikka 15 tai 22 §:ssä edellytettyä valvonnan järjestämistä Islannissa, Norjassa, Ruotsissa tai Tanskassa, esittää *vapausseuraamusvirasto*.

Jos pyyntö koskee sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanoa, *vapausseuraamusviraston* on määrättävä muuntorangaistuksen aika.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2001.
